

hoge raad der nederlanden verslag over 2012 »»

inhoudsopgave & bijlagen

voorwoord

*interview met
de president*

*uitspraken
civiele kamer*

*interview met
de procureur-
generaal*

*uitspraken
strafkamer*

*interview met
de directeur
bedrijfsvoering*

*uitspraken
belastingkamer*

parket 2012

*bijlage één:
samenstelling van
raad en parket*

*bijlage twee:
cijfers per sector*

*bijlage drie:
financiële
verantwoording*

colofon

welkom bij het jaarverslag 2012 van de hoge raad

Welkom bij het jaarverslag 2012 van de Hoge Raad. In 2012 heeft de Hoge Raad voor de eerste keer jaarlijks verslag gedaan. Met dit verslag zetten we dat voort. Wat heeft dit jaarverslag te bieden? Iedere kamer – civiel, straf en belasting – heeft vijf zaken uit 2012 geselecteerd. Dit zijn uitspraken die er voor de desbetreffende kamer uitsprongen in 2012, zaken die maatschappelijk relevant zijn, waarnaar is uitgekeken, die verrassend zijn, die publiciteit kregen, of die richting geven. De kamers hebben geprobeerd de essentie van deze geselecteerde uitspraken en de betekenis ervan zo begrijpelijk mogelijk voor het voetlicht te brengen. In het verslag van het parket wordt aandacht besteed aan de bijzondere taken van de procureur-generaal.

Verder blikken de president van de Hoge Raad en de procureur-generaal bij de Hoge Raad terug op ontwikkelingen binnen de Hoge Raad en binnen de rechtspraak in 2012. De directeur bedrijfsvoering geeft zijn visie op wat er nodig is om aan de bezuinigingsopgave waar de Hoge Raad zich voor gesteld ziet, tegemoet te komen.

Onderdeel van dit jaarverslag is de klachtbehandeling door de Hoge Raad.

Wij wensen u veel genoegen bij het doornemen van dit jaarverslag.

Geert Corstens

Jan Watse Fokkens

Adwin Rotscheid

*de president
van de hoge raad
geert corstens
kijkt terug op
de hoge raad en
de rechtspraak
in 2012: 'als
iemand z'n recht
niet kan halen,
heb ik daar grote
moeite mee'*

Als we naar de rechtspraak kijken, dan dreigde vorig jaar een forse verhoging van de griffierechten te worden ingevoerd en zouden rechters zich moeten gaan houden aan minimumstraffen. Beide plannen zijn met de komst van een nieuw kabinet van tafel. De rechtspraak staat er dus beter voor of ziet u toch knelpunten?

“Dat was vorig jaar een zeer dreigende situatie die gelukkig voorbij is. Maar op de lange termijn heb ik toch nog wel zorgen. En dan denk ik aan het afkalvende terrein van de rechter. Steeds meer delicten worden bestuurlijk afgedaan, zonder tussenkomst van de rechter. Denk aan bestuurlijke boetes, en ook aan taakstraffen door het openbaar ministerie opgelegd. Die verschuiving is niet zonder risico's. Het kan leiden tot een al te geautomatiseerde handhaving, waarbij te weinig rekening wordt gehouden met de omstandigheden van het geval. Ook kan er een voor de burger onoverzichtelijk geheel ontstaan aan handhavingstrajecten en kan gemakkelijker rechtsongelijkheid optreden omdat sommige burgers daarin beter de weg kennen dan anderen. Anders dan bij openbare rechtspraak het geval is, is ook minder zichtbaar wat er bijvoorbeeld in

het kader van de OM-afdoening gebeurt. Daar zal de vinger aan de pols moeten worden gehouden. Het probleem dat ik met dergelijke ontwikkelingen heb, is dat burgers minder toegang tot de rechter hebben en dat de controlerende rol van de onafhankelijke rechter afneemt. Als burgers het niet eens zijn met de boete die hun wordt opgelegd, moeten ze zelf actie ondernemen. Dat kost tijd en geld, en niet iedereen kan dat opbrengen. Dan kan het dus zo zijn dat iemand in zijn recht staat maar dat recht niet kan halen. Daar heb ik grote moeite mee. Jazeker, het zal goedkoper zijn, ik zeg daarop: de rechtsstaat kost wat”

Een ander knelpunt dat u heeft aangekaart in een artikel in NRC is de hoge werkdruk van rechters waardoor de kwaliteit van rechtspraak mogelijk in de knel komt. Media noemden het uitzonderlijk dat de president van de Hoge Raad aan de beltrekt vanwege de hoge werkdruk van rechters.

“Ik vond dat ik het signaal dat uitging van het Manifest van Leeuwarden serieus moest nemen. Ik had al vele andere signalen gehad, daar kwam dit bij. Het is uitzonderlijk dat rechters zo van zich laten horen, dat doen ze eigenlijk nooit. Daarom verdiende dat extra aandacht in de vorm van een artikel dat NRC heeft geplaatst. Dat artikel is als brandbrief aangemerkt, dat mag. Mijn indruk is dat dit signaal van rechters die aangeven dat zij te veel zaken te snel moeten afdoen om kwalitatief goed werk te kunnen leveren serieus is opgepakt en begrepen. Nu is het heel belangrijk dat er op de punten waarop rechters hun zorgen hebben uitgesproken ook echt iets verandert. De Raad voor de rechtspraak heeft in een brief van 21 februari 2013 een enorme stap voorwaarts gezet. Dat juich ik toe.”

Het regeerakkoord heeft de discussie over de eenheid binnen het bestuursrecht weer geopend. Hoe staat u/de Hoge Raad daar in?

”De Hoge Raad heeft wat betreft het bestuursrecht al decennia lang hetzelfde standpunt verkondigd: de bestuursrechtspraak moet worden geïntegreerd in de gewone rechtspraak. Dat is nodig voor de rechtseenheid. Dat geeft de rechtzoekende duidelijkheid: voor welke zaak dan ook ga je eerst naar de rechtbank, kun je in hoger beroep bij een gerechtshof en in cassatie bij de Hoge Raad. Volgens het regeerakkoord gaan de Centrale Raad van Beroep en het College van Beroep voor het bedrijfsleven samen met de afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State. Dat zorgt voor meer eenheid in het bestuursrecht maar niet voor eenheid binnen het grotere geheel van de drie takken van het recht: burgerlijk recht, strafrecht en bestuursrecht. En dat is wel nodig, opdat de rechtzoekende weet waar hij aan toe is. Nu worden dezelfde wettelijke begrippen soms verschillend uitgelegd. Zo kan het voorkomen dat iemand bij een terugvorderingsactie van zijn uitkering van de Centrale Raad van Beroep te horen krijgt dat er geen sprake was van fraude maar dat de strafrechter vervolgens wel voor fraude veroordeelt.

Dat kan ik als jurist nog net begrijpen maar een burger kun je dat niet uitleggen. Nog een voorbeeld: volgens de strafrechter kan in bepaalde gevallen via een gemeentelijke verordening drugscolportage aan banden worden gelegd. Maar volgens de bestuursrechter is zo'n verbod dan weer niet geldig. Als ik burgemeester zou zijn, zou ik het niet meer weten. Dit soort zaken zijn gemakkelijk te voorkomen door alles onder te brengen bij één rechter.”

De WRR presenteerde onlangs een verkenning: speelruimte voor transparantere rechtspraak. Dit is een onderwerp waar de laatste 10 jaar binnen de rechtspraak al heel veel over is gezegd. De WRR stelt dat de rechterlijke macht goed bezig is met het uitleggen en het begrijpelijk maken van uitspraken en van wat er in de rechtszaal gebeurt maar dat de bekritiseerbaarheid van de rechtspraak te wensen over laat. Om die te verbeteren zouden systeemveranderingen nodig zijn zoals een minder finale wijze van motiveren, zoals een minder schriftelijk proces, dissenting opinions. Wat zijn uw opvattingen hierover?

“Bekritiseerbaarheid vind ik een lastig begrip. Een van de aanbevelingen is dat je

in vonnissen meer pro en contra-argumenten zou moeten laten zien. Dus niet alleen de einduitspraak maar ook ingaan op argumenten voor- en tegen die bepaalde uitkomst. Maar in de praktijk gebeurt dat al veel meer dan pakweg 15 jaar geleden. Een vonnis is allang niet meer alleen een machtswoord zoals dat nog langer geleden werd uitgesproken. Als je dit verder doorvoert, kom je uit bij dissenting opinions, dus dat een rechter in de zetel die het oneens is met de einduitspraak dat ook kenbaar maakt. Ik ben daar een voorstander van, tenminste voor de hoogste rechter, en dan niet in iedere zaak maar in die zaken waarin principiële knopen worden doorgehakt. Door een afwijkende mening kenbaar te maken, laat je zien dat het in zo'n zaak niet altijd een gelopen race is, dat andere argumenten niet zomaar van tafel zijn geveegd maar serieus zijn overwogen. Dat kan het vertrouwen in de rechtspraak goed doen. Een ander voordeel is dat je een scherpere en duidelijkere redenering in een uitspraak krijgt. Nu kom je als zetel eerder tot een compromis, en kunnen controverses gemakkelijk onder het tapijt verdwijnen. Uitspraken zijn daardoor soms vager dan nodig zou zijn. Een belangrijke kanttekening hierbij is dat een systeem waarin dissenting opinions mogelijk zijn tijdrovend is. Kijk naar het Amerikaanse

Hooggerechtshof. Daar doet men jaarlijks in niet veel meer dan 70 zaken een inhoudelijke uitspraak. Kijk ook naar het Europees Hof voor de Rechten van de Mens. Daar kampt men – overigens vooral ook om andere redenen – met enorme achterstanden. De komende 5 jaar zie ik het hier niet van komen, misschien dat er na 10 jaar kansen zijn.”

De WRR zegt ook, en niet als enige, dat de rechtspraak meer zichtbaar zou moeten zijn in het publieke debat over de rechtspraak. Maar dat is lastig want de rechter spreekt door middel van zijn vonnis en vreest te worden gewraakt als hij zich vooraf ergens over uitlaat. Hoe kijkt u daar tegen aan?

“De rechter is onpartijdig en onafhankelijk, hij is een figuur die op afstand beslist. Die afstand moet hij dus ook houden, ook in de media. Iets anders is dat hij zich niet openlijk kan uitspreken over allerlei onderwerpen. Een in het publiek debat aangeroerde kwestie kan namelijk spelen in een toekomstig geding. Als een rechter zich daarover dan al heeft uitgelaten, kan dat twijfels oproepen over zijn onpartijdigheid. Binnen die beperkingen kunnen rechters de ruimte zoeken, een keer een interview geven, eens bijdragen aan een debat. Maar

wegens die beperkingen zullen het ook vooral andere vakgenoten moeten zijn die het voor de rechtspraak opnemen zoals een hoogleraar of een advocaat.”

In Nederland zit het recht zo in elkaar dat de rechter de verbindendheid van de wet niet aan de grondwet mag toetsen maar de rechter moet wel de verenigbaarheid van de toepassing van de wet met internationale verdragen toetsen. Nu zijn er twee wetsvoorstellen gedaan. Halsema stelde voor dat de rechter wél gaat toetsen aan de grondwet, en Taverne heeft voorgesteld dat de rechter ook moet ophouden te toetsen aan internationale wetgeving. Wat is uw visie hierop?

“Als de rechter niet meer zou mogen toetsen aan internationaal recht zou dat een grote stap terug betekenen. Dan zou een burger niet meer naar zijn eigen rechter kunnen stappen als hij meent dat de wetgever verdragenrecht niet heeft gerespecteerd. Hij moet, als het om mensenrechten gaat, zijn rechtsbescherming dan zoeken bij de Europese rechter. Dat zou onze rechtsstaat een stuk armer en poverder maken. En Nederland zou in vergelijking met de rechtssystemen om ons heen nog meer een buitenbeentje worden. In andere landen is

het wel gebruikelijk om te toetsen aan de grondwet. De Hoge Raad is voorstander van het toetsen van wetgeving aan de grondwet. Je kijkt daarmee naar de concrete toepassing van de wet vanuit de rechtsbescherming die de grondwet aan ons allen biedt. Het zou de grondwet die nu op het belangrijk terrein van de grondrechten vooral een slapend bestaan leidt tot leven wekken.”

Europa ligt behoorlijk onder vuur vanwege de eurocrisis. Ons recht wordt steeds meer Europees, en ook daarop is kritiek; de regels uit Brussel, Europa dat steeds meer op de stoel van de nationale wetgever gaat zitten. Hoe stelt Nederland zich daarin op, volgen we slaafs of hebben we voldoende ruimte voor eigen invulling?

“Ja, er is in het algemeen voldoende ruimte voor een interpretatie van Europese recht die recht doet wedervaren aan specifiek Nederlandse situaties. En de praktijk laat zien dat er van slaafs volgen geen sprake is. Ik noem de ruimte die de Hoge Raad de verlengingsrechter laat bij het verlengen van tbs, ik noem ook de ruimte die de Hoge Raad heeft gevonden ten aanzien van het Vidgen-arrest van het EHRM. Het niet kunnen horen door de verdediging van een getuige die een belastende verklaring

aflegde betekent niet in alle gevallen dat die verklaring daarom als bewijs van tafel moet. Ik moet zeggen: het vergt soms wel enige creativiteit om de ruimte te vinden die past in de Nederlandse situatie.”

Het afgelopen jaar werd u – op enigszins onaangename wijze – president van het Netwerk van Hoge Raad-presidenten binnen de Europese Unie. Kunt u daar iets over zeggen?

“Mijn voorganger András Baka, de toenmalige president van de Hongaarse Hoge Raad, werd president van het netwerk in oktober 2011. Per 1 januari 2012 was hij afgezet als president van de Hongaarse Hoge Raad en daarom kon hij zijn functie voor het netwerk niet langer vervullen. Ik ben toen in zijn plaats president geworden. De nieuwe Hongaarse regering had uit het niets een nieuwe voorwaarde gesteld voor het ambt van president waar Baka niet aan voldeed. Die voorwaarde bestond erin dat de president minimaal vijf jaren als rechter in Hongarije moest hebben gefunctioneerd. Daaraan voldeed hij niet, maar hij was wel 17 jaren rechter in het EHRM geweest. Het leek erop dat men van hem af wilde. Ook werd de pensioenleeftijd voor rechters verlaagd, waardoor een

derde van de Hongaarse rechters plots op straat stond. In hun plaats kwamen nieuwe rechters. Het netwerk heeft Baka afgelopen oktober erevoorzitter gemaakt. Dat kun je zien als protest tegen de Hongaarse maatregelen. Het Luxemburgse hof (HvJEU) tikte de Hongaarse regering op de vingers wat betreft de verlaging van de pensioenleeftijd van rechters en er loopt bij het Straatsburgse hof (EHRM) nog een klacht van Baka zelf over zijn afzetting.”

U heeft weleens gezegd dat u zich geroepen voelt op te treden als hoeder van de rechtsstaat. Was dat altijd al nodig of is die noodzaak groter geworden? En hoe geeft u hier invulling aan en is dit genoeg? Heeft de rechtsstaat meer onderhoud nodig dan er nu plaatsvindt?

“Zonder empirisch bewijs heb ik de stellige indruk dat kennis over en inzicht in de waarden van de rechtsstaat vandaag de dag minder vanzelfsprekend zijn dan – pakweg – 20 jaar geleden. Daar probeer ik als president van de Hoge Raad iets aan te doen. Door het land in te trekken, door veel te spreken, voor juristen maar ook voor een algemeen publiek. Dan gaat het om vragen als: waarom hebben we rechters, waar zouden we zijn zonder rechters?

We ontvangen veel studenten en werken ook mee aan scholierenvoorlichting door over de rechtsstaat en de Hoge Raad te vertellen via Prodemos, het huis voor democratie en rechtsstaat.”

De Hoge Raad is het afgelopen jaar gaan werken met artikel 80a, een belangrijk middel waarmee zaken die eigenlijk bij de Hoge Raad niet thuis horen, sneller weer de deur uit kunnen. Sommigen zien hierin een eerste stap richting een verlostelsel. Wat betekent 80a voor de Hoge Raad en hoe kijkt u aan tegen een verlostelsel op de langere termijn?

“De eerste ervaringen zijn positief.

De Hoge Raad wordt te vaak benaderd als gewone derde instantie. Dan wordt de Hoge Raad gevraagd een oordeel te laten geven over de feiten, bijvoorbeeld in een strafzaak over een bewijskwestie. Of men is het niet eens met een ozb-aanslag en komt daar bij de Hoge Raad over klagen. Maar over de feiten hebben rechtbank en hof al geoordeeld, dat gaan wij hier niet nog eens over doen. De Hoge Raad beoordeelt of de rechter volgens de toepasselijke procesregels heeft gewerkt en of het recht juist is toegepast. Ook om die zaken die niet bij de Hoge Raad thuishoren snel weer de deur uit te doen, werd in de tweede helft van

de jaren 80 de mogelijkheid van verkorte motivering ingevoerd, artikel 81 RO. Een zaak doorloopt het hele proces en op het einde wordt er verkort – door middel van een standaardmotivering – gemotiveerd. Dat scheelt een hoop tijd. Dit systeem heeft 25 jaar gefunctioneerd. Nu was er weer zo’n moment dat we zeiden: zo gaat het niet langer, dat moet beter kunnen. Artikel 80a RO is een nieuwe oplossing die ervoor moet zorgen dat de Hoge Raad zich kan bezighouden met die zaken die er vanuit de gezichtspunten van rechtseenheid, rechtsontwikkeling of rechtsbescherming toe doen. Dat werkt voor dit moment. Of we ooit naar een verlostelsel toegaan, weet ik niet. Daar moet dan een goede reden voor zijn, zoals die er nu was voor het invoeren van artikel 80a RO. Nu zijn we er in ieder geval niet aan toe.”

Op 1 juli 2011 is de ‘Klachtenregeling van de Hoge Raad der Nederlanden’ in werking getreden. Deze regeling geeft een ieder het recht bij de president van de Hoge Raad een klacht in te dienen over de wijze waarop de Hoge Raad zich in een bepaalde aangelegenheid jegens hem heeft gedragen. Heeft u veel klachten in 2012 ontvangen?

“In 2012 heeft de Hoge Raad ruim 150 nieuwe brieven ontvangen, waarin een klacht of een vraag wordt voorgelegd. Daarnaast leidt ons antwoord vaak tot vervolgcorrespondentie. Die zijn in dit aantal van 150 niet begrepen. Van deze hoeveelheid brieven is een groot aantal aan mij persoonlijk gericht. De onderwerpen die aan de orde worden gesteld zijn divers. Mensen leggen hun persoonlijke situatie aan mij voor. Ze zijn klem komen te zitten in de juridische molens. Ook kan het gaan over zorgen die mensen hebben over de rechtsstaat in het algemeen. Een derde categorie reageert op de rechtspraak van de Hoge Raad in hun concrete zaak. In de regel worden alle brieven door de griffier afgehandeld. In 2012 zijn 259 antwoorden verzonden. Zo’n reactie kan uitgebreid ingaan op de brief maar ook de korte mededeling bevatten dat de brief voor kennisgeving is aangenomen omdat de Hoge Raad niets voor de briefschrijver kan betekenen; we gaan er niet dan niet over. Uit deze grote hoeveelheid brieven filteren we de klachten die onder de Klachtenregeling – die op de website is gepubliceerd – vallen. De regeling bepaalt wat wel en niet als klacht kan worden behandeld. Zo is uitgesloten dat kan worden geklaagd over uitspraken die de Hoge Raad heeft gedaan of over de wijze waarop de uitspraak tot stand is gekomen.

In 2012 is tien keer een beroep gedaan op de klachtenregeling of zijn brieven onder deze regeling gebracht. Twee klachten zijn in 2013 afgehandeld, één klacht is ingetrokken. De overige zeven zaken konden niet in behandeling worden genomen omdat ze niet voldeden aan de eisen van de klachtenregeling. Klachten moeten gaan over gedragingen. Bij rechtbanken en gerechtshoven hebben rechtzoekenden op zittingen persoonlijk contact met rechters en raadsheren. Bij de Hoge Raad is dat niet het geval, er is vooral sprake van een schriftelijke procedure. Dat verklaart waarom het aantal behandelde klachten in de zin van de klachtenregeling ver achterblijft bij wat rechtbanken en gerechtshoven hebben af te handelen.

Nog net in 2012, eind december, is het ontwerp voor de nieuwbouw van de Hoge Raad gepresenteerd en is het contract gesloten met het consortium dat de nieuwbouw gaat realiseren. Volgens de planning betreft de Hoge Raad in november 2015 zijn nieuwe onderkomen. Hoe lang is hier naar toe gewerkt en hoe belangrijk is dit voor de Hoge Raad

“Er is zo’n 10 tot 15 jaar naar toegewerkt en nog langer over gepraat, dus ja de presentatie van het ontwerp van de

nieuwbouw van de Hoge Raad kan wel een mijlpaal worden genoemd. Voor de Hoge Raad is het van groot belang dat er een efficiënt en praktisch pand komt waar alle 260 mensen die samen de Hoge Raad vormen, anders dan nu, op één locatie kunnen werken. Met een duidelijke publieksingang en een betere zittingszaal. Een voor de hoogste rechter herkenbaar pand dat sereniteit uitstraalt.”

*vijf geselecteerde
uitspraken van de
civiele kamer
uit 2012*

INHOUD

PRINT

inleiding

kan (standaard)software worden verkocht en doorverkocht of staat het onstoffelijke karakter daaraan in de weg?

flexibele arbeidsrelaties, zzp-ers en aansprakelijkheid voor arbeidsongevallen

de geldigheid van de door banken gehanteerde 'verzamel-pandakte' en de rol van de wetgever

sanctieregeling iran 2007 onverbindend verklaard wegens discriminatie naar nationaliteit

staat mocht opvang uitgeprocedeerde asielzoekster met kinderen niet volledig beëindigen

inleiding

Het jaar 2012 bracht (per 1 juli) op drie punten belangrijke vernieuwingen voor de cassatieprocedure, in alle gevallen dankzij wetgevende activiteit als uitvloeisel van het in 2008 verschenen rapport van de Commissie normstellende rol Hoge Raad (de commissie Hammerstein): de invoering van artikel 80a Wet RO, de introductie van de mogelijkheid zogeheten prejudiciële vragen aan de Hoge Raad te stellen en de totstandkoming van een gespecialiseerde cassatiebalie.

Artikel 80a Wet RO geeft de Hoge Raad de bevoegdheid een cassatieberoep zonder verdere motivering niet-ontvankelijk te verklaren “wanneer de aangevoerde klachten geen behandeling in cassatie rechtvaardigen, omdat de partij die het cassatieberoep instelt klaarblijkelijk onvoldoende belang heeft bij het cassatieberoep of omdat de klachten klaarblijkelijk niet tot cassatie kunnen leiden”. Deze mogelijkheid tot ‘selectie aan de poort’ komt er in de praktijk op neer dat beroepen waarvan bij onderzoek van de in cassatie aangevoerde klachten vrij snel kan worden vastgesteld dat zij kansloos zijn (en anders uiteindelijk zouden worden verworpen met toepassing van artikel 81 Wet RO), in een vroeg stadium van de procedure buiten behandeling kunnen worden gelaten.

Aangezien dit oordeel in civiele cassatieberoepen dikwijls eerst kan worden bereikt na een diep(er)gaand onderzoek van het dossier en in civiele procedures bovendien veelal in cassatiezaken gespecialiseerde advocaten optreden, is het aantal civiele zaken dat voor afhandeling op de voet van artikel 80a Wet RO in aanmerking komt, niet erg groot, en duidelijk geringer dan in strafzaken het geval is. Zie daarvoor het jaarverslag van de strafkamer. In het eerste halfjaar dat de regeling bestond, heeft het parket in 7% van de zaken het standpunt ingenomen dat toepassing van artikel 80a aangewezen was. De Raad heeft die adviezen steeds gevolgd. De toepassing van artikel 80a levert voor de civiele kamer nauwelijks enige tijdsbesparing op. Enige winst is er wel voor het parket, nu de advocaten-generaal in deze zaken kunnen volstaan met een korte conclusie (standpunt). Voorts draagt deze afdoening bij aan verkorting van de doorlooptijden.

Het nieuwe instituut van de prejudiciële vragen biedt rechtbanken en gerechtshoven – voorlopig alleen in civiele zaken – de mogelijkheid om, als in door hen behandelde zaken een juridische vraag rijst die zich in talrijke zaken voordoet en waarover een uitspraak van de Hoge Raad uitsluitel kan geven, die vraag direct aan de Hoge Raad voor te leggen. Op die manier

wordt bewerkstelligd dat op het desbetreffende punt in een vroeg stadium duidelijkheid wordt verkregen en niet hoeft te worden afgewacht of de vraag langs de gewone weg, en daardoor pas na enige jaren, de Hoge Raad misschien bereikt. Van de nieuwe procedure is al na één maand gebruik gemaakt; zie het vonnis van voorzieningenrechter in de rechtbank Utrecht van 3 augustus 2012 (LJN **BX3391**). De gestelde vraag, die – (te) kort gezegd – betrekking had op de eisen die aan een notariële akte moeten worden gesteld om die zonder rechterlijke tussenkomst ten uitvoer te kunnen leggen, is door de Hoge Raad beantwoord bij uitspraak van 8 februari 2013 (**BY4889**). Intussen zijn alweer twee nieuwe vragen binnengekomen.

Eveneens per 1 juli is een einde gekomen aan de oude regel dat in civiele cassatieprocedures uitsluitend advocaten mogen optreden die in het arrondissement Den Haag zijn gevestigd. Na een overgangperiode van twee jaar zullen cassatieprocedures uitsluitend mogen worden gevoerd door advocaten die, ongeacht waar zij zijn gevestigd, hebben bewezen aan kwaliteitseisen te voldoen en die voldoende cassatiezaken behandelen om hun bekwaamheid te behouden.

In het aantal jaarlijks door de civiele kamer te behandelen zaken is geen noemenswaardige wijziging gekomen. Wel tekent zich al enige jaren de tendens af van een verschuiving van dagvaardingszaken naar verzoekschriftprocedures. Bovendien neemt het aantal ingewikkelde en omvangrijke dossiers voortdurend toe. Dat laat zich onder meer verklaren door de gestaag toenemende betekenis van het EU-recht en andere vormen van internationaal (verdrags-)recht. De hierna te bespreken zaken bieden daar voorbeelden van. De bezetting van de civiele kamer is met ingang van 1 september, als gevolg van bezuinigingen, van elf naar tien leden teruggebracht. Doordat de kamer gedurende het grootste deel van het jaar nog op sterkte was, is het aantal uitspraken op jaarbasis ongeveer constant gebleven (zie de bijlage cijfers civiele kamer).

*kan (standaard)
software worden
verkocht en
doorverkocht of
staat het
onstoffelijke
karakter daar-
van in de weg?*

[HR 27 APRIL 2012, LJN BV1301,](#)
[NJ 2012/293 EN HR 27 APRIL 2012,](#)
[LJN BV1299, NJ 2012/294](#)

Bij het in werking treden van het Nieuw Burgerlijk Wetboek (grotendeels op 1 januari 1992) is door de wetgever niet stilgestaan bij de vraag hoe software in het wettelijk systeem moet worden ingepast. Wel werd al snel duidelijk dat software onder de bescherming van het auteursrecht (en het octrooirecht) kon vallen. Daarom sluiten leveranciers van software zogeheten licentieovereenkomsten met hun afnemers waarin wordt

geregeld wat die afnemer met de software mag doen en voor hoe lang dat geldt. Welke regels gelden nu voor die overeenkomsten? De regels van huur, van koop of die van dienstverlening (opdracht)? Of gaat het om overeenkomsten met een geheel eigen karakter?

Over dergelijke vragen moest de Hoge Raad oordelen in een zakelijk geschil over de kwaliteit van een computerprogramma dat kon worden gebruikt bij het produ-

ceren van televisieprogramma's. In de procedure beriep de distributeur die de software had verschaft aan de over de software klagende televisieproducent zich op de korte verjaringstermijn (twee jaar) die zich in de regels over koop (Titel 1 van Boek 7 van het Burgerlijk Wetboek) bevindt. Het hof had geoordeeld dat software niet een voor menselijke beheersing vatbaar stoffelijk object is, en dus geen zaak, maar dat de overeenkomst toch onder de regels van koop viel omdat koop ook betrekking kan hebben op vermogensrechten, waarvan naar het oordeel van het hof hier sprake was.

De Hoge Raad stelt voorop dat het in deze procedure gaat om de vraag of de korte verjaringstermijn uit de kooptitel zich leent voor toepassing wanneer standaardsoftware niet functioneert conform de verwachting van degene die die software aanschaft. Omtrent deze vraag stelt de Hoge Raad eerst vast dat de wetgever de toepasselijkheid van de kooptitel een ruim bereik heeft willen geven. Daarna oordeelt de Hoge Raad dat een overeenkomst waarbij standaardsoftware wordt verschaft tegen betaling van een bepaald bedrag, en waarbij het gebruik niet contractueel in tijd beperkt is, ertoe strekt om de gebruiker iets te verschaffen dat geïndividualiseerd is en waarover hij feitelijke

macht kan uitoefenen. Dat geldt zowel indien de software op een gegevensdrager wordt verstrekt als wanneer dat geschiedt door middel van een download. Omdat de kooptitel een uitgewerkte regeling geeft over hetgeen waarop een koper recht heeft, over klachtplicht en over verjaring, en omdat met de toepasselijkheid van die titel de rechtspositie van de koper wordt versterkt, oordeelt de Hoge Raad dat toepassing van de kooptitel wenselijk is en dat er geen aanleiding bestaat om de aanschaf van standaardsoftware te onderscheiden van de koop van zaken en vermogensrechten. Dat diezelfde software ook onder de bescherming valt van intellectuele eigendomsrechten kan daaraan in de verhouding tussen partijen geen afbreuk doen. In de vrijwaringszaak die tussen distributeur en de uiteindelijke leverancier van de software speelde, oordeelde de Hoge Raad dat de kooptitel ook van toepassing is op de wederverkoop van dit soort standaardsoftware.

flexibele arbeidsrelaties, zzp-ers, en aansprakelijk- heid voor arbeidsongevallen

[HR 23 MAART 2012,](#)
[LJN BV0616 \(D./ALLSPAN\)](#)

Uit een SER-rapport van 2010 (SER-advies 10/04 “ZZP-ers in beeld”) blijkt dat het aantal ZZP-ers de afgelopen jaren sterk is toegenomen. Deze “zelfstandigen zonder personeel” verrichten, al naar gelang hun beroepsbekwaamheid, buiten dienstverband werkzaamheden voor diverse opdrachtgevers. Omdat zij door hun opdrachtgever als zelfstandige zijn ingehuurd, genieten zij in het algemeen niet de aan werknemers op grond van verschillende wetten toekomende bescherming, zoals ontslagbescherming of sociale werknemersvoorzieningen. In beginsel moeten zij zelf zorgen voor doeltreffende voorzieningen in geval van werkloosheid of ziekte en ongeval. Het genoemde SER-rapport laat evenwel zien dat het afsluiten van deze voorzieningen op individuele basis vaak te duur is voor deze kleine zelfstandigen. Zij kunnen daarom bij tegenslag lelijk in de knel komen.

Dat ondervond ook ZZP-er D., die een eenmanszaak heeft in het maken van staalconstructies, machines en het verrichten van reparaties daaraan. Hij werkt met enige regelmaat voor Allspan, een bedrijf dat resthout uit de houtindustrie verwerkt tot houtkrullen en houtkorrels. In 2004-2005 werkt D. gedurende enige tijd aan een

vezelverwerkingsmachine bij een aan Allspan gelieerd bedrijf. Op 5 januari 2005 klimt hij op een zeef, die onderdeel is van de machine, om het proces dat in die machine plaatsvindt te observeren. Tijdens het lopen zakt hij door een glasplaat en komt in de zich daaronder bevindende, draaiende schroef terecht. Als gevolg daarvan raakt hij ernstig gewond en moet zijn rechterbeen boven de knie worden geamputeerd. D. heeft geen arbeidsongeschiktheidsverzekering afgesloten. Hij stelt Allspan voor zijn schade aansprakelijk. Ons Burgerlijk Wetboek kent in artikel 7:658, lid 1-3, een regeling voor de aansprakelijkheid (onder bepaalde voorwaarden) van werkgevers voor schade als gevolg van aan hun werknemers overkomen arbeidsongevallen. Die regeling is echter alleen van toepassing wanneer sprake is van een arbeidsovereenkomst. ZZP-er D. beriep zich daarom op het vierde lid, dat in 1999 aan deze bepaling is toegevoegd in het kader van de zogenaamde Flexwet; deze wet regelt de rechtspositie van flexibele arbeidskrachten zoals uitzendkrachten en ingeleend personeel. In het vierde lid van artikel 7:658 BW staat dat iemand die in de uitoefening van zijn beroep of bedrijf arbeid laat verrichten door een persoon met wie hij geen arbeidsovereenkomst heeft, overeenkomstig de leden 1-3 aansprakelijk is voor de schade

als gevolg van een arbeidsongeval. Het was echter niet duidelijk of dit vierde lid ook toegepast kan worden in gevallen waarin een ZZP-er opdracht krijgt werkzaamheden voor een ander te verrichten. In de loop der jaren bleken hierover in literatuur en rechtspraak uiteenlopende opvattingen te bestaan. Kort weergegeven, is de bepaling volgens de ‘enge’ opvatting hoofdzakelijk beperkt tot gevallen waarop de Flexwet was gericht, dus uitzendkrachten en ingeleend personeel, terwijl volgens de ‘ruime’ opvatting ook kleine zelfstandigen door de bepaling beschermd kunnen worden.

De Hoge Raad heeft deze zaak aangegrepen om enkele knopen door te hakken.

Op grond van uittalingen van de minister bij de totstandkoming van dit vierde lid, oordeelde de Hoge Raad dat het accent van de bepaling ligt op de beschermingsgedachte: personen die werkzaamheden verrichten in het kader van het beroep of bedrijf van een ander, verdienen dezelfde bescherming tegen het risico van arbeidsongevallen als werknemers. Een bedrijf dat zijn zorgverplichtingen voor de veiligheid van de arbeidsomstandigheden niet nakomt, is dus op gelijke voet aansprakelijk voor de schade van werknemers en van anderen die daar (buiten dienstverband) werkzaam zijn. Niet alleen uitzendkrachten en ingeleend personeel, maar ook ZZP-ers worden dus door het vierde lid van artikel

7:658 beschermd. Noodzakelijk is daarbij wel dat de ‘werkgever’ invloed heeft op de werkomstandigheden en daarmee verband houdende veiligheidsrisico’s van de ZZP-er; soms brengen de aard van het werk en de verhouding tussen betrokkenen mee dat de ZZP-er daarop zelf de meeste invloed heeft. Dan geldt deze bescherming dus niet.

In de tweede plaats heeft de Hoge Raad beslist dat de bepaling niet alleen geldt voor werkzaamheden die tot de ‘core-business’ van het beroep of bedrijf van de opdrachtgever behoren, maar ook voor werkzaamheden die daarbuiten vallen; wel is vereist dat de opdrachtgever feitelijk met de desbetreffende soort van werkzaamheden invulling pleegt te geven aan zijn beroep of bedrijf. Door deze uitspraak is een einde gekomen aan onduidelijkheid in rechtspraak en literatuur over de reikwijdte van het vierde lid van artikel 7:658 BW. Tevens is hiermee verder vorm gegeven aan de verantwoordelijkheid van de werkgever of opdrachtgever voor de veiligheid van de werkomstandigheden in zijn bedrijf. De veiligheid op de werkplek staat centraal. ZZP-ers verdienen in dit opzicht in beginsel dezelfde bescherming als (eigen of ingeleende) werknemers.

*de geldigheid van
de door banken
gehanteerde
'verzamelpan-
akte' en de rol
van de wetgever*

[HR 3 FEBRUARI 2012,](#)
[LJN BT6947 \(D. Q.Q./ING\)](#)

Het afgelopen jaar kreeg de Hoge Raad onder meer enkele zaken voorgelegd betreffende het financieringsverkeer. Daartoe behoorde de onderhavige zaak die een belangrijke kwestie betrof van technische aard, die vanwege zijn consequenties echter ook van belang is voor het algemene publiek. In deze zaak werd ter beoordeling voorgelegd of een zogenoemde verzamelpan-dakte-constructie, één van de innovaties in de financieringspraktijk in de afgelopen jaren, rechtsgeldig is. Dit is

een door een bank gehanteerde constructie waarbij met een cliënt aan wie een zakelijk krediet wordt verleend, wordt overeengekomen dat hij een pandrecht verleent op alle vorderingen die hij op dat moment op zijn debiteuren heeft, of in de toekomst zal verkrijgen, ook uit rechtsverhoudingen die op het moment van ondertekening van de pandakte nog niet bestaan. Tot de bijzonderheden van de constructie behoort dat de cliënt ingevolge de toepasselijke algemene voorwaarden een onherroepelijke volmacht verleent aan de bank om zelf de verpanding van nog niet bestaande

vorderingen mede namens de cliënt tot stand te brengen. Vervolgens tekent de bank wekelijks (of zelfs op elke werkdag) op basis van de volmacht een pandakte en stuurt deze ter registratie naar de Belastingdienst. In de verzamel pandakte wordt geen melding gemaakt van de namen van de pandgevers. Voor de tenuitvoerlegging van deze constructie is dus geen nadere medewerking van de pandgever nodig.

De Hoge Raad achtte de afzonderlijke elementen waaruit deze verpandingsconstructie bestaat, rechtsgeldig en vond bovendien dat de door de combinatie daarvan bewerkstelligde gevolgen voor de verhaalspositie van concurrente schuldeisers, niet in strijd is met het recht. Hoewel uit juridisch-technisch oogpunt geen bezwaren bestaan tegen de constructie, kan niet worden ontkend dat de positie van concurrente schuldeisers, dus van ‘de gewone burger’ die geen maatregelen heeft kunnen nemen om zijn verhaalspositie in faillissement veilig te stellen en aan wiens vordering door de wetgever ook geen voorrang is toegekend, door toepassing van de constructie verslechtert. Ook andere recente ontwikkelingen bedreigen de positie van concurrente schuldeisers. Maar de rechter is niet bevoegd deze verslechtering zelf ongedaan te maken of te beperken.

De wetgever zou hierin aanleiding kunnen vinden om maatregelen te nemen teneinde de positie van concurrente schuldeisers in faillissement te versterken, bijvoorbeeld door vaststelling van een bepaald percentage van de boedel dat altijd beschikbaar moet zijn ter verdeling onder zulke schuldeisers.

*sanctieregeling
iran 2007
onverbindend
verklaard wegens
discriminatie naar
nationaliteit*

[HR 14 DECEMBER 2012,](#)
[LJN BX8351 \(STAAT/B.\)](#)

De eisers waren een student, een promovendus en een hoogleraar in de exacte wetenschappen. Zij wonen in Nederland en hebben naast de Nederlandse ook de Iraanse nationaliteit. Zij hadden een procedure aangespannen tegen de Staat omdat de op hen toepasselijke Sanctieregeling Iran 2007 onderscheid maakte tussen Iraanse en niet-Iraanse onderdanen, hetgeen zij discriminatoir achtten. De Sanctieregeling – die inmiddels is vervangen door een andere – hield een verbod in om aan Iraanse onderdanen gespecialiseerde

vorming of opleiding te verstrekken die kan bijdragen aan proliferatiegevoelige activiteiten van Iran en aan de ontwikkeling van systemen voor de verspreiding van kernwapens, behoudens een eventuele ontheffing van de minister. De minister zou die ontheffing weigeren indien het risico dat een dergelijke opleiding zal bijdragen aan zodanige proliferatie, onaanvaardbaar groot werd geacht.

Deze regeling was in Nederland ingevoerd ter uitvoering van Resolutie 1737 van de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties.

Paragraaf 17 van die resolutie riep de staten die lid zijn van de Verenigde Naties op “*to exercise vigilance and prevent specialized teaching or training of Iranian nationals, within their territories or by their nationals, of disciplines which would contribute to Iran’s proliferation of sensitive nuclear activities and development of nuclear weapon delivery systems*” (het zogenoemde kennisembargo tegen Iran).

De rechtbank en het hof verklaarden de Sanctieregeling onverbindend, omdat zij in strijd is met het in artikel 26 IVBPR en in artikel 1 Twaalfde Protocol bij het EVRM neergelegde discriminatieverbod (zie het vonnis van de rechtbank van 3 februari 2010, LJN [BL1862](#), en het arrest van het hof van 26 april 2011, LJN [BQ4781](#)). Vervolgens heeft de Staat beroep in cassatie ingesteld en daarbij aangevoerd dat de wetgever Resolutie 1737 moest uitvoeren en dat die Resolutie zelf onderscheid maakt tussen Iraanse en niet-Iraanse onderdanen. De advocaat-generaal adviseerde de Hoge Raad het cassatieberoep te verwerpen.

De Hoge Raad heeft het cassatieberoep verworpen. Op grond van eerdere beslissingen van het HvJEU en het EHRM in vergelijkbare zaken, heeft de Hoge Raad twee vragen onderzocht, namelijk (i) welke

vrijheid de Staat had bij de uitvoering van Resolutie 1737, en (ii) of de Staat alles in het werk heeft gesteld om de verplichting van de Resolutie en de verplichting om niet naar nationaliteit te discrimineren, met elkaar te harmoniseren. In antwoord op de eerste vraag oordeelde de Hoge Raad dat de Resolutie zodanig kan worden uitgelegd dat zij, kort gezegd, niet noodzaakt tot het maken van onderscheid naar nationaliteit. Het was dus mogelijk om de Resolutie uit te voeren op een wijze die geen onderscheid maakt tussen Iraanse en niet-Iraanse onderdanen. In antwoord op de tweede vraag overwoog de Hoge Raad vervolgens dat de Resolutie in andere landen op zodanige wijze was uitgevoerd dat geen onderscheid naar nationaliteit werd gemaakt. De argumenten van de Staat waarom dat in Nederland niet mogelijk is, achtte de Hoge Raad niet overtuigend. De slotsom was dat niet aannemelijk was geworden dat de Staat alles in het werk had gesteld om de op hem rustende internationale verplichtingen te harmoniseren.

*staat mocht
opvang
uitgeprocedeerde
asielzoekster met
kinderen niet
volledig
beëindigen*

[HR 21 SEPT. 2012,](#)
[LJN BW5328 \(STAAT/F.\)](#)

Mevrouw F., afkomstig uit Angola, verbleef sinds 2001 in Nederland. Zij had drie kinderen die ten tijde van de uitspraak 13, 10 en 4 jaar oud waren. Nadat verscheidene asielaanvragen van haar waren afgewezen, diende zij Nederland te verlaten. De moeder weigerde echter iedere medewerking aan haar vertrek, waardoor Angola niet bereid was haar papieren te verstrekken om naar dat land te kunnen terugkeren. Zij is vervolgens met haar kinderen in het kader

van een maatregel op grond van de Vreemdelingenwet ondergebracht in een ‘vrijheidsbeperkende locatie’ in Ter Apel, waar de faciliteiten beperkt waren. Aan F. is in 2010 meegedeeld dat het verblijf in Ter Apel op 1 april zou worden beëindigd. Dat zou betekenen dat de moeder met de kinderen het centrum zou moeten verlaten, dat de moeder aan haar lot zou worden overgelaten en dat de kinderen zo nodig zouden worden opgevangen in het kader van de kinderbescherming. De moeder heeft daarop, mede namens de kinderen,

een kort geding aangespannen tegen de Staat om te voorkomen dat zij en de kinderen uit het centrum in Ter Apel zouden worden verwijderd. Zij beriep zich onder meer op het ook voor Nederland geldende internationale Verdrag inzake de rechten van het kind (IVRK).

De voorzieningenrechter wees de vorderingen af, maar het hof wees die alsnog toe. Het vond dat de Staat weliswaar de moeder op straat mocht zetten – zij weigerde immers medewerking aan haar terugkeer naar Angola, hoewel zij wettelijk verplicht was Nederland te verlaten – maar dat dit onrechtmatig was tegenover de kinderen, die afhankelijk waren van hun moeder, die geen mogelijkheden had om voor ze te zorgen. Dat zou alleen anders zijn als op andere wijze zou worden voorzien in hun dagelijkse verzorging, huisvesting, medische zorg en onderwijs. De door de Staat genoemde wijze – via een maatregel van kindbescherming – achtte het hof onvoldoende, omdat niet zeker was dat die maatregel onmiddellijk zou aansluiten op de verwijdering uit Ter Apel en dus tot scheiding van de moeder en de kinderen zou kunnen leiden. Nu het in de ogen van het hof om een opvang gedurende beperkte tijd zou gaan – omdat de moeder en haar kinderen uiteindelijk, al dan niet

vrijwillig, naar Angola zouden terugkeren – mocht de Staat moeder en kinderen niet van elkaar scheiden en diende de Staat de opvang voort te zetten.

De Staat heeft tegen deze uitspraak cassatieberoep ingesteld. Hoge Raad heeft de uitspraak van het hof in stand gelaten. Op grond van onder meer de Europese Terugkeerrichtlijn en het IVRK oordeelde de Hoge Raad dat de Staat ook in een situatie als hier aan de orde, de rechten en belangen van de kinderen dient te eerbiedigen en dat zij niet het slachtoffer mogen worden van de handelwijze van hun ouders. Nu niet was gebleken dat er instanties waren die de zorg voor de kinderen (tijdig) zouden waarborgen, heeft het hof de Staat terecht bevolen de opvang van de moeder en kinderen voort te zetten. Daaraan voegde de Hoge Raad wel toe dat de Staat niet verplicht was het voordien van toepassing zijnde opvang- en voorzieningenniveau te handhaven. Voldoende was dat een humanitaire noodsituatie zou worden voorkomen en met de belangen van de jonge kinderen en hun gezinsbanden rekening zou worden gehouden.

Uit het arrest blijkt dat de moeder met haar kinderen in april 2011 naar Angola is teruggekeerd.

‘rechtspraak is een kerntaak van de overheid.’

Jan Watse Fokkens, procureur-generaal bij de Hoge Raad kijkt terug op 2012. “Belangrijke verbeteringen zijn de invoering van artikel 80a RO, de invoering van de mogelijkheid voor de rechter om prejudiciële vragen aan de civiele kamer van de Hoge Raad te stellen en de nieuwe wettelijke regeling van de herziening ten voordele in strafzaken. Verder willen we de in artikel 122 RO neergelegde bevoegdheid tot een zeker toezicht van de procureur-generaal bij de Hoge Raad op het openbaar ministerie meer inhoud gaan geven.”

U was vorig jaar een van de eersten die aan de bel trok over de werkdruk van rechters. Inmiddels hebben honderden rechters in het zogenoemde Leeuwarden Manifest hun zorg over deze werkdruk in relatie tot de kwaliteit van de rechtspraak uitgesproken. En de Raad voor de Rechtspraak heeft erkend dat de productienormen te strak waren en wil rechters waar nodig meer tijd geven voor hun zaken. In tijden dat iedereen moet inleveren zal het lastig zijn om extra geld te vinden waarmee extra rechters kunnen worden aangesteld zodat de werklust beter kan worden verdeeld. De vraag is ook of dat alle problemen zou oplossen. Hoe kijkt u hier tegenaan?

“Vorig jaar heb ik gezegd dat er onvoldoende aandacht en zorg is voor het op termijn handhaven van de kwaliteit van de rechtspraak. Ik heb in dat verband er niet alleen op gewezen dat er mijns inziens te weinig geld wordt uitgetrokken voor de rechtspraak, maar ik heb ook gewaarschuwd voor te veel veranderingen in wetgeving en organisatorisch opzicht. Het Leeuwarden Manifest stelt onder meer een deel van deze problematiek aan de orde. Inmiddels is het gesprek over de vraag of er de afgelopen jaren niet teveel op kwantiteit is gestuurd, in gang gezet. Dat is een positieve ontwikkeling. Ik merk nog op dat er wel kritische kanttekeningen

zijn geplaatst bij mijn opmerking dat er te weinig geld wordt uitgetrokken voor de rechtspraak. Ik handhaaf die opmerking. Ik begrijp ook wel dat dit niet het meest geschikte moment is om aan de orde te stellen dat er meer geld moet naar de rechtspraak. Maar het gaat mij niet in de eerste plaats om dit jaar en de komende paar jaren, maar veel meer om het feit dat het zorgen voor goede rechtspraak een van de kerntaken is van de overheid en dat de overheid bereid moet zijn daarin te investeren en de noodzakelijke middelen uit te trekken. De kwaliteit is nu goed, maar dat blijft niet vanzelf zo. Op termijn is er meer geld nodig om de rechter goed opgeleid zijn werk te laten doen. Ook om het ambt van rechter aantrekkelijk te houden en dan bedoel ik niet het salaris, maar de voorwaarden waaronder men dat ambt kan uitoefenen, d.w.z. voldoende tijd voor de zaken en voldoende tijd voor scholing, bijscholing e.d. Zoals ik vorig jaar heb gezegd: het rechterschap is een prachtig beroep, er wordt door zeer velen met groot verantwoordelijkheidsgevoel en grote toewijding gewerkt, maar het ambt van rechter is er de laatste jaren niet aantrekkelijker op geworden: grotere werkdruk, meer kritiek uit samenleving en politiek, soms voorbarig of buitengewoon ongenueanceerd en dat kun je allemaal niet blijven afdoen met de dooddoener dat de

rechter efficiënter moet werken en er maar tegen moet kunnen.”

In oktober is de Wet herziening ten voordele in werking getreden. De CEAS is opgeheven en haar taak is overgedragen aan de procureur-generaal die daarbij wordt bijgestaan door een commissie afgesloten strafzaken. Inmiddels heeft de Hoge Raad op basis van een vordering ingediend door de advocaat-generaal Aben besloten dat de veroordelingen in de zaak ‘De zes van Breda’ moeten worden herzien. Hoe kijkt u aan tegen de herziening van deze zaak? Wat betekent de nieuwe herzieningswetgeving, wat is de rol van de nieuwe commissie en welke verwachtingen heeft u ten aanzien van herzieningen in de toekomst?

“Het is heel belangrijk dat de mogelijkheden tot herziening van een veroordeling in strafzaken door de Wet herziening ten voordele zijn verbeterd. Ik heb me de afgelopen jaren sterk gemaakt voor deze regeling en vind de verbeteringen verheugend: een enigszins verruimd novumbegrip en bevoegdheden om onderzoek te doen naar de vraag of er een novum is als daarvoor aanwijzingen zijn. De zaak ‘De zes van

Breda’ is een duidelijk voorbeeld van de mogelijkheden die de wet herziening ten voordele biedt. De vordering werd nog ingediend onder de oude wet, maar de gang van zaken past in de nieuwe regeling. Hier was het advies van de CEAS-toegangscommissie om de zaak in onderzoek te nemen naar een mogelijk novum. In het verleden zou een dergelijk onderzoek zijn uitgevoerd onder leiding van een driemanschap – een advocaat generaal bij een hof, een (oud) politiemanschap en een hoogleraar – dat in het kader van de CEAS zorgde voor het onderzoek van de zaak, zoals dat in een viertal zaken de afgelopen jaren is geschied, bijv. Lucia de B. en Ina Post. In deze zaak heeft het parket bij de Hoge Raad na overleg met het College van procureurs-generaal besloten zelf, vooruitlopend op de inwerkingtreding van de nieuwe regeling, het onderzoek in te stellen. Het onderzoek dat geruime tijd, namelijk een kleine twee jaren, in beslag heeft genomen, laat goed zien welke mogelijkheden de wet herziening ten voordele biedt. Een aantal destijds in 1993 veiliggestelde sporen, die toen niet konden worden onderzocht, is opnieuw onderzocht. Getuigen en veroordeelden werden nogmaals gehoord en er werden twee getuigenverklaringen gevonden die destijds geen deel uitmaakten van het dossier waar-

over de rechters beschikten en die niet verenigbaar leken te zijn met de bewijsvoering van het hof. Die verklaringen gaven voor de Hoge Raad de doorslag. De vordering tot herziening werd toegewezen.

Sinds de inwerkingtreding van de wet herziening ten voordele op 1 oktober 2012 worden verzoeken tot het doen van een onderzoek naar een mogelijk novum in zaken waarin een veroordeling wegens een zeer ernstig strafbaar feit is uitgesproken, eerst voorgelegd aan de zogenoemde Adviescommissie afgesloten strafzaken. Na dat advies kan een onderzoek volgen. Het verschil met het vóór 1 oktober 2012 uitgevoerde onderzoek in de Bredase zaak is dat er nu onderzoeksbevoegdheden in de wet zijn neergelegd. Getuigen kunnen bijv. onder ede worden gehoord en verplicht worden een verklaring af te leggen. De nieuwe herzieningswet biedt daardoor meer mogelijkheden om mensen die ten onrechte veroordeeld zijn te rehabiliteren. Daarbij kunnen ook gemaakte fouten worden geanalyseerd en dit biedt de rechtspraak en het openbaar ministerie weer kansen om van deze fouten te leren.

Eind 2012 zijn de eerste twee verzoeken om een onderzoek ontvangen, waarover de Adviescommissie naar verwachting in de eerste helft van 2013 zal adviseren. Ik verwacht op dit moment geen groot aantal

herzieningen, maar aangezien een onderzoek veel tijd vergt, zal de nieuwe herzieningswet wel een aanzienlijke werklastverzwaring voor het parket opleveren.”

Sinds 1 juli 2012 heeft de Hoge Raad de mogelijkheid zaken vrij snel na binnenkomst niet-ontvankelijk te verklaren (artikel 80a RO). Wat zijn uw eerste ervaringen?

“80a is een goede stap in die zin dat de wet nu duidelijk maakt dat het niet vanzelfsprekend is dat ieder cassatieberoep volledig in behandeling wordt genomen, ook als het kansloos is. Met name voor het parket kan dat verschil maken omdat er voorheen in iedere civiele en strafzaak een conclusie moest worden genomen, ook in zaken die vervolgens met een verkorte motivering volgens 81 RO door de Hoge Raad werden afgedaan omdat het middel niet kan slagen en geen rechtsvragen van belang aan de orde stelt. Op basis van de eerste ervaringen is de winst in de civiele sectie gering: zo’n 10 procent van de zaken wordt nu afgedaan met 80a. Bij de strafsectie is dat meer, zo’n 30 tot 40 procent van de na 1 september 2012 binnengekomen strafzaken is met toepassing van artikel 80a afgedaan en

dat op basis van bijna altijd zeer summiere conclusies. Ik verwacht dat uiteindelijk een nog groter deel van de strafzaken met artikel 80a zal worden afgedaan, soms met een iets uitgebreidere, maar nog steeds zeer korte conclusie. De legitimatie van een zo summier gemotiveerd advies van het parket om artikel 80a toe te passen, ligt in het gegeven dat het hier gaat om selectie van zaken die een volledige behandeling in cassatie rechtvaardigen, hetzij omdat er in de beslissing of procedure een duidelijke fout is gemaakt, hetzij omdat rechts-eenheid en/of rechtsontwikkeling om een gemotiveerd oordeel van de Hoge Raad vragen. De andere zaken kunnen op grond van artikel 80a direct afvallen. Overigens is de tijdwinst die wordt behaald met artikel 80a veel minder dan het percentage van zaken dat ermee wordt afgedaan lijkt aan te geven. Bij toepassing van artikel 80a gaat het immers om de kansloze zaken, die ook in het verleden de minste tijd vroegen en 30% afdoen met 80a levert zeker geen 20% besparing op. Daarbij vergt de selectie ook tijd omdat in vrijwel alle gevallen bestudering van het dossier nodig is. We willen artikel 80a wel optimaal benutten, omdat we door de toename van het aantal bewerkelijke tot zeer bewerkelijke zaken extra tijd nodig hebben. Ook moet er in strafzaken nog steeds een achterstand worden weggewerkt die door de zeer snelle

stijging van het aantal te behandelen zaken – van structureel ruim 1300 naar structureel ongeveer 2200 per jaar – vanaf 2008 is ontstaan. We hopen eind van 2013 die achterstand weggewerkt te hebben. Ook hebben wij menskracht nodig voor een nieuwe taak als toezicht op het OM, voor de onderzoeken in herzieningen en voor cassaties in het belang der wet.

Het is overigens niet alleen maar winst dat niet langer in iedere zaak op de oude voet een conclusie wordt genomen. Partijen krijgen door de zeer summier conclusie tot 80a minder informatie over het waarom van het niet kunnen slagen van het cassatieberoep dan tot nu toe het geval was en vaak nog is. En ook valt met het in die zaken verdwijnen van een meer gedetailleerde inhoudelijke bespreking van de klachten, een stuk terugkoppeling naar de hoven weg. Dat zullen we op een andere manier moeten vormgeven. Door bijvoorbeeld thematisch bepaalde categorieën van zaken te bestuderen en de daarbij bijkomende knelpunten in de rechtspraak van de hoven met de hoven te bespreken.”

In een debat over de hervorming van het bestuursrecht noemde u onlangs cassatie in het belang der wet als mogelijkheid om meer

eenheid in het bestuursrecht te brengen. Kunt u dat toelichten?

“Bij cassatie in het belang der wet legt de procureur-generaal een zaak voor aan de Hoge Raad om een rechtsoordeel te geven. We zijn de afgelopen jaren begonnen meer zaken op deze wijze aan de Hoge Raad voor te leggen en willen dat verder uitbouwen. Soms wordt cassatie in het belang der wet gebruikt om snel een eind te maken aan onzekerheid die in de praktijk speelt, bijvoorbeeld over de vraag of na een wetwijziging de nieuwe wet ook op oude zaken van toepassing is. Maar het wordt ook gebruikt om op rechtsvragen die nooit bij de Hoge Raad komen langs de gewone weg en die door de gerechten verschillend worden beantwoord, een eenduidig antwoord te verkrijgen. Een enkele keer wordt het ook gebruikt om in te grijpen ingeval van opmerkelijke, naar ons oordeel foute uitspraken van rechtbank of hof. Zo werd in 2012 bijvoorbeeld een vordering ingesteld in een zaak waarin de rechtbank in een ernstige strafzaak overwoog dat de wettelijke regels voor het strafmaximum bij meer veroordelingen niet werden toegepast omdat dit een te lage straf op zou leveren (LJN: [BX9407](#)). Zo mag een rechter niet redeneren, al begrijp ik hun probleem en had de rechtbank door de wettelijke

regeling op een nieuwe wijze uit te leggen hetzelfde resultaat kunnen bereiken (zie de vordering in LJN: [BX9407](#)). Ook kan een actueel probleem, zoals recent de vraag onder welke voorwaarden een tbs een onbepaald aantal keren kan worden verlengd, reden zijn om via cassatie in het belang der wet een oordeel van de Hoge Raad te vragen. In die zaak is er een beslissing gegeven waarmee de praktijk beter uit de voeten kan (LJN: [BY8434](#)). Tussen de rechtspraak van de Hoge Raad en de rechtspraak van de hoogste bestuursrechters, de Afdeling Rechtspraak van de Raad van State, de Centrale Raad van Beroep en het College van Beroep voor het bedrijfsleven, bestaat het probleem dat zowel bestuursrechters als de Hoge Raad bepaalde regelingen moeten uitleggen en er geen wettelijke voorziening is om te zorgen dat dit tot dezelfde uitkomst leidt. Zo oordeelde bijvoorbeeld in vrijwel gelijke gevallen de Raad van State dat de gemeente Amsterdam geen APV bepaling mocht maken om straathandel in verdovende middelen tegen te gaan, terwijl de Hoge Raad dat wel geoorloofd achtte. Het ging om de vraag of dit wel of niet uitputtend is geregeld in de Opiumwet (HR LJN: [BY5725](#), Raad van State LJN: [BR1425](#)). Er zijn stappen gezet om dergelijke verschillen in uitleg te voorkomen. Er is een voorzittersoverleg en

de Hoge Raad heeft plaatsvervangende leden bij de Raad van State. Per 1 januari kan bovendien in een bestuurszaak waarin vragen van rechtseenheid spelen een conclusie worden gevraagd en ook advocaten-generaal bij de Hoge Raad kunnen bij de hoogste bestuursrechters worden benoemd om in dergelijke zaken een conclusie te nemen. Dat helpt allemaal een beetje maar neemt het probleem niet weg. Toen in het door u bedoelde debat gesproken werd over cassatieberoep als een van de mogelijkheden om dit probleem op te lossen, werd als bezwaar daartegen onder meer naar voren gebracht dat beslissingen daarmee te lang zouden duren en in bepaalde categorieën zaken, zoals in het geval van bouwvergunningen en tracé-procedures, tot onaanvaardbare vertragingen zouden leiden. In dat verband heb ik gewezen op een minder ingrijpende oplossing: maak cassatie in het belang der wet mogelijk als er een verschil in interpretatie bestaat tussen de verschillende hoogste rechters. Dat vertraagt niet want cassatie in het belang der wet komt na de uitspraak in de concrete zaak en heeft daar geen invloed meer op, maar voor de toekomst kan er zo duidelijkheid worden geschapen. Zo kun je de grootste verschillen wegnemen.”

U heeft in 2012 drie vorderingen ingesteld in het kader van artikel 13a van het klachtrecht? Dat is toch vrij uitzonderlijk? Waar gingen die klachten over?

“Het is de afgelopen 20 jaren maar een keer voorgekomen dat een klacht is voorgelegd aan de Hoge Raad. Dit heeft onder meer te maken met het feit dat in de meeste gevallen in feite wordt geklaagd over een beslissing van de rechter, hetgeen is uitgezonderd van de klachtenregeling. De wetswijziging van 2011, die de procureur-generaal meer bevoegdheden geeft in de behandeling van klachten, heeft in zoverre tot een vernieuwing van de behandeling van klachten geleid dat het streven meer dan vroeger is om een onderzoek door de Hoge Raad te vorderen in plaats van de klacht als procureur-generaal zelf af te handelen. In de drie zaken die in 2012 aan de Hoge Raad zijn voorgelegd ging het om het geven van een nadere uitleg over een gewezen rechterlijk vonnis. In twee gevallen door de rechter die het vonnis wees en in een geval door een gerechtsbestuur. De vraag was of dit in strijd is met de regel dat een rechter enkel spreekt door zijn vonnis. Op 6 maart 2013 heeft de Hoge Raad uitspraken gedaan in deze zaken.

De eerste zaak betrof de klacht dat een kinderrechter in antwoord op een vraag van de Raad voor de Kinderbescherming ten onrechte had laten weten dat de door de Raad geformuleerde onderzoeksvragen in overeenstemming waren met haar beschikking, oordeelde de Hoge Raad ongegrond. Een van de partijen, die de onderzoeksoopdracht anders had begrepen, had daarover geklaagd. Volgens de Hoge Raad had de kinderrechter in de omstandigheden van dit geval behoorlijk gehandeld.

Anders werd geoordeeld in de zaak waarin een raadsheer-commissaris op verzoek van een van de partijen per brief antwoord gaf op de vraag hoe een ten overstaan van hem tot stand gekomen schikking moest worden uitgelegd. De Hoge Raad oordeelde dat de raadsheer-commissaris niet had moeten ingaan op het verzoek. De derde zaak betrof het bestuur van een rechtbank dat was ingegaan op een verzoek om uitleg van een vonnis van de strafkamer van de rechtbank. Als eerste werd aan de Hoge Raad gevraagd zich uit te spreken over de vraag of de Hoge Raad bevoegd is de gedraging van het bestuur te beoordelen. Vervolgens was de vraag of het bestuur zich had mogen uitlaten over de uitleg van het vonnis. De Hoge Raad achtte zich bevoegd de kwestie te

beoordelen en oordeelde dat het bestuur niet behoorlijk had gehandeld door een nadere uitleg te geven aan het vonnis. De volledige uitspraken zijn te vinden op LJN: [BZ3462](#), [BZ3458](#), [BZ3450](#).”

Wat was 2012 voor jaar waar het betreft misstappen van rechters zodanig dat die tot schorsing of ontslag hebben geleid? Wat vindt u van geluiden/opvattingen dat ook rechters een meer normale rechtspositie zouden moeten hebben en bij disfunctioneren makkelijker zouden moeten kunnen worden ontslagen?

“Er zijn in het afgelopen jaar enkele aangiftes tegen rechters onderzocht. In een zaak waarin de aangifte ging over een vals opgemaakt aanvullend proces-verbaal, werd de rechter vrijgesproken nadat het hof opdracht had geven hem te vervolgen. Een aangifte wegens corruptie leidde na onderzoek door de rijksrecherche tot een sepot wegens onvoldoende bewijs. Een vordering tot schorsing of ontslag heb ik dit jaar niet ingediend. Wat betreft de kritiek op de rechtspositie van rechters: zij kunnen bij disfunctioneren worden ontslagen, net zoals een andere ambtenaar. Op vergelijkbare wijze, hetgeen betekent

dat een dossier moet worden opgebouwd en dat aan de betrokkene de kans moet worden gegeven zich te verbeteren. Lukt dat niet dan kan ontslag wegens ongeschiktheid volgen. Het lijkt mij niet nodig een dergelijk ontslag te vergemakkelijken. Mij zijn geen gevallen bekend waarin de regeling te belemmerend zou werken. Het lijkt mij wel wenselijk dat meer sturingsinstrumenten worden geschapen. De huidige regeling bevat te weinig variatie aan disciplinaire straffen en ordemaatregelen. Hieraan wordt gewerkt door de minister van Veiligheid en Justitie.”

*vijf geselecteerde
uitspraken van
de strafkamer
uit 2012*

inleiding

herziening in de 'zes van breda'

wanneer is er sprake van voorbedachte raad?

vernietiging van een vrijspraak

is het wegnemen van een virtueel masker in het spel runescape diefstal?

wie heeft spreekrecht in het strafproces?

INHOUD

PRINT

inleiding

2012 was een interessant jaar voor de werkwijze van de strafkamer van de Hoge Raad. Door de invoering van een vorm van selectie aan de poort (artikel 80a RO) heeft de strafkamer niet alleen de mogelijkheid om zaken die er in cassatie niet toe doen (veel) sneller af te handelen, maar ook extra ruimte gekregen om voor de praktijk belangrijke vragen sneller en uitgebreider te beantwoorden. Van die ruimte zal de komende tijd nadrukkelijk gebruik worden gemaakt.

Op 11 september 2012 (LJN [BX0132](#)) heeft de strafkamer een overzichtsarrest gewezen in verband met dit op 1 juli 2012 in werking getreden artikel 80a RO, dat de mogelijkheid biedt om het beroep in cassatie niet-ontvankelijk te verklaren. De Hoge Raad heeft in dat arrest beslissingen genomen over de procedure en al allerlei voorbeelden gegeven van gevallen die zich voor toepassing van artikel 80a RO lenen. Vanaf eind oktober 2012 zijn de eerste uitspraken gedaan waarin van deze mogelijkheid gebruik is gemaakt. In de periode van 23 oktober tot 1 januari 2013 zijn 123 zaken door de strafkamer met toepassing van die nieuwe bepaling afgedaan, overeenkomstig het advies van de advocaat-generaal bij de Hoge Raad. Dat is ongeveer een derde van het aantal te beoordelen zaken. In het merendeel van die strafzaken gaat het om klachten over het bewijs of over de

motivering van de opgelegde straf, maar dat zijn aangelegenheden waarbij de feitenrechter grote vrijheid heeft in zijn selectie en waardering van de omstandigheden. Het valt dan ook op dat in veel gevallen de beoordeling aan de hand van deze nieuwe bepaling sterk lijkt op een beoordeling zoals die plaatsvindt als de Hoge Raad een zaak met een verkorte motivering (artikel 81 RO) afdoet. Ook bij de beoordeling van de ontvankelijkheid op de voet van artikel 80a RO wordt het dossier opengemaakt en wordt er gekeken of in het licht van de voegestelde klachten de beslissing van de feitenrechter in orde is. Er zit dan alleen verschil in de motivering van de verkorte afdoening, maar uit een oogpunt van controle op de feitenrechter en van rechtsbescherming geldt dat de zaak door de Hoge Raad wel degelijk inhoudelijk is beoordeeld.

Om een indruk te geven van de voornaamste gronden waarop de beslissing steunt om artikel 80a RO toe te passen, volgt hier een globale aanduiding van de verschillende gevallen die in die korte periode aan de orde waren. In 49% van de cassatiemiddelen in deze 123 zaken ging het om de vraag of de rechter het bewijs geleverd kon achten en of in dat verband aangevoerde stellingen juist en begrijpelijk waren verworpen; dat bleek bij raadpleging van de uitspraak het

geval te zijn. In 27% van de middelen werd tevergeefs geklaagd over de motivering van de straf, waaronder ook of de overschrijding van de redelijke termijn in cassatie tot vermindering van de straf moest leiden. In 5% van de klachten voldeed het cassatiemiddel niet aan de vereisten waaraan zo'n middel redelijkerwijs moet voldoen, in 14% voerde men voor het eerst in cassatie stellingen aan die men bij de feitenrechter te berde had moeten brengen, in 13% miste het middel feitelijke grondslag, bijvoorbeeld omdat het hof wel degelijk antwoord had gegeven op een verweer of een beslissing had gegeven op een verzoek, in 10% stuitte het middel af op vaste rechtspraak van de Hoge Raad en in 9% van de middelen was er weliswaar een fout te constateren in de uitspraak van de feitenrechter, maar was die van ondergeschikte betekenis en kon eenvoudig verbeterd worden gelezen.

Het voorlopige beeld dat daaruit oprijst is dat niet kan worden gezegd dat de technische kwaliteit van de cassatiemiddelen in het algemeen zo onder de maat is dat bij lezing van de klachten al direct opvalt dat de zaak zich niet voor behandeling door de Hoge Raad leent. Maar duidelijk is wel dat in de hier bedoelde zaken wordt miskend dat de Hoge Raad niet een derde feitelijke instantie is die de zaak nog eens overdoet. Van de in artikel 80a RO genoemde catego-

rie van gevallen waarin de Hoge Raad de zaak buiten behandeling kan laten omdat bij cassatie “klaarblijkelijk onvoldoende belang bestaat”, zijn uit deze 123 zaken nog geen opvallende voorbeelden te geven. De gevallen waarin door een simpele verbeterde lezing de fout werd hersteld waren al eerder in de rechtspraak aanvaard. De strafkamer streeft ernaar om nieuwe gevallen waarin (voortaan) bij cassatie geen belang bestaat uitdrukkelijk te benoemen, zoals in HR 6 november 2012, LJN **BX0863**: “Opmerking verdient dat de verdachte bij vernietiging van het bestreden, niet-verkorte, arrest op de enkele grond dat van een aanvulling geen sprake meer kan zijn omdat reeds een terstond uitgewerkt arrest is geweest, niet een voldoende in rechte te respecteren belang in cassatie heeft. In voorkomende gevallen zal deze klacht met toepassing van artikel 81, eerste lid, RO kunnen worden afgedaan of, indien het beroep in cassatie uitsluitend deze klacht bevat, met toepassing van artikel 80a RO.”

Van het benutten van de extra ruimte die voor de Hoge Raad en voor het parket is ontstaan om met het oog op de rechtsontwikkeling en de rechtsvorming sneller en uitgebreider te beslissen geeft de volgende zaak een aardig voorbeeld. Met ingang van 1 april 2012 was een nieuwe wettelijke regeling ingevoerd: de voordien niet bestaande

mogelijkheid van een voorlopige tenuitvoerlegging van een eerder voorwaardelijk opgelegde straf (artikel 14fa Sr). Op vordering van de officier van justitie kan de rechter-commissaris die tenuitvoerlegging bevelen. De wetgever had geen overgangsbepaling opgenomen en al snel na invoering bleek dat de rechter-commissarissen in de diverse rechtbanken verschillend oordeelden of dit nieuwe artikel direct kon worden toegepast of niet. De praktijk vroeg om duidelijkheid. Naar aanleiding daarvan heeft de advocaat-generaal Knigge op 21 augustus 2012 een vordering tot cassatie in het belang der wet ingediend en daarover heeft de Hoge Raad een maand later uitspraak gedaan (HR 25 september 2012, LJN **BX5063**). Ook al kent het strafrecht niet (zoals in 2012 wel in het civiele recht is ingevoerd; zie het jaarverslag van de civiele kamer) een systeem van zogenoemde prejudiciële vragen (waardoor de lagere rechter vragen kan stellen aan de Hoge Raad), dankzij cassatie in het belang der wet kan ook op strafrechtelijk gebied in voorkomende gevallen snel de noodzakelijke opheldering worden verschaft. De strafkamer verwacht dat deze mogelijkheid in de komende tijd steeds vaker zal worden gebruikt. Dat is een hele goede ontwikkeling.

herziening in de ‘zes van breda’

[HR 18 DECEMBER 2012,](#)
[LJN BW7190](#)

In 1993 is in het toenmalige Chinees-Indische restaurant Peacock in Breda de moeder van de eigenaar van het restaurant door geweld om het leven gebracht. Drie mannen zijn voor het medeplegen van deze doodslag veroordeeld tot tien jaar gevangenisstraf. Drie vrouwen werden veroordeeld wegens medeplichtigheid, van wie twee een gevangenisstraf van twee jaar, waarvan drie maanden voorwaardelijk kregen en de derde een gevangenisstraf van vijftien maanden, waarvan drie maanden voorwaardelijk. Alle veroordeelden hebben hun straf uitgezeten. De veroordelingen zijn vrijwel uitsluitend gebaseerd op de bekennende verklaringen die de drie vrouwelijke veroordeelden tegenover de politie hebben afgelegd. De mannen hebben altijd ontkend.

Een van de veroordeelden heeft zijn veroordeling onder de aandacht gebracht van het project ‘Gerede twijfel Antenne VU’. Het resultaat van het vervolgens verrichte onderzoek is voorgelegd aan de toegangscommissie van de inmiddels opgeheven Commissie Evaluatie Afgesloten Strafzaken (CEAS). Op verzoek van de toegangscommissie heeft het openbaar ministerie nader onderzoek aan ter plekke aangetroffen en nog bewaard DNA-sporenmateriaal laten verrichten.

Naar aanleiding van de resultaten daarvan hebben de toegangscommissie en het college van procureurs-generaal van het openbaar ministerie de zaak aan de procureur-generaal bij de Hoge Raad voorgelegd. Op diens verzoek heeft advocaat-generaal Aben een uitgebreid onderzoek gedaan, daarin bijgestaan door een team van rechercheurs en een officier van justitie. De resultaten van dit onderzoek waren voor hem aanleiding herziening te vorderen. De Hoge Raad heeft de vordering tot herziening gegrond verklaard. Het hof in Den Haag moet de zaak opnieuw behandelen. De Hoge Raad komt tot dit oordeel op basis van getuigenverklaringen die wel in het bij de politie achtergebleven politiedossier zaten maar niet in het justitiedossier. Dat betekent dat de rechters die eerder veroordelingen in deze zaak hebben uitgesproken geen kennis hadden van deze getuigenverklaringen. Het gaat daarbij om twee getuigen die de hele nacht in de buurt van het restaurant in een bushokje hebben gezeten. Zij verklaren niets te hebben gezien en dat lijkt in tegenspraak met de voor het bewijs gebruikte verklaringen van enkele veroordeelden.

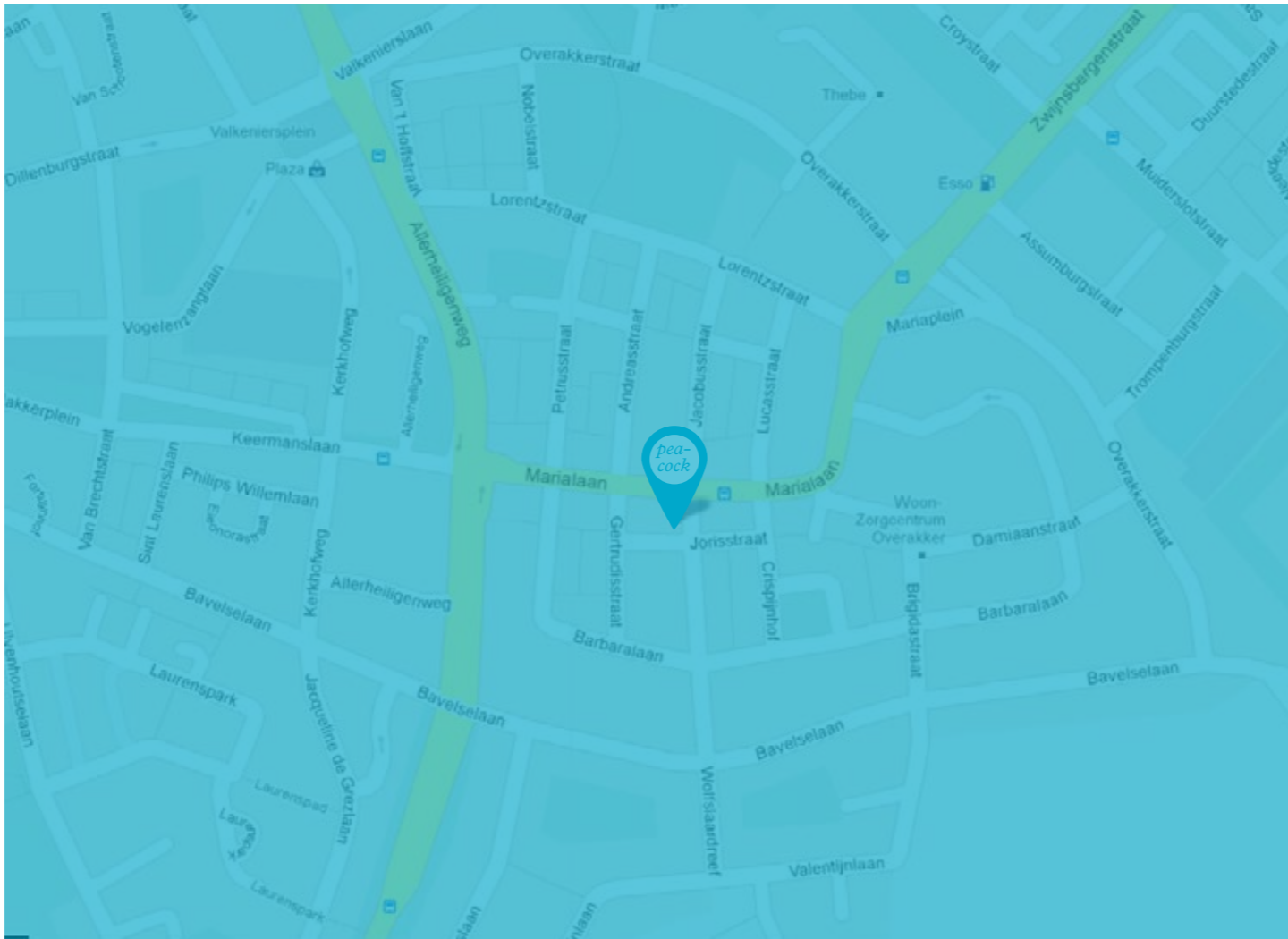
Naar aanleiding van de eerdere herzieningszaak inzake de Schiedammer parkmoord heeft het openbaar ministerie met

instemming van de Tweede Kamer de CEAS opgericht om door middel van onderzoek na te gaan of zich in de opsporing ernstige manco's hebben voorgedaan die een evenwichtige beoordeling van de feiten door de rechter in de weg hebben gestaan. Mede naar aanleiding van de ervaringen van de CEAS is per 1 oktober 2012 de herzieningsprocedure aangepast. De door de Hoge Raad aan te leggen gronden voor herziening zijn veranderd. Hoe ingrijpend

die wijziging is, zal zich in de loop der tijd moeten uitkristalliseren. Een verandering is in ieder geval dat een gewezen verdachte, die is veroordeeld voor een feit waarop naar de wettelijke omschrijving gevangenisstraf van twaalf jaren of meer is gesteld en waardoor de rechtsorde ernstig is geschokt, ter voorbereiding van een herzieningsaanvraag door zijn raadsman aan de procureur-generaal kan verzoeken een nader onderzoek in te stellen naar de aanwezigheid van een grond voor

herziening. De procureur-generaal kan ambtshalve of op verzoek van de gewezen verdachte advies inwinnen van een commissie belast met de advisering over de wenselijkheid van een nader onderzoek. Onderzoek naar dubieuze veroordelingen blijft dus mogelijk, maar is voortaan in handen van de procureur-generaal bij de Hoge Raad die kan beslissen of hij een herzieningsverzoek aan de Hoge Raad zal voorleggen.

wanneer is er sprake van voorbedachte raad?

[HR 28 FEBRUARI 2012,](#)
[LJN BR2342, NJ 2012/518 M.N. KEULEN](#)

Deze zaak betreft een verdachte die is vervolgd voor poging tot moord. Na een avond stappen waarbij hij veel alcohol had gedronken, liep hij met drie vrienden terug naar hun vakantiehuisje, toen zij C en M tegenkwamen. De verdachte werd toen door M met een fles op het hoofd geslagen en door de belagers werd geroepen dat zij zouden schieten. De vier mannen liepen door naar het nabij gelegen vakantiehuisje, en zeiden toen dat ze terug zouden gaan om de twee mannen een pak rammel te geven. Verdachte heeft toen zijn auto-sleutels gezocht en een survivalmes uit zijn auto gepakt. Daarmee heeft hij C in de borst gestoken. Het hof heeft het verweer aanvaard dat er geen sprake was van kalm beraad en rustig overleg, maar van een doorlopende drift. Het heeft de verdachte daarom vrijgesproken van poging tot moord en veroordeeld tot twee jaren gevangenisstraf wegens poging tot doodslag.

De Hoge Raad verwierpt het beroep in cassatie van het OM tegen de vrijspraak. Hij herhaalt de oude regel dat voor een bewezenverklaring van voorbedachte raad moet komen vast te staan dat de verdachte zich gedurende enige tijd heeft kunnen beraden en niet heeft gehandeld in een

ogenblikkelijke gemoedsopwelling, zodat hij de gelegenheid heeft gehad na te denken over de betekenis en de gevolgen van zijn voorgenomen daad en zich daarvan rekenschap te geven. De vaststelling dat de verdachte voldoende tijd had om zich te beraden op het te nemen of het genomen besluit vormt weliswaar een belangrijke objectieve aanwijzing dat met voorbedachte raad is gehandeld, maar behoeft de rechter niet ervan te weerhouden aan contra-indicaties een zwaarder gewicht toe te kennen. Daarbij kan bijvoorbeeld worden gedacht aan de omstandigheid dat de besluitvorming en uitvoering in plotselinge hevige drift plaatsvinden, dat slechts sprake is van een korte tijdsperiode tussen besluit en uitvoering of dat de gelegenheid tot beraad eerst tijdens de uitvoering van het besluit ontstaat. Mede met het oog op het strafverzwarende gevolg van dit bestanddeel moeten – anders dan wel uit eerdere rechtspraak van de HR wordt afgeleid – aan de vaststelling dat de voor voorbedachte raad vereiste gelegenheid heeft bestaan, bepaaldelijk eisen worden gesteld en dient de rechter, in het bijzonder indien de voorbedachte raad niet rechtstreeks uit de bewijsmiddelen volgt, daaraan in zijn motivering nadere aandacht te geven.

Aldus benadrukt de Hoge Raad dat de tijd om na te denken (die er in dit geval wel was tijdens het zoeken naar het mes) niet altijd doorslaggevend is om tot bewezenverklaring van voorbedachte raad te komen. Hoewel de Hoge Raad geen nieuw criterium heeft aangelegd, eist hij wel groter behoedzaamheid van de rechter. Dat bleek ook in enkele andere uitspraken waarin een veroordeling wegens poging tot moord (HR 19 juni 2012, LJN [BW8678](#), NJ 2012/519) of moord (HR 9 oktober 2012, LJN [BX8087](#), NJ 2012/596; HR 13 november 2012,

LJN [BX6758](#), NJ 2012/659) met verwijzing naar het onderhavige arrest werd gecasseerd.

De Hoge Raad noemt als argument voor de strengere motiveringseisen het strafverzwarende gevolg van het bestanddeel voorbedachte raad. Dat argument speelt evenzeer in gevallen waarin vervolgd wordt wegens het veroorzaken van een verkeersongeval waardoor een ander zwaar lichamelijk letsel wordt toegebracht terwijl de schuld bestaat in roekeloosheid. Sinds een wetswijziging in 2006 kent die

zwaarste, hoogste schuldvorm een hoger, ja een verdubbeld strafmaximum. Dat betekent dat omstandigheden die leiden tot het oordeel dat ‘zeer, althans aanmerkelijk onoplettend, onvoorzichtig, onachtzaam’ is gereden voortaan ‘niet zonder meer’ – dat wil zeggen niet zonder nadere toelichting – ook kunnen leiden tot het oordeel dat roekeloos is gereden (HR 22 mei 2012, NJ 2012/488 en HR 10 juli 2012, NJ 2012/489 m.n. Bleichrodt).

vernietiging van een vrijspraak

[HR 10 JANUARI 2012,
LJN BT1758](#)

De verdachte is vervolgd voor moord op zijn echtgenote. Zij is gedood met negen steken van een mes uit een in de keuken aanwezig messenblok. Het hof heeft de vrijspraak van de rechtbank bevestigd. Het overwoog daarbij dat de resultaten van het politieonderzoek de mogelijkheid openlieten dat een onbekend gebleven dader door het slachtoffer is binnengelaten, in de woning het slachtoffer heeft gedood en de woning aan de achterkant via de achterdeur en de schuurdeur heeft verlaten. Deze beide

deuren zou de onbekende verdachte onafgesloten hebben achtergelaten. Dat is in tegenspraak met de door het hof bevestigde motivering van de rechtbank. Volgens de rechtbank waren zowel de voordeur als de achterdeur slotvast afgesloten. Daarom vernietigde de Hoge Raad het arrest, nadat het openbaar ministerie beroep in cassatie had aangetekend. Na verwijzing heeft het gerechtshof 's-Hertogenbosch de zaak opnieuw onderzocht. Het hof vindt het alternatieve scenario onder meer op grond van gevonden bloedsporen volstrekt niet

aannemelijk en veroordeelt de verdachte tot 15 jaar gevangenisstraf (hof 's-Hertogenbosch 4 december 2012, LJN [BY4938](#)).

Het komt niet zo vaak voor dat een vrijspraak wordt gecasseerd. Tot 2003 was tegen een vrijspraak vrijwel geen beroep in cassatie toegelaten. Sindsdien is de toetsingsruimte van de Hoge Raad verruimd. Maar nog steeds geldt dat in cassatie niet kan worden onderzocht of de feitenrechter die de verdachte op grond van zijn feitelijke waardering van het bewijsmateriaal heeft vrijgesproken, terecht tot dat oordeel is gekomen. De beslissing inzake de selectie en waardering van het bewijsmateriaal, die – behoudens bijzondere gevallen – geen motivering behoeft, kan in cassatie niet met vrucht worden bestreden. Hieruit volgt dat het oordeel betreffende het al dan niet bewezen zijn van het tenlastegelegde, met de daartoe gegeven motivering, niet onbegrijpelijk zal kunnen worden genoemd op de grond dat het beschikbare bewijsmateriaal een andere (bewijs)beslissing toelaat. Een voorbeeld daarvan biedt de in stand gelaten vrijspraak in de zaak Tamara Wolvers waarbij het hof de verdachte had vrijgesproken omdat ondanks de belastende resultaten van forensisch sporenonderzoek niet met voldoende

zekerheid kon worden vastgesteld dat de verdachte de hem tenlastegelegde moord had begaan (HR 13 maart 2012, LJN [BU6250](#)).

In het onderhavige geval was de motivering echter innerlijk tegenstrijdig en dat is reden voor cassatie.

Als het openbaar ministerie tegen een vrijspraak opkomt met een juridisch-inhoudelijk middel is er minder reden voor terughoudendheid bij de Hoge Raad. Toch slaagt zo'n beroep ook niet altijd. Bij twee dramatische ongelukken, waarbij de verdachten waren vrijgesproken van dood door schuld, maakte het OM bezwaar tegen de uitleg van het begrip 'schuld'. Maar tevergeefs. De juiste uitleg wordt bepaald door de manier waarop die schuld in de tenlastelegging nader is geconcretiseerd, en is voorts afhankelijk van het geheel van de gedragingen van de verdachte, de aard en de ernst daarvan en de overige omstandigheden van het geval. Bij een dodelijk ongeluk op een klimmuur aanvaardde de Hoge Raad het oordeel van het hof dat wegens het ontbreken van voldoende verwijtbaarheid geen sprake is geweest van min of meer grove of aanmerkelijke schuld als in de tenlastelegging omschreven (HR 7 februari 2012, LJN [BU2878](#), NJ 2012/119). Naar aanleiding van een fatale afdaling uit een

vliegende helikopter ging de Hoge Raad ermee akkoord dat het in de omstandigheden van dat geval te ver ging om de verdachte de door hem gemaakte fout in strafrechtelijke zin aan te rekenen als grof of aanmerkelijk onachtzaam of nalatig (HR 29 mei 2012, LJN [BW7948](#)).

is het weg- nemen van een virtueel masker in het spel runescape diefstal?

[HR 31 JANUARI 2012,](#)
[LJN BQ9251, NJ 2012/536 M.N. KEIJZER](#)

In 2007 heeft de toen 14-jarige verdachte met een medeverdachte het 13-jarige slachtoffer meegenomen naar de woning van de medeverdachte. Daar hebben zij het slachtoffer mishandeld en bedreigd met messen om hem ertoe te dwingen zich aan te melden op zijn account in het online spel Runescape en een virtueel amulet en masker achter te laten (te droppen) in de virtuele spelomgeving. De verdachte kon vervolgens de virtuele objecten overzetten naar zijn eigen Runescape-account.

Het hof heeft de verdachte veroordeeld wegens diefstal met geweld tot een werkstraf van 160 uur en een voorwaardelijke jeugddetentie van vier weken. In cassatie is betwist dat het virtuele amulet en het virtuele masker kunnen worden aangemerkt als een goed dat vatbaar is voor diefstal in de zin van artikel 310 Sr. Het cassatieberoep wordt verworpen. Volgens de Hoge Raad staat de virtuele aard van deze objecten op zichzelf er niet aan in de weg deze aan te merken als ‘goed’ in de zin van artikel 310 Sr. Het dienovereenkomstig oordeel van het hof is toereikend gemotiveerd, in aanmerking genomen dat het hof heeft vastgesteld voor aangever en verdachte hun in het spel opgebouwde bezittingen reële waarde hebben, dat het gaat om waarden die door

inspanning en tijdsinvestering zijn verworven en dat de aangever de feitelijke en exclusieve heerschappij over die objecten had en hij door het handelen van de verdachte de beschikkingsmacht over deze objecten is verloren.

Op dezelfde dag besliste de Hoge Raad over een verdachte die bij zijn voormalige werkgever zonder toestemming een SIM-kaart had weggenomen. Hij heeft de kaart in zijn telefoon gedaan, voor ruim 2500 euro aan belminuten gebruikt en voor 100 euro aan sms-berichten. In deze zaak kan de Hoge Raad zich vinden in de veroordeling wegens diefstal (HR 31 januari 2012, LJN [BQ6575](#), NJ 2012/535 m.n. Keijzer). Ook een veroordeling wegens diefstal van credits (in euro’s omrekenbare waarde-eenheden waarmee bijvoorbeeld beltegoed kan worden verkregen) bleef in stand (HR 17 april 2012, LJN [BV9064](#), NJ 2012/267).

Uit deze arresten blijkt dat virtuele objecten voor diefstal vatbaar zijn. Dat neemt niet weg dat in concrete zaken steeds zal moeten worden gezien of daadwerkelijk sprake is van wederrechtelijke toe-eigening van die objecten.

De arresten illustreren dat de Hoge Raad waar mogelijk door wetsuitleg antwoord geeft op vraagstukken die rijzen naar

aanleiding van maatschappelijke en/of technologische ontwikkelingen. Bij de beoordeling of dat mogelijk is, spelen uiteraard zowel het legaliteitsbeginsel als de staatsrechtelijke verantwoordelijkheidsverdeling tussen wetgever en rechter een rol. In dit geval stonden deze beginselen niet in de weg aan een extensieve interpretatie van het delict diefstal. Soms valt een bepaalde wetsuitleg niet in het systeem van het recht te passen. Daarom oordeelde de Hoge Raad dat in het geval

van een transactie op 'marktplaats.nl' de enkele nalatigheid van de verkoper om de verkochte waar te leveren hem nog niet schuldig maakt aan verduistering van de ontvangen koopsom (HR 2 oktober 2012, LJN [BV8280](#), NJ 2013/14).

Annotator Keijzer wijst er terecht op dat het oordeel dat belminuten vatbaar zijn voor diefstal aansluit bij eerdere rechtspraak, waarin giraal geld vatbaar voor verduistering bleek. Niettemin bestond in

de juridische wetenschappelijke wereld wel degelijk verschil van mening over de hier behandelde kwestie. Het arrest ondervond ook in het buitenland brede belangstelling. CBS News vatte het mooi samen: 'Teen steals virtual items, gets real punishment'.

wie heeft spreekrecht in het strafproces?

[HR 6 MAART 2012, LJN BR1149,](#)
[NJ 2012/367 M.N. CLEIREN](#)

In 2007 is een 85-jarige dame doodgeslagen in haar Amsterdamse woning. De verdachte is tot 15 jaar gevangenisstraf veroordeeld. Tijdens de zitting heeft het hof een vriendin van het overleden slachtoffer aangehoord die sprak over ‘de leegte die de dood van het slachtoffer heeft achtergelaten en over het verdriet en het onbegrip over haar gruwelijke dood’. De verdachte vindt dat het hof ten onrechte deze vriendin van het slachtoffer heeft gehoord nu zij wettelijk geen spreekrecht heeft.

De Hoge Raad verwerpt het beroep. De wet geeft een beperkte groep nauw betrokkenen spreekrecht in het strafproces. Dit zijn echtgenoten of partners van slachtoffers en bloedverwanten tot en met de eerste graad of, als zij van dit spreekrecht niet kunnen of willen gebruikmaken, bloedverwanten tot en met de tweede graad. Strikte toepassing van de wettelijke regeling verschaft alle partijen duidelijkheid en voorkomt discussie over de vraag op grond waarvan iemand spreekrecht zou moeten hebben en welke

invloed dit spreekrecht heeft op het proces. Het is aan de wetgever en niet aan de rechter om te beslissen over een eventuele uitbreiding van de categorie nabestaanden met spreekrecht. De rechter moet daarom een verzoek tot spreekrecht van iemand die dat wettelijk kader niet toekomt, afwijzen.

Wanneer iemand zonder wettelijk spreekrecht in het strafproces toch het woord heeft gekregen – zoals in deze zaak – betekent dat echter niet dat de zaak opnieuw moet worden behandeld. Zo'n mondelinge verklaring kan worden vergeleken met een schriftelijke verklaring die is toegevoegd aan de processtukken. Hoewel aan de inhoud van de voorgelezen verklaring bruikbaarheid voor de bewijs- of de straftoematingsbeslissing moet worden ontzegd, is in dit geval het gebruik van de verklaring in de strafmotivering van ondergeschikte betekenis en geeft dit geen aanleiding de zaak over te doen.

Ook deze uitspraak staat niet op zichzelf. In een ander geval had het hof de moeder van het overleden slachtoffer geen spreekrecht mogen toekennen omdat het tenlastegelegde 'verlaten plaats ongeval' subsidiair 'het niet verlenen van hulp aan een hulpbehoevende' geen misdrijven zijn waarvoor de wet spreekrecht mogelijk maakt. Hier redeneerde de Hoge Raad

analoog aan de onderhavige zaak (HR 2 oktober 2012, LJN [BX5402](#), NJ 2012/574).

Bij Wet van 12 juli 2012, Stb 2012, 345 is het spreekrecht van slachtoffers en nabestaanden in het strafproces uitgebreid, maar het kan niet anders dan dat zich in de praktijk gevallen zullen blijven voordoen waarin de rechter de vraag wordt gesteld of hij geen uitzondering op de regel kan maken. In het arrest doet de Hoge Raad niet af aan de geldigheid van de wettelijke regeling, maar acht hij niet-naleving van die regeling niet zonder meer reden tot vernietiging. Dat is een belangrijke notie. Er zijn meer soorten gevallen – men denke aan vormverzuimen in het vooronderzoek – waarin het achterwege laten van een sanctie niet afdoet aan de geldigheid van het voorschrift. De geldigheid van een wettelijke regel is niet afhankelijk van de vraag of op overtreding ervan een sanctie staat.

Daarbij moet worden bedacht dat niettegenstaande de tegenwoordig grotere aandacht voor de positie van het slachtoffer het spreekrecht niet voor niets een precieze wettelijke regeling kent. Niet alleen de voortgang, maar ook de eerlijkheid van het proces tegen de (op dat moment nog niet veroordeelde) verdachte

kan in het geding raken bij het ruimhartig gelegenheid geven aan dierbaren van het slachtoffer tot het afleggen van verklaringen. Daaraan doet niet af dat zich soms een geval kan voordoen waarbij afwijzing van een dergelijk verzoek menselijkerwijs hard lijkt.

*directeur
bedrijfsvoering
van de hoge raad,
ädwin rotscheid:
'noodzakelijke
bezuinigingen
vergen creativiteit
en bezinning'*

Het afgelopen jaar heeft de Hoge Raad flink moeten bezuinigen en ook de komende jaren worden bezuinigingen gevraagd. Hoe gaat de Hoge Raad die invullen?

“Bezuinigen moeten we al jaren. Tot nu toe zijn we daarin geslaagd. We hebben met minder middelen meer bewerkstelligd. We hebben de afgelopen jaren bezuinigd door te schrappen in de formatie van raad en parket en daarmee ook in die van het wetenschappelijk bureau. De grenzen van die vorm van bezuinigen zijn bereikt. We staan op een punt dat het begint te kraken, dat verder bezuinigen echt pijn doet. Het vet is er af en er is nauwelijks nog flexibiliteit aanwezig voor het opvangen van afwijkingen. En toch moet ook de Hoge Raad, als ik kijk naar de afspraken die met het ministerie zijn gemaakt, nog fors meer bezuinigen. Dat vraagt om andere en verdergaande maatregelen en creativiteit. Een herbezinning op werkwijze en prioriteiten en een andere aanpak dus. Niet nog langer en harder werken zoals we deden met minder middelen, maar kijken naar onze taken, werkwijze en ons systeem. Onderzoeken hoe we die anders kunnen inrichten en zo verder kunnen optimaliseren. Vervolgens is natuurlijk de vraag hoe dat er dan uitziet.”

Aan welke systeemwijzigingen denk je dan? Ook aan een andere wijze van financiering?

“Het ligt voor de hand om daarbij ook te kijken naar ons financieringssysteem. Zouden we toe moeten naar een output-financiering? Uitsluitend betaald krijgen naar de producten die je levert? In Nederland is dat al decennia lang de trend : via meer marktwerking een grotere efficiëntie bewerkstelligen en overheidsorganisaties dwingen bedrijfsmatiger te werken. Financiering relateren aan de geleverde prestaties. Dat lijkt een eenvoudige, eerlijke en heldere systematiek. Ik wil ook niet verhullen, dat daarvan een positieve prikkel uit gaat om kostenefficiënt te werken. Ik zie echter drie grote nadelen, die in elkaars verlengde liggen. Ik heb deze in andere functies aan den lijve ondervonden en zie dat ook terug in de aanhoudende kritiek op deze vorm van (interne) overheidsfinanciering.

Het blijkt in de praktijk moeilijk de maatschappelijke doelstelling die een (semi) overheidsorgaan behartigt te operationaliseren in eenduidig kwantitatief meetbare output. Enerzijds wordt een maatschappelijke doelstelling behartigd door andere aspecten dan de concrete producten die een organisatie levert. Anderzijds worden producten van een specifieke soort gelijke-

lijk financieel gewaardeerd, terwijl de bijdrage van die schijnbare identieke producten aan de doelstelling van die organisatie zeer uiteen kan lopen. Ik denk daarbij aan de discussie van enige tijd geleden over het halen van targets door de politie en de discussies over marktwerking in bijvoorbeeld de zorg.

Een ander nadeel van deze wijze van financiering is dat de enige focus van de organisatie in de praktijk vaak komt te liggen op het halen van de vooraf geformuleerde targets. Op alle niveaus in de organisatie dreigt nog slechts aandacht te zijn voor de vraag of de aantallen zijn gehaald. Een relevante vraag waar aandacht voor moet zijn, maar niet de enige relevante vraag. Het leidt tot een soort micro-management op operationeel niveau, waarbij de achterliggende meer relevante vraag: “welke bijdrage leveren we aan het halen van onze maatschappelijke doelstellingen?” nog wel eens uit het oog wordt verloren. Dat is de hond in de pot voor een organisatie. De professional haakt af en raakt gedemotiveerd.

Het laatste nadeel van deze vorm van financiering in samenhang met de eenzijdige aandacht voor het halen van kwantitatieve doelstellingen zijn de perverse prikkels die uitgaan van een dergelijke

financieringssystematiek. Op operationeel niveau leidt dit tot beslissingen die nog slechts begrepen kunnen worden in het licht van de financieringssystematiek en geen enkele bijdrage meer leveren aan de doelstelling van de organisatie. Sterker nog: zij zijn daarmee in strijd.

Let wel, ik zeg niet dat deze vorm van financiering per definitie tot deze nadelen leidt. Ik zie alleen dat in de praktijk deze vorm van financiering kan leiden tot een cultuuromslag die voortkomt uit de primaire zorg een financieel gezonde organisatie te zijn. De primaire zorg moet echter altijd de maatschappelijke doelstelling zijn.

Volgens mij moeten we dus in de cassatierechtspraak niet de kant van de outputfinanciering op. De Hoge Raad is niet louter een taakorganisatie, die zijn taak uitsluitend vervult door het behandelen van zaken. Het is een belangrijk middel, maar niet het enige dat ter beschikking staat.

Cassatierechtspraak gaat verder dan bijvoorbeeld die ene geschilbeslechting tussen twee partijen. De Hoge Raad heeft een onmisbare maatgevende functie. Om die reden zou het ook raar zijn om (cassatie)rechtspraak kostendekkend te financieren en partijen te laten opdraaien voor die zaak overstijgende, maat-

schappelijke functie. Door louter productie-gestuurd te werken, zouden we onszelf en de samenleving te kort doen, dat is te beperkt. Bovendien redden bedrijven die er uitsluitend op zijn gericht de kosten zo laag mogelijk te houden het uiteindelijk vaak ook niet. Je moet kunnen investeren in kwaliteit; in onderzoek en ontwikkeling, nieuwe producten en creativiteit.

Productie-gestuurd werken kan de efficiency bevorderen, maar heeft het risico in zich dat we uitsluitend nog op zaaksniveau functioneren. Onze bredere doelstelling, het grotere geheel zou naar de achtergrond verdwijnen. Kostennormering kan nooit maatgevend zijn voor een individuele cassatiezaak. Zaken variëren sterk in complexiteit. Normering kan helpen een goede begroting op te stellen, maar mag niet leidend zijn in de individuele zaak. Een patiënt onder het mes van de chirurg wordt ook niet voortijdig gehecht als het normbedrag op is maar de operatie nog niet klaar.

Ook vanwege de aard van het werk van de Hoge Raad is productie-gestuurd werken lastig. In de media wordt regelmatig de vergelijking gemaakt met een koekjesfabriek. De rechtspraak is geen koekjesfabriek, is dan de stelling. Daar valt ook bij de cassatierechtspraak wat voor te zeggen.

Tegelijkertijd moeten we ons ook realiseren dat ook een deel van het werk van de Hoge Raad wel standaardmatig is en dat we qua werkwijze daar waar dat verantwoord is dit ook zo moeten benaderen. Anderzijds is een ander substantieel deel van het werk bij de Hoge Raad eerder te vergelijken met dat van de Research & Development afdeling (R&D). De R & D van de Nederlandse rechtspraak. Daar past geen stukloon bij. Ook voor dergelijke bedrijfsonderdelen zijn daarentegen goede modellen ontwikkeld om de prestaties te kunnen monitoren.”

Geen outputfinanciering dus; maar wat dan wel?

“Geen output-financiering dus en toch zal de Hoge Raad zich ook in de toekomst steeds de vraag moeten stellen: “kunnen we nog doelmatiger werken en kan het kostenefficiënter? We werken al jaren met doelstellingen wat betreft aantallen te behandelen zaken en gemiddelde doorlooptijden die we monitoren en nastreven, maar ik ben ervan overtuigd dat we door herbezinning en differentiatie in onze aanpak dit nog verder kunnen versterken. We kunnen daarin stelselmatiger de relatie met de maatschappelijke taak van de Hoge Raad leggen. De manager heeft de naam eenzijdig te sturen op cijfers; de inhoudelijk profes-

sional is stereotype geneigd iedereen die wat vraagt antwoord te geven en liefst uitgebreid en zo zorgvuldig mogelijk. De werkelijkheid ligt genuanceerder maar immer geldt de vraag wat een efficiënte inzet is van onze middelen en wat nodig is in het licht van de doelstelling van onze organisatie. Hier geldt ook de wet van Parkinson: het werken aan een taak breidt zich uit naar de tijd die beschikbaar is om die taak te realiseren. Indien er geen grenzen zijn, is de professional van nature geneigd te kiezen voor de hoogst mogelijke kwaliteit en daarbij de maximale tijd te nemen die daarvoor beschikbaar is. De vraag die wij zullen moeten beantwoorden is of de maatschappij ook in alle gevallen die mate van kwaliteit wenst en of daarmee een optimale inzet gerelateerd aan de doelstelling wordt bereikt. Dat is een belangrijke vraag, want het budget waarover wij als Hoge Raad kunnen beschikken is democratisch gelegitimeerd. Dat is wat regering en parlement ons gunnen en daar zullen we het in beginsel mee moeten doen. Indien we menen dat dat niet kan, moeten we dat duidelijk kunnen maken en zelf aangeven wat nodig is om de taak van de Hoge Raad goed te kunnen uitvoeren. Een continue prikkel tot anders, efficiënter werken is naar mijn idee noodzakelijk en niet alleen omdat we moeten bezuinigen. Als organisatie moeten we voorbereid zijn

op de toekomst en veranderingen die de toekomst brengt. Als samenleving zitten we in een transitie van verzorgingsstaat naar waarborgstaat. De relatie tussen overheid en samenleving verandert. Burgers en bedrijven zullen meer zelf regelen. Mogelijk bijvoorbeeld civielrechtelijke problemen zelf ter hand nemen, en minder vaak een beroep doen op traditionele instituties waar ook de rechtspraak onder valt. Denk aan de opmars van alternatieve geschilbeslechting, e-court en andere wegen voor handhaving. Dat is op zichzelf geen slechte ontwikkeling, maar binnen die ontwikkeling hebben we mogelijk een andere rol en daar moeten we op inspelen. De samenleving wordt diffuser. Traditioneel publieke en private taakvelden vermengen zich, enerzijds als gevolg van privatisering door de overheid, anderzijds door ‘social venturing’. De rechtspraak en dus ook de Hoge Raad zullen daar adequaat op moeten blijven reageren. De (cassatie)rechtspraak moet een aantrekkelijke weg blijven voor richtinggevende geschilbeslechting en rechtsgeldige handhaving. Zeker in geval van een discussie over een herinrichting van het rechtsbestel moet de Hoge Raad zijn huis op orde hebben. Daarmee bedoel ik kwalitatief goede rechtspraak, optimale werkvoorraden en doorlooptijden, tegen aanvaardbare kosten.

Intern zullen we een scherpe discussie moeten voeren over hoe we met behoud van de essentiële kwaliteit, onafhankelijkheid en onpartijdigheid onze doelen taakstelling blijvend kunnen waarmaken. De Hoge Raad moet stelselmatig de eigen werkwijze kritisch onder de loep blijven nemen en deze continu en structureel verbeteren. We zullen onze werkprocessen en daarmee gemoeide kosten voor onszelf inzichtelijker moeten maken, zodat daarin waar nodig nieuwe afwegingen kunnen worden gemaakt.

De bedrijfsvoering heeft hierin naar mijn mening een aanjaagfunctie. Die is ambivalent. We gaan natuurlijk niet over inhoud en werkwijze van de cassatie-rechtspraak, maar hebben wel de taak de discussie te entameren en te blijven signaleren waar het mogelijk constructief beter kan. Dit zal het nodige vragen van iedereen, in alle geledingen van de organisatie.”

vijf geselecteerde uitspraken van de belastingkamer uit 2012

inleiding

vergoeding kosten taxatierapport bij gegrond woz-bezwaar

dga niet langer aangemerkt als ondernemer voor heffing btw

geen aftrek van btw bij misbruik van recht

motorrijtuigenbelasting heffen over auto met Duits kenteken

uitsluiting van kinderbijslagverzekering is geen discriminatie

inleiding

De beslissingen van de belastingsector van de Hoge Raad hebben in hoofdzaak betrekking op de belastingheffing door de rijksoverheid of andere tot belastingheffing bevoegde organen, zoals gemeenten en waterschappen. In veel van deze beslissingen zijn echter ook van belang het recht van de Europese Unie en ander internationaal recht, zoals belastingverdragen en mensenrechtenverdragen, en de interpretatie daarvan door de bevoegde internationale rechtscolleges, met name het Hof van Justitie van de Europese Unie (Luxemburg) en het Europese Hof voor de Rechten van de Mens en de Fundamentele Vrijheden (Straatsburg). De taak van de Hoge Raad is om binnen dit kader individuele zaken te beslissen, en wel zodanig dat in die zaken recht wordt gedaan en tevens de rechtseenheid in Nederland en de rechtsontwikkeling worden bevorderd. Het belang van een arrest van de Hoge Raad gaat daarom vaak verder dan de betekenis daarvan voor de desbetreffende individuele zaak. Uit de meer dan duizend zaken die in 2012 door de belastingsector zijn afgedaan, zijn in de hierna volgende beschouwing zaken geselecteerd die illustreren op welke wijze die sector van de Hoge Raad binnen het geschetste juridische kader zijn taak uitvoert.

Artikel 80a van de Wet op de rechterlijke organisatie (RO) geeft de Hoge Raad sinds 1 juli 2012 de mogelijkheid een cassatieberoep zonder motivering niet-ontvankelijk te verklaren.

Als na bestudering van het cassatieberoep snel duidelijk is dat een zaak zich niet leent voor cassatie – bijvoorbeeld omdat alleen geklaagd wordt over feitenvaststelling en niet over de rechtstoepassing, of de aan de orde gestelde rechtsvragen al door de Hoge Raad zijn beantwoord – kan de Hoge Raad met een beroep op dit artikel 80a RO de zaak relatief vlot na binnenkomst afdoen door deze zonder conclusie (een rechtsgeleerd advies van een advocaat-generaal bij de Hoge Raad) en zonder motivering niet-ontvankelijk te verklaren. In belastingprocedures levert deze wijze van afdoening geen werkbeparing voor de advocaten-generaal op omdat het nemen van een conclusie in belastingzaken (anders dan in civiele of strafzaken) toch al niet verplicht was. Toepassing van artikel 80a RO leidt wel ertoe dat de belastingkamer kansloze zaken op kortere termijn kan afdoen. Artikel 80a RO wordt bij voorbeeld ook toegepast bij verzoeken tot herziening van eerdere belastingarresten van de Hoge Raad. Als die verzoeken geen nieuwe feiten bevatten worden zij zonder verdere motivering niet-ontvankelijk

verklaard. Een mondelinge behandeling van het verzoek blijft dan achterwege. Toepassing van artikel 80a RO levert de belastingkamer aldus enige tijdsbesparing op.

De belastingsector van de Hoge Raad is er in 2012 in geslaagd de zogenoemde gemiddelde doorlooptijd (dat is de tijd die verstrijkt tussen de dag waarop het beroep in cassatie bij de Hoge Raad wordt ingesteld en de dag waarop de Hoge Raad uitspraak doet) aanzienlijk terug te brengen. In 2012 bedroeg de gemiddelde doorlooptijd van een belastingzaak in cassatie minder dan een jaar (356 dagen). Enige jaren geleden lag die gemiddelde doorlooptijd nog op 22 maanden (2009: 662 dagen).

vergoeding kosten taxatie- rapport bij gegrond woz-bezwaar

13 JULI 2012, LJV BX0919 EN BX0904

In twee arresten van 13 juli 2012 (11/04133 en 11/02035) heeft de Hoge Raad zich gebogen over de vraag of en zo ja welke kosten moeten worden vergoed met betrekking tot een taxatieverslag dat wordt gebruikt om het bezwaar of beroep te onderbouwen tegen een door de gemeente vastgestelde waarde op grond van de Wet WOZ (Wet waardering onroerende zaken), als dat bezwaar of beroep geheel of gedeeltelijk gegrond wordt verklaard.

In zaak 11/04133 betrof het geschil de WOZ-waarde van een kantoorpand, in zaak 11/02035 die van een woning. In deze arresten stelde de Hoge Raad voorop dat een belanghebbende die ter onderbouwing van zijn standpunt kosten maakt voor een taxatie van de waarde van een onroerende zaak, in het algemeen voldoet aan de wettelijke eis dat sprake is van kosten die hij redelijkerwijs heeft moeten maken. Als het bezwaar of beroep gegrond wordt verklaard komen de kosten voor werkzaamheden van een taxateur in het algemeen in aanmerking voor vergoeding als kosten van deskundigen. Daarvoor gold in het jaar waarop de arresten betrekking hebben een maximale uurvergoeding van 81,23. De hoogte van het te vergoeden uurtarief in een bepaald geval hangt niet af van het door de taxateur in rekening

gebrachte bedrag of de mate van deskundigheid van de taxateur en ook niet van de op de markt gangbare uurtarieven voor een taxatierapport in een WOZ-procedure. De hoogte van het uurtarief wordt uitsluitend bepaald door de aard van het te taxeren object. Het maximumtarief komt alleen in aanmerking indien het object van dien aard is dat de taxatie daarvan uiterst complex is.

Omdat de vaststelling van de hoogte van de vergoeding voor een taxatieverslag regelmatig aanleiding geeft tot geschillen en de beslissing over het te vergoeden uurtarief vooral afhankelijk is van een feitelijke beoordeling van de aard van het te taxeren object, kon de Hoge Raad daarover als cassatierechter geen beslissing nemen. Wel heeft de Hoge Raad benadrukt dat het wenselijk is dat de rechtbanken en gerechtshoven beleid ontwikkelen om te komen tot een uniforme toepassing van de bij de vaststelling van een vergoeding te hanteren uurtarieven. Daardoor kan worden voorkomen dat rechtbanken en gerechtshoven in gelijke gevallen verschillend oordelen. Inmiddels is dit beleid inderdaad vastgesteld.

dga niet langer aangemerkt als ondernemer voor heffing btw

14 DECEMBER, LJN BU7264

In een arrest van 14 december 2012 (10/04489, LJN [BU7264](#)) is de Hoge Raad teruggekomen van zijn eerdere rechtsopvatting (HR 26 april 2002, nr. 35775, BNB 2002/275) dat de directeur-groootaandeelhouder (dga) voor de heffing van omzetbelasting (btw) moet worden aangemerkt als ondernemer. De Hoge Raad heeft dit gedaan op grond van het arrest Van der Steen van 18 oktober 2007 van het Hof van Justitie van de Europese Unie (C-355/06, Jurispr. blz. I-8863). Het arrest van de Hoge Raad van 26 april 2002 kon voor dga's nadelig zijn omdat een ondernemer aan zijn klanten omzetbelasting in rekening moet brengen, maar kon de dga's ook een voordeel opleveren, omdat een ondernemer de omzetbelasting die hem door andere ondernemers in rekening wordt gebracht (de zogenoemde voorbelasting) kan aftrekken. Dat laatste was ook aan de orde in het geval dat voorlag in het arrest van de Hoge Raad van 14 december 2012. Een dga had, ervan uitgaande dat hij als zodanig ondernemer was, een woonboerderij laten bouwen en de in rekening gebrachte omzetbelasting in aftrek gebracht. Nadat uit het arrest Van der Steen was gebleken dat een dga niet als zodanig als ondernemer kan worden aangemerkt, heeft de Inspecteur zich op het standpunt gesteld dat de woonboerderij op de datum

van dit arrest van het Hof van Justitie aan het ondernemingsvermogen is onttrokken. Op grond daarvan heeft hij omzetbelasting nageheven.

Het hof Amsterdam (LJN [BN6227](#)) oordeelde dat de dga materieel geen ondernemer is geweest en dat de belasting daarom niet kan worden nageheven. De advocaat-generaal bij de Hoge Raad M.E. van Hilten heeft op 14 november 2011 geconcludeerd (LJN [BU7264](#)) en geadviseerd het beroep van de staatssecretaris van Financiën tegen het arrest van het hof Amsterdam gegrond te verklaren.

De Hoge Raad verklaart het beroep in cassatie van de staatssecretaris van Financiën tegen de uitspraak van het hof ongegrond. De Hoge Raad besliste dat het rechtszekerheidsbeginsel zich verzet tegen naheffing van de, naar uit het arrest Van der Steen blijkt, ten onrechte in aftrek gebrachte belasting, omdat de belastingplichtige heeft gehandeld overeenkomstig de door de Hoge Raad als nationale rechter in hoogste aanleg gewezen jurisprudentie.

geen aftrek van btw bij misbruik van recht

10 FEBRUARI, LJN BK1057

Misbruik van recht en ingewikkelde constructies die zijn opgezet om minder belasting te betalen dan volgens de wet de bedoeling is, kwamen aan de orde in het arrest van de Hoge Raad van 10 februari 2012 (08/05317). Deze zaak betrof een ondernemer, een BV, die ziekenhuisapparatuur aanschafte en aan een ziekenhuis verhuurde. De BV vroeg teruggaaf van de btw die aan haar voor deze aanschaf in rekening was gebracht. Voor de verhuur bracht de BV aan het ziekenhuis btw in rekening. Een ziekenhuis is vrijgesteld van btw en heeft daarom ook geen recht op aftrek of teruggaaf van hem in rekening gebrachte btw.

Bij de aanschaf van apparatuur is een ziekenhuis dus in één keer de btw over de volle aanschafprijs 'kwijt'. Bij huur van apparatuur daarentegen betaalt het ziekenhuis slechts niet-aftrekbare btw over de huurtermijnen. Indien de huur na verloop van tijd vrij van btw kan worden gemaakt, ontstaat voor het ziekenhuis een belastingvoordeel (het verschil tussen de verschuldigde btw bij aanschaf van de apparatuur en de in totaal verschuldigde btw over de tot dan vervallen huurtermijnen).

Bijzonder in dit geval was dat de aandelen van de BV in handen waren van een

stichting en dat in het bestuur van deze stichting de adjunct-directeur van het ziekenhuis zat. Daarbij kwam dat de directeur van de BV tevens stafmedewerker van het ziekenhuis was. De BV financierde voorts de aanschaf van de apparatuur met een renteloze lening van het ziekenhuis, waarvoor het ziekenhuis een pandrecht op de apparatuur kreeg.

De drie partijen (de BV, de stichting en het ziekenhuis) waren van plan om de aandelen in de BV na vijf jaar over te dragen aan het ziekenhuis, waardoor de BV en het ziekenhuis een zogeheten fiscale eenheid zouden gaan vormen. Vanaf dat moment zou de verhuur van de apparatuur aan het ziekenhuis verder vrij van btw zijn, omdat transacties binnen een fiscale eenheid voor de btw niet in aanmerking worden genomen.

De zaak draait om de vraag of de BV recht heeft op aftrek (in dit geval teruggaaf) van de btw die aan haar in rekening is gebracht bij de aanschaf van de apparatuur. De Inspecteur heeft de teruggaafverzoeken afgewezen, omdat hij het geheel van transacties als een btw-ontwijkingsconstructie beschouwt. De BV heeft hiertegen bezwaar gemaakt.

Rechtbank Haarlem heeft beslist (LJN [BB7712](#)) dat de apparatuur btw-technisch

niet aan de BV is geleverd maar rechtstreeks aan het ziekenhuis, en heeft het beroep van de BV ongegrond verklaard. Het hof Amsterdam was in hoger beroep van oordeel (LJN [BG5059](#)) dat de apparatuur wel aan de BV is geleverd en dat zij deze heeft verhuurd aan het ziekenhuis. In beginsel bestaat dus recht op aftrek/teruggaaf van btw, aldus het hof. Toch kwam het hof tot het oordeel dat het verzoek om teruggaaf moest worden afgewezen. Het hof oordeelde namelijk dat de door de partijen gekozen constructie misbruik van recht vormt en dat dit meebrengt dat het recht op aftrek/teruggaaf vervalt. De BV stelde beroep in cassatie in.

De advocaat-generaal bij de Hoge Raad M.E. van Hilten heeft op 1 oktober 2009 geconcludeerd (LJN [BO1057](#)) tot aanhouding van de zaak in afwachting van de prejudiciële beslissing van het Hof van Justitie van de Europese Unie in de zaak *Weald Leasing Ltd* (C-103/09) omdat voor het recht op btw-teruggaaf beslissend is de juiste interpretatie van de Zesde Btw-Richtlijn van de Europese Unie. Dit arrest is op 22 december 2010 door het Hof van Justitie van de Europese Unie gewezen. Het Hof van Justitie oordeelde dat het een algemeen beginsel van het recht van de Europese Unie is dat de toepassing ervan geen misbruik dekt.

Misbruik van recht is onder meer het opzetten van andere dan normale handelstransacties, uitsluitend met het doel om door het recht van de Europese Unie toegekende voordelen op onrechtmatige wijze te verkrijgen.

De Hoge Raad verklaart vervolgens het cassatieberoep met in achtneming van dat arrest ongegrond. Volgens de Hoge Raad staat het een belastingplichtige weliswaar vrij de voor hem voordeligste weg te

kiezen, maar die vrijheid gaat niet zo ver dat, met het doel van belastingontwijking, een kunstmatige weg zonder enig reëel belang kan worden gekozen die ertoe leidt dat in strijd met doel en strekking van de wet of de Zesde Btw-Richtlijn minder belasting wordt betaald.

Het beoogde onrechtmatige voordeel, te weten dat de BV na volledig aftrek te genieten van de btw over de aanschafprijs van de apparatuur, deze na vijf jaar vrij

motor- rijtuigen- belasting heffen over auto met duits kenteken

2 MAART 2012, LJN BP3858

Grensoverschrijdend verkeer van personenauto's is een terugkerend thema in de werkzaamheden van de belastingkamer. Een arrest van 2 maart 2012 (10/00348) betrof een inwoner van Nederland die met een in Duitsland geregistreerde personenauto gebruik maakte van de weg in Nederland. Voor die auto was geen Nederlandse motorrijtuigenbelasting voldaan. Deze inwoner was enig aandeelhouder en directeur van een in Duitsland gevestigde

vennootschap, welke vennootschap de auto had gehuurd in Duitsland en aan de directeur ter beschikking had gesteld om zijn werkzaamheden in Duitsland, Nederland en België te verrichten. In Duitsland was voor de auto al een Duitse belasting op motorvoertuigen, de *Kraftfahrzeugsteuer*, verschuldigd.

De Inspecteur heeft een naheffingsaanslag motorrijtuigenbelasting opgelegd die door de rechtbank Breda (LJN: [BB4508](#)) werd vernietigd. Het hoger beroep van de

inspecteur werd door het hof 's-Hertogenbosch verworpen (LJN [BM0773](#)), omdat zijns inziens het EU-rechtelijke evenredigheidsbeginsel meebrengt dat de hoogte van de belasting evenredig dient te zijn aan het gebruik van de auto in Nederland. Doordat de Wet op de motorrijtuigenbelasting het tijdvak waarover de belasting moet worden betaald op drie maanden stelt zonder dat relevant is op hoeveel dagen van de weg in Nederland gebruik wordt gemaakt, is volgens het hof sprake van onvoldoende verband met het gebruik van de weg in Nederland. Tegen deze uitspraak van het hof heeft de staatssecretaris van Financiën beroep in cassatie ingesteld.

De advocaat-generaal M.E. van Hilten heeft de Hoge Raad geadviseerd het beroep te verwerpen, maar de Hoge Raad heeft de staatssecretaris in het gelijk gesteld. Heffing van motorrijtuigenbelasting over het gebruik van een niet in Nederland geregistreerde personenauto die in Nederland door een inwoner van Nederland wordt gebruikt, is niet in strijd met het recht van de Europese Unie. Ook is de heffing van motorrijtuigenbelasting niet disproportioneel. Heffing van motorrijtuigenbelasting op het gebruik van een in het buitenland geregistreerde personenauto is gerelateerd aan de duur van het houderschap van de auto.

De belasting moet per tijdvak van drie maanden worden voldaan en verschilt daarmee van een eenmalige registratieheffing zoals de BPM. Dit tijdvak begint voor een in het buitenland geregistreerde auto bij het begin van het feitelijke gebruik van de weg in Nederland. Als een belastingplichtige een in het buitenland geregistreerde auto korter dan drie maanden ter beschikking heeft, kan hij over het niet verstreken deel van dat tijdvak teruggaaf krijgen. De belanghebbende is de nageheven motorrijtuigenbelasting dus verschuldigd.

uitsluiting van kinder- bijslag- verzekering is geen discriminatie

23 NOVEMBER 2012, LJN BW7740

In een arrest van 23 november 2012 (11/03891) oordeelde de Hoge Raad dat ouders die als vreemdeling niet definitief tot Nederland zijn toegelaten maar wel al langere tijd met hun kinderen in Nederland verblijven en daardoor hier in fiscale zin hun woonplaats hebben, aan internationaal recht geen recht op kinderbijslag kunnen ontleen. Als regel zijn personen die in Nederland wonen verzekerd op grond van de Algemene kinderbijslagwet, maar de zogenoemde Koppelingswet maakt voor deze categorie vreemdelingen een uitzondering. De zaak draait om de vraag of deze uitsluiting van de kinderbijslag een door internationaal recht verboden discriminatie vormt in vergelijking met ouders met een permanente verblijfstatus. In elf verschillende zaken maakten ouders bezwaar tegen de afwijzing van kinderbijslag door de Sociale Verzekeringsbank (SVB). Alle rechtbanken die deze zaken behandelden, volgden het standpunt van de SVB. De ouders zijn vervolgens in hoger beroep gegaan bij de Centrale Raad van Beroep (CRvB). Die verklaarde de beroepen gegrond en nam dus discriminatie aan (LJN BR1905). De SVB ging hiertegen in cassatie. De advocaat-generaal P.J. Wattel adviseerde de Hoge Raad het cassatieberoep van de SVB gegrond te verklaren.

De Hoge Raad komt tot dezelfde slotsom als de advocaat-generaal en vernietigt de uitspraak van de CRvB. Volgens de Hoge Raad is geen sprake van discriminatie. Op basis van een uitgebreide analyse van de rechtspraak van het Europese Hof voor de Rechten van de Mens concludeert de Hoge Raad dat de uitsluiting van de kinderbijslagverzekering niet in strijd is met het Europese Verdrag voor de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden (EVRM).

INHOUD

PRINT

parket 2012

het parket bij de hoge raad

Het parket bij de Hoge Raad wordt gevormd door de procureur-generaal, zijn plaatsvervanger, 20 advocaten-generaal en 1 advocaat-generaal in buitengewone dienst en 1 waarnemend advocaat-generaal (stand van zaken december 2012). Het parket maakt geen deel uit van het openbaar ministerie en is onafhankelijk van regering en parlement.

De belangrijkste taak van het parket is het nemen van conclusies. Een conclusie is een gemotiveerd, onafhankelijk, advies in een aan de Hoge Raad voorgelegde zaak, dat – afhankelijk van het rechtsgebied: civiel, straf of fiscaal – wordt uitgebracht aan de desbetreffende kamer van de Hoge Raad. In de conclusie worden de relevante feitelijke gegevens van de voorliggende zaak geschetst en wordt onder vermelding van rechtspraak en literatuur een veelal uitputtende juridische verhandeling gegeven over de rechtskundige aspecten van de zaak. De conclusie mondt uit in een advies (conclusie) om de zaak op een bepaalde manier af te doen. Hoewel conclusies worden uitgebracht aan de Hoge Raad, zijn zij door hun wetenschappelijke karakter niet alleen van belang voor de kamer die in de desbetreffende zaak een beslissing moet nemen en voor de procederende partijen, maar ook voor de wetenschap en de rechtspraak.

De procureur-generaal geeft leiding aan het parket bij de Hoge Raad en heeft als algemene taak te waken voor de handhaving en uitvoering van wettelijke voorschriften bij de Hoge Raad, de gerechtshoven en de rechtbanken (artikel 121 Wet op de Rechterlijke Organisatie). Verder is de procureur-generaal bij de Hoge Raad belast met het instellen van vorderingen tot cassatie in het belang der wet, het behandelen van klachten over rechters, het indienen van vorderingen tot schorsing en ontslag van rechters, de vervolging van ambtsmisdrijven en ambtsovertredingen en het geven van advies aan de regering. Met het in werking treden van de Wet hervorming herziening ten voordele heeft de procureur-generaal ook de taak gekregen om op verzoek van een gewezen verdachte een nader onderzoek te doen naar de aanwezigheid van een herzieningsgrond. Ten slotte heeft de procureur-generaal ook een toezichthoudende bevoegdheid ten aanzien van het openbaar ministerie ([zie artikel 122 Wet op de Rechterlijke Organisatie](#)).

ontwikkelingen en bijzonder- heden in 2012

Op verzoek van het openbaar ministerie is door het parket bij de Hoge Raad onderzoek gedaan naar de wenselijkheid van het activeren van de op artikel 122 RO gebaseerde toezichthoudende taak van de procureur-generaal bij de Hoge Raad op het openbaar ministerie. In het in maart 2012 daarover uitgebrachte rapport wordt aanbevolen om de activering van de toezichttaak (behoedzaam) op te pakken. Wij zijn bezig dit uit te werken.

Op 1 juli 2012 is artikel 80a van de Wet op de Rechtelijke Organisatie in werking getreden. In dit artikel wordt bepaald dat de Hoge Raad, gehoord de procureur-generaal, het beroep in cassatie niet-ontvankelijk kan verklaren wanneer de aangevoerde klachten geen behandeling in cassatie rechtvaardigen, omdat de partij die het cassatieberoep instelt klaarblijkelijk onvoldoende belang heeft bij het cassatieberoep of omdat de klachten klaarblijkelijk niet tot cassatie kunnen leiden. Met de invoering van artikel 80a is het parket niet langer verplicht om in alle straf- en civiele zaken een volledige conclusie te nemen (in belastingzaken gold deze verplichting ook niet vóór de invoering van artikel 80a). Het parket maakt vlak na binnenkomst van de schrifturen een selectie van de zaken die zich volgens het parket lenen

voor de toepassing van 80a RO. Deze zaken worden door het parket versneld afgedaan door het nemen van een (zeer) korte conclusie (ook wel standpunt genoemd).

Sinds 1 juli 2012 bestaat er tevens de mogelijkheid om in civiele zaken prejudiciële vragen voor te leggen aan de Hoge Raad (zie [prejudiciële vragen](#) op de site van de Hoge Raad)

Een prejudiciële vraag is een rechtsvraag van een rechter aan de Hoge Raad over de uitleg van een rechtsregel. De prejudiciële vraag is ex artikel 392 Rv toegelaten indien een antwoord op deze vraag nodig is om op de eis of het verzoek te beslissen en rechtstreeks van belang is a) voor massavorderingen of b) voor de beslechting of beëindiging van talrijke andere uit soortgelijke feiten voortvloeiende geschillen, waarin dezelfde vraag zich voordoet. In 2012 zijn in twee civiele zaken prejudiciële vragen gesteld. Het parket heeft in de eerste zaak op 30 november 2012 geconcludeerd (beslissing Hoge Raad 8 februari 2013, zie LJN: [BY4889](#)).

Op 1 oktober 2012 is de Wet hervorming herziening ten voordele in werking getreden. In deze wet heeft de procureur-generaal bij de Hoge Raad de bevoegdheid

gekregen om onderzoek te doen naar de vraag of er mogelijk gronden voor een herzieningsaanvraag zijn. Een veroordeelde kan bij de procureur-generaal ter voorbereiding van zijn herzieningsaanvraag een verzoek indienen tot een nader onderzoek naar bepaalde feiten. Het moet dan gaan om zaken waarin de verdachte is veroordeeld voor een feit waarop volgens de wet een gevangenisstraf van twaalf jaar of meer staat en waardoor de rechtsorde ernstig is geschokt. Verder moeten er voldoende aanwijzingen zijn dat er mogelijk erwijs sprake is van een grond tot herziening en moet het verzochte onderzoek noodzakelijk zijn. Zie voor meer informatie de [website](#).

Op 19 september 2012 vond bij de Hoge Raad een bijeenkomst plaats van de parketten bij de cassatiegerechten van België, Luxemburg en Nederland. Dit is de derde keer dat delegaties van de drie parketten bijeenkomen. De eerste ontmoeting vond plaats in mei 2006 te Brussel, de tweede in juli 2010 te Luxemburg. De onderwerpen die in de bijeenkomst van 19 september 2012 aan bod kwamen zijn: ‘Le traitement simplifié des appels de cassation sans chance’ en ‘L’impact de la jurisprudence récente de la Cour européenne des Droits de l’Homme sur la procédure de cassation’.

Duidelijk is geworden dat de drie cassatiegerechten in de Benelux hun normstellende rol willen versterken. De parketten achten het echter van belang dat niet uit het oog wordt verloren dat de cassatierechter ook een belangrijke rol heeft ten aanzien van de rechtsbescherming. Voor het vertrouwen dat men in de rechtspraak stelt, is het immers van groot belang dat wordt ingegrepen indien er materieel iets fout is gegaan in een zaak. Bij de inrichting van de cassatieprocedure en bij de beoordeling van de ontvankelijkheid van middelen, zal de cassatierechter rekening moeten houden met de jurisprudentie van het Europese Hof. De parketten hebben echter moeite met de recente uitspraken van het Europese Hof betreffende de cassatieprocedure (RTBF/België, EHRM 29 maart 2011, n° 500840/06 Kemp e.a/Luxemburg, EHRM 24 april 2008, 17140/05, EHRC 2008, 78 m.nt. F. Fernhout). In sommige gevallen vergt de jurisprudentie van het Europese Hof inzake het verbod van overdreven formalisme een aanpassing van de traditionele rol die de cassatierechters plegen te vervullen. Gegeven de casuïstische aanpak van het Europese Hof, is het volgens de parketten de vraag of het Europese Hof daar voldoende rekening mee houdt.

cassatie in het belang der wet

DOEL EN CRITERIA

Op grond van artikel 78, lid 1 van de Wet op de rechterlijke organisatie heeft de procureur-generaal bij de Hoge Raad de bevoegdheid om ‘in het belang der wet’ een vordering tot cassatie in te stellen tegen een rechterlijke uitspraak. Een dergelijke vordering kan alleen worden ingesteld wanneer voor de procederende partijen geen gewoon rechtsmiddel (meer) openstaat (zie artikel 456 van het Wetboek van Strafvordering). Cassatie in het belang der wet is een belangrijk middel om omstreden rechtskwesties die in het belang van de rechts-eenheid of rechtsontwikkeling opheldering behoeven, aan de Hoge Raad voor te leggen in het geval ‘gewoon’ cassatieberoep niet (meer) openstaat. Het kan daarbij gaan om de uitleg van wettelijke regelingen waarin gewoon cassatieberoep is uitgesloten (bijvoorbeeld de Wet administratieve handhaving verkeersvoorschriften, de Wet op de Beroepen in de Individuele Gezondheidszorg en de Overleveringswet), maar het middel kan ook worden ingezet om snel een antwoord te krijgen op rechtsvragen die spelen met betrekking tot nieuwe wetgeving. Cassatie in het belang der wet brengt geen verandering in de rechten van partijen, zoals deze uit de bestreden uitspraak van de lagere rechter voortvloeien en heeft derhalve geen rechtsgevolgen voor de betrokken partijen (zie [website](#))

VERZOEKEN

Het instellen van een vordering tot cassatie in het belang der wet is een exclusieve bevoegdheid van de procureur-generaal bij de Hoge Raad. Hoewel het wel gebeurt dat de procureur-generaal op eigen initiatief besluit een vordering tot cassatie in het belang der wet in te stellen, wordt de beslissing om al dan niet daartoe over te gaan in de praktijk meestal genomen naar aanleiding van een daartoe bij de procureur-generaal ingediend verzoek. Deze verzoeken zijn afkomstig van bijvoorbeeld het openbaar ministerie, andere gerechten, (semi-)overheidsinstellingen, bedrijven, advocaten of burgers. In de afgelopen verslagperiode zijn 32 verzoeken om cassatie in het belang der wet in te stellen binnengekomen bij de procureur-generaal. Dit zijn er 10 minder dan het jaar hiervoor.

COMMISSIE CASSATIE IN HET BELANG DER WET

In maart 2012 bracht de Commissie cassatie in het belang der wet haar tweede advies uit aan de procureur-generaal. De commissie heeft tot taak de procureur-generaal te adviseren over civiele zaken die zich lenen voor cassatie in het belang der wet (zie [website](#)).

In de tweede verslagperiode ontving de commissie twaalf suggesties. Om uiteenlopende redenen vielen tien zaken naar het

oordeel van de commissie af. Zij adviseerde om de volgende vragen wel aan de orde te stellen: de vraag naar de ingangsdatum voor de wettelijke rente voor een vordering tot schadevergoeding vanwege schending van een zorgplicht bij het aanbieden van effectenleaseproducten en de vraag of (onbekende) erfgenamen op grond van artikel 54 Rv mogen worden gedagvaard wanneer artikel 53 Rv geen uitkomst biedt. Over de laatste vraag is inmiddels een vordering ingediend.

AFWIJZINGEN

De meest voorkomende redenen voor het afwijzen van een verzoek waren: het verzoek had betrekking op een beslissing die nog niet onherroepelijk is, op de rechtsvraag was niet in een rechterlijke uitspraak beslist, het verzoek betrof geen zuivere rechtsvraag maar een feitelijk oordeel en tenslotte was er in verscheidene gevallen geen sprake van een omstreden rechtsvraag. Naar aanleiding van twee verzoeken heeft de procureur-generaal contact gezocht met gerechten om duidelijkheid te verkrijgen over de vraag of een voorgelegde kwestie een misslag betrof of een bewust gekozen lijn. In beide gevallen bleek er sprake te zijn geweest van een misslag, gaf het gerecht aan in het vervolg de in de wet of jurisprudentie uitgezette lijn te volgen en was het instellen van een vordering daarom niet nodig. Een verzoek dat de aandacht van

de media trok, was het verzoek van mr. Spong om in de zaak Wilders een vordering tot cassatie in het belang der wet in te dienen. Het verzoek betrof het vonnis van de rechtbank Amsterdam van 23 juni 2011 (LJN: [BQ9001](#)) waarbij de heer G. Wilders werd vrijgesproken van het aanzetten tot haat tegen moslims, niet-westerse allochtonen en Marokkanen, het aanzetten tot discriminatie van moslims, niet-westerse allochtonen en Marokkanen en het zich beledigend uitlaten over moslims wegens hun geloof. De procureur-generaal wees het verzoek af omdat het vonnis van de rechtbank zich naar zijn mening niet goed leende voor het instellen van een vordering tot cassatie in het belang der wet. Een belangrijke reden daarvoor was dat de rechtbank bij de beoordeling van de uitlatingen van de heer Wilders de bijzondere omstandigheden van het geval sterk had laten meewegen. Als het al mogelijk zou zijn een duidelijk afgebakende rechtsvraag aan de hand van het vonnis te formuleren, dan nog zou het lastig zijn op een dergelijke vraag een algemeen antwoord te geven. Bij zijn afweging heeft de procureur-generaal ook de positie van de heer Wilders als vrijgesproken verdachte betrokken. Deze positie vormt, mede gelet op de in artikel 6 van het EVRM verankerde onschuldpresumptie, een reden om terughoudend te zijn met het instellen van cassatie in het belang der wet tegen een

vrijspraak. Nadat de beslissing van de procureur-generaal aan de betrokkenen was meegedeeld, heeft de procureur-generaal een persbericht doen uitgaan met een korte toelichting op zijn beslissing. Dit gelet op de aandacht die er was voor deze zaak in de media en het feit dat reeds publiekelijk bekend was gemaakt dat het verzoek bij de procureur-generaal was ingediend. Het persbericht en de volledige tekst van de brief zijn te vinden op de [website](#) van de Hoge Raad.

VORDERINGEN

In totaal zijn in 2012 acht vorderingen ingediend. Drie van de acht ingediende vorderingen betroffen strafrechtelijke zaken. De eerste zaak betrof het op 1 april 2012 in werking getreden artikel 14fa Sr dat voorziet in de mogelijkheid van een voorlopige tenuitvoerlegging van een eerder voorwaardelijk opgelegde vrijheidsstraf. De vordering werd ingediend omdat in de praktijk onduidelijkheid bestond over de toepassing van het overgangsrecht. De Hoge Raad oordeelde dat onmiddellijke toepassing van deze bepaling niet in strijd is met het legaliteitsbeginsel dat is vervat in artikel 1 Sr en in artikel 7 EVRM (zie HR 25 september 2012, LJN: [BX5063](#)). In de tweede zaak kwam de vraag aan de orde of kosten voor rechtsbijstand die worden gemaakt door een persoon wiens vervolging wordt verlangd in het kader van een artikel 12

Sv procedure, op grond van artikel 591a Sv voor vergoeding in aanmerking komen indien geen vervolging wordt bevolen of een wel bevolen vervolging niet tot een veroordeling leidt. Over deze vraag bestaat verdeeldheid in de rechtspraak. De Hoge Raad heeft op 19 februari 2013 beslist dat dergelijke kosten in beginsel voor vergoeding in aanmerking komen (LJN: [BX5566](#)).

De derde zaak betrof een vonnis van de rechtbank Amsterdam van 14 oktober 2011 (LJN: [BT7651](#)). De vordering betrof ten eerste de beslissing van de rechtbank artikel 63 Sr buiten toepassing te laten omdat dit tot een onaanvaardbaar lage straf zou leiden, ten tweede de vraag of voor het opleggen van tbs moet zijn voldaan aan de eis dat de feiten waarvoor de verdachte wordt veroordeeld hem niet geheel kunnen worden toegerekend en ten derde de vraag of onder ‘zwaar lichamelijk letsel’ als bedoeld in artikelen 82 en 248 Sr ook ernstige psychische klachten die een gevolg zijn van het misdrijf kunnen worden begrepen. Op 19 februari 2013 heeft de Hoge Raad uitspraak gedaan en daarin geoordeeld dat de rechtbank ten onrechte artikel 63 Sr niet heeft toegepast, dat voor tbs niet is vereist dat er een verband is vastgesteld tussen de stoornis en het misdrijf en dat ernstige psychische klachten als gevolg van een misdrijf geen zwaar lichamelijk letsel opleveren (LJN: [BX9407](#)). De Hoge Raad

heeft deze verslagperiode uitspraak gedaan in een fiscale zaak waarin gedurende de vorige verslagperiode een vordering was ingediend. In die zaak gaat het om de uitleg van het begrip ‘regeling voor vervroegde uittrekking’ in artikel 32aa Wet op de loonbelasting 1964 (VUT-regeling). De Hoge Raad besliste onder meer dat de desbetreffende gemeentelijke 55+regeling – die wordt toegepast ingeval van een reorganisatie – niet aan te merken is als een VUT-regeling (zie LJN [BU8935](#)). De overige vijf vorderingen betroffen civiele zaken. In een aantal gevallen ging het om zaken die waren aanbevolen door de ‘commissie cassatie in het belang der wet’. De vorderingen werden namens de procureur-generaal ingediend door leden van de civiele sectie van het parket.

Drie vorderingen stelden vragen aan de orde die zich voordeden in schuldsaneringszaken. De eerste vraag die aan de Hoge Raad werd voorgelegd, was of de aanspraak op een nalatenschap buiten de saneringsboedel blijft ingeval de nalatenschap openvalt na het verstrijken van de wettelijke schuldsaneringsperiode van drie jaren, maar voor het formele einde van de schuldsanering. De Hoge Raad oordeelde dat een nalatenschap die openvalt na het verstrijken van de schuldsaneringsperiode buiten de boedel valt (HR 24 februari 2012, LJN: [BV0890](#)). De andere vragen hadden betrekking op de vraag of een bescher-

mingsbewindvoerder de onder bewind gestelde moet vertegenwoordigen in schuldsaneringsprocedures. De Hoge Raad oordeelde dat de regeling van het bewind in het Burgerlijk Wetboek niet meebrengt dat de beschermingsbewindvoerder de schuldenaar in rechte dient te vertegenwoordigen bij een verzoek tot toepassing van de schuldsaneringsregeling, en evenmin dat die schuldenaar slechts samen met de beschermingsbewindvoerder bevoegd is een zodanig verzoek in te dienen. Hetzelfde geldt voor een beroep tegen een tussentijdse beëindiging van de schuldsanering (HR 25 mei 2012, LJN: [BV4010](#) en [BV4021](#)).

De vierde vordering handelde over een machtiging tot plaatsing van een minderjarige in een accommodatie voor gesloten jeugdzorg op grond van de Wet op de Jeugdzorg. Aan de Hoge Raad werd gevraagd of de in het Burgerlijk Wetboek neergelegde termijn waarbinnen een machtiging tot uithuisplaatsing ten uitvoer moet worden gelegd ook moet worden toegepast als het gaat om een machtiging tot opname in een gesloten inrichting. De Hoge Raad besliste dat dit niet zo is (HR 19 oktober 2012, LJN: [BQ4724](#)).

De vijfde vordering betrof een procesrechtelijke kwestie: kunnen de gezamenlijke erfgenamen van een persoon die zonder bekende nabestaanden is overleden, worden

gedagvaard – zonder aanduiding van de namen en woonplaatsen van de erfgenamen – door betekening van de dagvaarding aan het adres van de overledene? De advocaat-generaal betoogt dat een dergelijke betekening niet rechtsgeldig is. De Hoge Raad onderschrijft dit en overweegt – in navolging van de advocaat-generaal – dat in gevallen als deze art. 4:204 BW (benoeming van een vereffenaar) uitkomst kan bieden (HR 5 april 2013, LJN: [BY9084](#)).

intern klachtrecht

INTERNE KLACHTENREGELING

De interne klachtenregeling van het parket van de procureur-generaal bij de Hoge Raad der Nederlanden (verder: de regeling) bepaalt dat een ieder het recht heeft bij de procureur-generaal een klacht in te dienen over de wijze waarop het parket of een lid van het parket zich in een bepaalde aangelegenheid jegens hem heeft gedragen. Onder 2.4 van de regeling worden uitzonderingen op dit klachtrecht opgesomd. De belangrijkste uitzonderingen zijn dat niet kan worden geklaagd over de inhoud van een genomen conclusie voor zover de klacht betrekking heeft op een onderwerp waarover de klager een beslissing van de Hoge Raad heeft gevraagd of had kunnen vragen door middel van een reactie op de conclusie, dat niet kan worden geklaagd over de datum waarop een conclusie wordt genomen of een vordering wordt ingesteld en dat niet kan worden geklaagd over de beslissing om geen conclusie te nemen of geen vordering in te stellen. Onder 8.1 van de regeling wordt onder meer bepaald dat de procureur-generaal een lid van het parket of een klachtadviescommissie kan belasten met de behandeling van of de advisering over een klacht.

KLACHTEN IN DE VERSLAGPERIODE

In de afgelopen verslagperiode zijn 10 klachten binnengekomen bij de procureur-

generaal. In één zaak was de klacht vrijwel gelijklopend aan het door klager geschreven commentaar op de conclusie. Deze klacht is dan ook niet in behandeling genomen. Hetzelfde geldt voor een klacht die de inhoud van een genomen conclusie betrof en betrekking had op een onderwerp waarover klager een beslissing van de Hoge Raad had gevraagd of had kunnen vragen door middel van een reactie op een conclusie. Voor zover in deze zaak tevens was beoogd te klagen dat de zienswijze van de desbetreffende advocaat-generaal was beïnvloed door ‘banden’ tussen hem en één van de raadsheren die het arrest van het hof in klagers zaak hadden gewezen, achtte de procureur-generaal de klacht kennelijk ongegrond aangezien er geen enkele aanwijzing was dat dergelijke banden bestonden. In vier samenhangende klachten werd ten onrechte verondersteld dat de desbetreffende advocaat-generaal in plaats van de Hoge Raad een beslissing had genomen in een zaak. Aan klagers is meegedeeld dat het ging om een conclusie en niet om een uitspraak. Deze klachten waren kennelijk ongegrond en zijn verder niet in behandeling genomen. Een andere klacht had betrekking op de afhandeling van een verzoek om cassatie in het belang der wet in te stellen. Voor zover werd geklaagd over de beslissing om geen

vordering tot cassatie in het belang der wet in te dienen, was de klacht niet-ontvankelijk. Voor zover de klacht was gericht tegen het feit dat in een brief was vermeld dat werd overgegaan tot sluiting van het dossier, dat verdere correspondentie niet zinvol was en dat dit betekende dat brieven van klaagster die dezelfde kwestie betreffen zonder reactie zouden worden gearhiveerd, achtte de procureur-generaal de klacht kennelijk ongegrond. Tenslotte zijn er drie klachten ingediend naar aanleiding van een door een advocaat-generaal geschreven column in het Nederlands Juristenblad. In deze zaken zijn de klagers en de betrokkene gehoord. De procureur-generaal heeft nog geen beslissing genomen in deze zaken.

extern klachtrecht

Het extern klachtrecht over gedragingen van rechterlijke ambtenaren met rechtspraak belast is geregeld in de artikelen 13a tot en met 13g van de Wet op de Rechterlijke Organisatie. De klachtregeling is tezamen met een toelichting op de klachtbehandeling gepubliceerd op de [website](#) van de Hoge Raad. Artikel 13g schrijft voor dat de procureur-generaal bij en de president van de Hoge Raad jaarlijks een verslag opmaken van de in het kader van de klachtbehandeling verrichte werkzaamheden.¹

JAARVERSLAG VAN DE PROCUREUR-GENERAAL

Dit verslag betreft de periode 1 januari tot en met 31 december 2012. In de verslagperiode zijn negenendertig klachten bij de procureur-generaal ingediend.

NIET VOOR BEHANDELING IN AANMERKING KOMENDE KLACHTEN

Artikel 13a Wet op de Rechterlijke Organisatie bepaalt dat over rechterlijke beslissingen niet kan worden geklaagd. Rechterlijke beslissingen zijn de beslissingen over de zaak zelf en beslissingen over de wijze waarop de procedure verloopt. De praktijk van het klachtrecht bij de Hoge Raad in de afgelopen jaren heeft uitgewezen dat een zeer groot deel van de klachten betrekking

heeft op een rechterlijke beslissing waarmee de klager het niet eens is. In deze verslagperiode hadden negentien van de negenendertig ingediende klachten betrekking op een rechterlijke beslissing. In die zaken heeft de procureur-generaal de klager bericht dat de klacht niet in behandeling kon worden genomen. Ook is er wel een verzoek ingediend tot het doen verschijnen van een zogenaamd herstelvonnis, of, in een ander geval, een verzoek tot arbitrage in een bepaalde procedure. De klagers hebben bericht gekregen dat de procureur-generaal hier toe niet bevoegd is. De procureur-generaal is niet bevoegd om in te grijpen in lopende procedures.

KLACHTEN DIE NIET EERST ZIJN INGEDIEND BIJ HET DESBETREFFENDE GERECHT

Uitgangspunt van de externe klachtregeling is dat klachten over rechters eerst worden ingediend bij en onderzocht door het gerecht waartoe de rechter over wie wordt geklaagd, behoort. Daarom bepaalt artikel 13b, lid 1, onder b, Wet op de Rechterlijke Organisatie dat de procureur-generaal niet verplicht is de zaak in behandeling te nemen ingeval de klacht niet eerst is ingediend bij en is behandeld door het betrokken gerecht. In de verslagperiode deed een dergelijk geval zich vier keer voor.

1. In 2012 heeft de Hoge Raad geen uitspraken gedaan in het kader van het extern klachtrecht. Wel heeft de procureur-generaal in december 2012 drie vorderingen tot het doen van een onderzoek ingediend. De Hoge Raad heeft in deze zaken in het verslagjaar 2013 uitspraak gedaan. Om die reden bevat dit jaarverslag slechts het verslag van de procureur-generaal.

Indien bij voorbaat duidelijk is dat wordt geklaagd over een rechterlijke beslissing, wordt de klager bericht dat over rechterlijke beslissingen niet geklaagd kan worden. Als dit eerste niet direct duidelijk is, wordt de klager bericht dat de klacht eerst moet worden ingediend bij het desbetreffende gerecht.

KLACHTEN OVER PERSONEN DIE BUITEN HET BEREIK VAN DE KLACHTENREGELING VALLEN

Artikel 13a lid 1 Wet op de Rechterlijke Organisatie schrijft voor dat geklaagd kan worden over de wijze waarop een rechterlijk ambtenaar met rechtspraak belast zich in de uitoefening van zijn functie jegens een persoon heeft gedragen. Klachten over gedragingen van andere personen dan hiervoor genoemd kunnen derhalve door de procureur-generaal niet in behandeling worden genomen. In de verslagperiode zijn tien van dergelijke klachten ingediend. Zo zijn er klachten ingediend tegen een voorzitter van een klachtencommissie, een lid van de raad van bestuur van een ziekenhuis, een klachtmedewerker van het openbaar ministerie, een griffiemedewerker en verschillende rechters van het Gemeenschappelijk Hof van Justitie van Aruba, Curaçao, Sint Maarten en van Bonaire, Sint Eustasius en Saba. Tenslotte is een klacht binnengekomen

over een raadsheer die inmiddels was overleden. In dat geval is de klager geantwoord dat de klachtregeling ertoe strekt de wijze waarop een rechter zich jegens de klager heeft gedragen te laten toetsen op behoorlijkheid. De klachtregeling voorziet erin dat die persoon in de gelegenheid wordt gesteld zijn gedraging toe te lichten en zich te verweren tegen de klacht. De klachtregeling biedt derhalve geen ruimte voor de behandeling van een klacht over een gedraging van een overleden rechter of raadsheer.

DOOR DE PROCUREUR-GENERAAL INGEDIENDE VORDERINGEN

In december 2012 heeft de procureur-generaal drie vorderingen tot het doen van een onderzoek als bedoeld in artikel 13a Wet op de Rechterlijke Organisatie ingediend. In al deze vorderingen vraagt de procureur-generaal, naar aanleiding van een ingediende klacht, een oordeel van de Hoge Raad over de vraag in hoeverre vanuit een gerecht inhoudelijk commentaar kan worden gegeven op een rechterlijke beslissing. De Hoge Raad geeft een beslissing over de gegrondheid van de klacht.

De laatste keer dat de Hoge Raad uitspraak heeft gedaan naar aanleiding van een vordering van de procureur-generaal was in 1998.

De eerste vordering betreft een klacht tegen een gerechtsbestuur. Het bestuur had een nadere uitleg gegeven van een vonnis van de meervoudige economische strafkamer van de rechtbank. Allereerst rijst de vraag of een klacht over een gedraging van een gerechtsbestuur aan de Hoge Raad kan worden voorgelegd. Een dergelijke klacht lijkt te vallen buiten het bereik van de in de artikelen 13a tot en met 13g Wet op de Rechterlijke Organisatie neergelegde klachtregeling. De klachtregeling ziet namelijk op klachten over de wijze waarop een rechterlijk ambtenaar met rechtspraak belast zich in de uitoefening van zijn functie heeft gedragen (artikel 13a lid 1 Wet op de Rechterlijke Organisatie). De procureur-generaal legde de klacht voor opdat de Hoge Raad zich kan uitspreken over de vraag of hij bevoegd is de gedraging van het bestuur te beoordelen. Ten aanzien van de inhoud van de klacht is de procureur-generaal van mening dat die gegrond is omdat een gerechtsbestuur zich niet mag uitlaten over de uitleg van een vonnis. Op 6 maart 2013 heeft de Hoge Raad beslist dat hij bevoegd is deze gedraging van het gerechtsbestuur te beoordelen en heeft hij vervolgens geoordeeld dat het gerechtsbestuur niet behoorlijk heeft gehandeld door een nadere uitleg te geven aan de uitspraak van de rechtbank (LJN: [BZ3450](#)).

De tweede vordering gaat over de vraag of een rechter zich mag uitlaten over de uitleg van een in het kader van een comparitie van partijen ten overstaan van hem tot stand gekomen vaststellingsovereenkomst. De procureur-generaal meent dat de omstandigheden van het geval niet zodanig waren dat het toelaatbaar was dat de rechter een uitzondering maakte op de regel dat een rechter zich niet nader uitlaat over hetgeen ter zitting aan de orde is gekomen en over de inhoud en de uitleg van het proces-verbaal. Ook in deze zaak heeft de Hoge Raad op 6 maart geoordeeld dat de desbetreffende rechter zich niet had mogen uitlaten over de vaststellingsovereenkomst (LJN: [BZ3458](#)).

Ook in de derde zaak heeft de vordering betrekking op de vraag in hoeverre het een rechter is toegestaan zich uit te laten over een door hem gegeven beslissing door daarvan een nadere uitleg te geven. Uitgangspunt is dat de rechter nadat hij zijn beslissing en de bijbehorende motivering heeft gegeven, zich niet uitlaat over de inhoud en de uitleg van zijn uitspraak. Daarmee is niet gezegd dat de rechter nimmer enige toelichting zou mogen geven. In welke gevallen dat de rechter zou zijn toegestaan, is echter niet in een algemene regel te vervatten. In de omstandigheden van dit geval was

het volgens de procureur-generaal gerechtvaardigd dat de kinderrechter, die de raad voor de kinderbescherming in zijn beschikking een onderzoeksoopdracht had gegeven, zich op een vraag van die raad nader uitliet over het doel van dat onderzoek. De Hoge Raad heeft op 6 maart geoordeeld dat de kinderrechter in deze omstandigheden behoorlijk heeft gehandeld (LJN: [BZ3462](#)).

aanwijzen ander gerecht

De procureur-generaal behandelt ook verzoeken om aanwijzing van een ander gerecht voor de vervolging en berechting van rechters en leden van het openbaar ministerie, indien zij voor hun eigen gerecht of een gerecht binnen het ressort van hun hof zouden moeten worden vervolgd (artikel 510 Sv). In deze zaken adviseert de procureur-generaal de Hoge Raad over de vraag of een ander gerecht moet worden aangewezen en doet hij een voorstel voor de aan te wijzen rechtbank.

De strekking van artikel 510 Sv is te waarborgen dat een rechterlijk ambtenaar die wordt verdacht van een strafbaar feit in zowel eerste aanleg als hoger beroep zal worden vervolgd voor een zodanig gerecht dat de schijn van bevoordeling of benadeling van hem wordt vermeden.

De Hoge Raad neemt deze waarborg zeer serieus, en verbindt aan het niet naleven hiervan strikte consequenties, zoals blijkt uit zijn arrest van 13 december 2011 (LJN: [BU3447](#), NJ 2012/366) dat in 2012 een vervolg had.

Het genoemde arrest betrof een inmiddels ex-raadsheer van het hof te Leeuwarden die werd verdacht van schending van zijn ambtsgeheim. Het openbaar ministerie wilde in eerste instantie niet vervolgen. Nadat de voorzitter van de strafkamer van het hof Leeuwarden over dit sepot zijn beklag had

gedaan ex artikel 12 Sv, besliste het hof Leeuwarden zitting houdende te Arnhem dat het openbaar ministerie alsnog tot vervolging over moest gaan. De desbetreffende ex-raadsheer werd vervolgens in eerste aanleg en in hoger beroep door de rechtbank Groningen respectievelijk het hof Leeuwarden (zitting houdend te Arnhem met Arnhemse rechters) veroordeeld. In cassatie overwoog de Hoge Raad ambtshalve dat de regeling van artikel 510 Sv ook geldt in een geval waarin het gaat om een rechterlijk ambtenaar aan wie ontslag is verleend uit zijn functie en tegen wie daarna de verdenking is gerezen een strafbaar feit te hebben begaan in verband met zijn ambtsgeheim. Het openbaar ministerie had in deze zaak de Hoge Raad dus op de voet van artikel 510 Sv moeten verzoeken een ander gerecht aan te wijzen. Het feit dat het openbaar ministerie dit heeft nagelaten levert een verzuim op dat zozeer strijdt met een behoorlijke procesorde dat het nietigheid meebrengt van het in eerste aanleg en hoger beroep gehouden onderzoek en de naar aanleiding daarvan gedane uitspraken. De Hoge Raad merkt voorts op dat dat ook betekende dat de beschikking van het hof in de artikel 12 Sv procedure haar kracht heeft verloren. De zaak moest derhalve weer opnieuw beginnen en dit leidde alsnog tot een verzoek van de hoofdofficier van justitie te Groningen aan de

Hoge Raad om een gerecht aan te wijzen waar de vervolging en berechting van deze zaak plaats zal moeten vinden.

In de verslagperiode zijn nog vijf verzoeken tot aanwijzing van een ander gerecht ingediend. Een verzoek betrof een aangifte tegen een rechter wegens belaging. Voorts was er een verzoek tot aanwijzen van een ander gerecht in een zaak waarin een proces-verbaal was opgemaakt tegen een rechter ter zake van rijden zonder geldig vervoersbewijs. Twee verzoeken betroffen aangifte van smaad of laster wegens uitspraken in een inhoudsindicatie van de uitspraak dan wel ter zitting tegen een rechter respectievelijk een advocaat-generaal. Ten slotte was er nog een verzoek tot aanwijzing van een ander gerecht na een aangifte tegen een rechter-plaatsvervanger wegens oplichting. In geen van deze zaken is in het verslagjaar het onderzoek afgerond.

schorsing en ontslag van rechters

De wettelijke procedure inzake schorsing en ontslag van rechters houdt in dat de Hoge Raad een beslissing daartoe neemt op vordering van de procureur-generaal. Volgens artikel 46m Wet rechtspositie rechterlijke ambtenaren kan een rechter worden ontslagen indien hij bij onherroepelijk geworden rechterlijke uitspraak wegens misdrijf is veroordeeld. In de vorige verslagperiode heeft de Hoge Raad naar aanleiding van een verzoek van het openbaar ministerie in een aantal zaken met toepassing van artikel 510 Sv een gerecht aangewezen voor de eventuele vervolging en berechting van een rechter. In een van die zaken is de daarop volgende procedure uitgemond in een bevel tot vervolging op basis van artikel 12 Sv door het hof Arnhem op 10 juli 2012 (LJN [BX1236](#)). De betrokken, inmiddels gepensioneerde, rechter is nadien door de rechtbank Arnhem op 19 december 2012 (LJN: [BY6615](#)) vrijgesproken van het tenlastegelegde opzettelijk valselijk opmaken van een herstelbeschikking.

In een andere zaak waarin een raadsheer werd beschuldigd van het valselijk opmaken van een proces-verbaal terechtzitting, is, nadat de officier van justitie de zaak had geseponneerd wegens onvoldoende bewijs, eveneens beklag gedaan tegen dit sepot. Daarop is nog niet beslist door het gerechtshof. Een aangifte wegens corruptie

tegen een rechter leidde na onderzoek door de rijksrecherche tot een sepot wegens onvoldoende bewijs.

In verband met de procedure inzake schorsing en ontslag van rechters zijn in de verslagperiode ook enkele gevallen voorgelegd aan de procureur-generaal.

In een strafzaak waarvan de behandeling al was vertraagd, dreigde verder uitstel doordat een getuige-deskundige wegens ziekte niet aanwezig kon zijn op de zitting. Tijdens een contact buiten de zitting met de officier van justitie had een van de rechters van de strafkamer gesuggereerd de deskundige schriftelijk vragen voor te leggen. De officier had vervolgens – zonder de raadsman van de verdachte daarover te informeren – een brief met vragen gestuurd aan de deskundige. Toen de raadsman vroeg of er overleg was geweest tussen de strafkamer en de officier van justitie over de brief aan de deskundige heeft de strafkamer enkel medegedeeld dat de officier had gemeld dat zij een brief zou sturen. Nagelaten is te vermelden dat de officier van justitie de brief aan de deskundige heeft geschreven nadat een van de rechters dit had gesuggereerd. Het is rechters niet toegestaan zich uit te laten over beraadslagingen in de raadkamer. Vanwege dit zogenoemde raad-

kamergeheim achtten de desbetreffende rechters zich niet vrij opheldering te geven over de redenen van de strafkamer om niet te vermelden dat een van de rechters aan de officier had gesuggereerd schriftelijk vragen te stellen aan de deskundige. De procureur-generaal kwam tot de conclusie dat er geen sprake was van een aan de afzonderlijke leden van de strafkamer aan te rekenen gedraging die een vordering tot schorsing of ontslag zou kunnen rechtvaardigen.

Bij de behandeling van een verzoek tot schorsing en ontslag van een rechter die disfunctioneerde bleek dat er geen duidelijke, uitgewerkte regeling is inzake het opvragen van relevante informatie als politiemutaties door de procureur-generaal bij publieke instanties. De procureur-generaal heeft dit onder de aandacht gebracht van de afdeling wetgeving van het ministerie van Veiligheid en Justitie. Overigens kon het dossier worden gesloten nadat de betrokkene zelf om ontslag had gevraagd.

herziening

WET HERZIENING TEN VOORDELE

Herziening is een buitengewoon rechtsmiddel dat de mogelijkheid biedt om een onherroepelijke strafrechtelijke veroordeling ongedaan te maken als er naderhand sterke aanwijzingen zijn dat de veroordeling ten onrechte is. Herziening is alleen mogelijk als er nieuwe gegevens beschikbaar komen die de rechter, toen hij de verdachte veroordeelde, niet kende en die zo belangrijk zijn dat het ernstig vermoeden ontstaat dat er geen veroordeling zou zijn gevolgd als de rechter van deze gegevens op de hoogte was geweest. Een dergelijk nieuw gegeven wordt een 'novum' genoemd. Indien de Hoge Raad een verzoek tot herziening gegrond oordeelt, wordt de zaak verwezen naar een gerechtshof voor een volledig nieuwe behandeling. Het gerechtshof kan na een nieuw onderzoek de verdachte vrijspreken, maar kan ook op basis van het nieuwe onderzoek de veroordeling in stand houden.

Op 1 oktober 2012 is de Wet hervorming herziening ten voordele in werking getreden. Deze wet verruimt de mogelijkheden tot herziening van een afgesloten strafzaak. Een belangrijke verandering is de mogelijkheid bij veroordelingen wegens zeer ernstige delicten ter voorbereiding van een herzieningsaanvraag aan de procureur-generaal te verzoeken naar bepaalde feiten nader onderzoek te doen.

De regeling van de herziening tot 1 oktober 2012 hield in dat de veroordeelde die om herziening vroeg zelf het nieuwe bewijsmateriaal moest presenteren dat volgens hem tot herziening zou moeten leiden. Daarvoor was soms onderzoek nodig waarvoor de wetgeving op het gebied van de herziening geen regeling kende. Naar aanleiding van de Schiedammerparkmoordzaak zijn er praktische regelingen getroffen om aan dit probleem tegemoet te komen door de Commissie Evaluatie Afgesloten Strafzaken (CEAS) in te stellen. Deze commissie heeft in enkele grote zaken onderzoek verricht hetgeen in de zaken Lucia de B. en Ina Post heeft geleid tot de indiening van een herzieningsverzoek bij de Hoge Raad. In de nieuwe regeling van de herzieningsprocedure bij de Hoge Raad is in deze leemte voorzien, waardoor de CEAS overbodig is geworden. De CEAS is per 1 oktober 2012 opgeheven. In de nieuwe wet krijgt de procureur-generaal bij de Hoge Raad de bevoegdheid om onderzoek te doen naar de vraag of er mogelijk gronden voor een herzieningsaanvraag zijn. Een veroordeelde kan bij de procureur-generaal ter voorbereiding van zijn herzieningsaanvraag een verzoek indienen tot een nader onderzoek naar bepaalde feiten. Het moet dan gaan om zaken waarin de verdachte is veroordeeld voor een feit

waarop volgens de wet een gevangenisstraf van twaalf jaar of meer staat en waardoor de rechtsorde ernstig is geschokt. Verder moeten er voldoende aanwijzingen zijn dat er mogelijk sprake is van een grond tot herziening en moet het verzochte onderzoek noodzakelijk zijn. Zie voor meer informatie de [website](#).

Bij de beoordeling van een dergelijk verzoek tot nader onderzoek, kan de procureur-generaal advies vragen aan een adviescommissie. Deze adviseert over de noodzaak en de inhoud van een eventueel nader onderzoek. De adviescommissie bestaat uit twee wetenschappers, een deskundige op het terrein van de politiepraktijk, een advocaat en een lid van het openbaar ministerie. De commissie is bevoegd om stukken op te vragen die verband houden met de strafzaak en is ook bevoegd om bij de strafzaak betrokkenen te horen.

Bij toewijzing van het verzoek kan de procureur-generaal een onderzoeksteam samenstellen van politiemensen, eventueel aangevuld met externe deskundigen of leden van het openbaar ministerie. De procureur-generaal krijgt ook de bevoegdheid getuigen door een rechter-commissaris onder ede te laten horen.

AFZONDERLIJKE ZAKEN

Op 4 september 2012 heeft de advocaat-generaal een conclusie genomen naar aanleiding van het herzieningsverzoek van H. B. Hierin heeft hij de Hoge Raad geadviseerd nader onderzoek in te stellen naar de vraag of een grond voor herziening aanwezig is. B werd op 30 juli 2002 door het hof te 's-Hertogenbosch veroordeeld tot een levenslange gevangenisstraf voor onder meer moord. Zijn raadvrouw heeft een herzieningsverzoek ingediend. Daarin heeft de advocaat-generaal aanleiding gezien de Hoge Raad te adviseren tot nader onderzoek op grond van de Wet hervorming herziening ten voordele naar met name de mogelijkheid van onregelmatigheden in de telefoontaps waarop het bewijs tegen B mede is gebaseerd en in het opsporingsonderzoek dat indertijd is verricht. De Hoge Raad heeft op 2 oktober 2012 geoordeeld dat de advocaat-generaal dit onderzoek zelf kan instellen voor zover hij dat noodzakelijk acht (LJN: [BX6402](#)). Het onderzoek loopt nog.

Op 18 december 2012 heeft de Hoge Raad de vordering tot herziening van de zaak 'de zes van Breda' gegrond verklaard (LJN: [BW7190](#)). Het gaat in deze zaak om de veroordelingen voor de doodslag in 1993 op een vrouw in Chinees restaurant Peacock in Breda. Het hof te 's-Graven-

hage moet deze zaak opnieuw behandelen. Eén van de veroordeelden heeft zijn onherroepelijke veroordeling onder de aandacht gebracht van het project 'Gerede Twijfel Antenne VU'. Het resultaat van het vervolgens verrichte onderzoek is voorgelegd aan de toegangscommissie van de CEAS. Op verzoek van de toegangscommissie heeft het openbaar ministerie nader onderzoek laten verrichten. De toegangscommissie van de CEAS en het college van procureurs-generaal van het openbaar ministerie hebben deze zaak voorgelegd aan de procureur-generaal bij de Hoge Raad, die de zaak in onderzoek heeft genomen.

Op verzoek van de procureur-generaal bij de Hoge Raad hebben een team van rechercheurs en een officier van justitie zich opnieuw over deze zaak gebogen. Ook heeft het NFI nieuw technisch onderzoek verricht. De resultaten van dit onderzoek waren aanleiding herziening te vorderen.

Na de invoering van de Wet herziening ten voordele op 1 oktober 2012 zijn in het verslagjaar 2 verzoeken bij de procureur-generaal ingediend om een onderzoek naar een mogelijk novum in te stellen. De verzoeken zijn ter advisering voorgelegd aan de Adviescommissie afgesloten strafzaken.

*bijlage één:
samenstelling
van raad en parket*

*samenstelling
van de hoge raad
der nederlanden
en het parket bij
de hoge raad der
nederlanden op
31 december 2012*

1: C = civiel; S = straf; B = belasting.

*Betrokkene maakt deel uit van de kamer of
de sectie binnen het parket op dit deelgebied.*

Hoge Raad der Nederlanden

President	Mr. G.J.M. Corstens (S) ¹
Vice-presidenten	Mr. J.W. van den Berge (B) Mr. A.J.A. van Dorst (S) Mr. E.J. Numann (C) Mr. J.A.C.A. Overgaauw (B) Mr. W.A.M. van Schendel (S) Mr. F.B. Bakels (C)
Raadsheren	Mr. D.G. van Vliet (B) Mevrouw mr. A.M.J. van Buchem-Spapens (C) Mr. C.B. Bavinck (B) Jhr. mr. B.C. de Savornin Lohman (S) Mr. J.C. van Oven (C) Mr. W.A.M. van Schendel (S) Mr. C.J.J. van Maanen (B) Mr. J. de Hullu (S) Mr. C.A. Streefkerk (C) Mevrouw mr. H.A.G. Splinter-Van Kan (S) Mevrouw mr. E.N. Punt (B) Mr. C. Schaap (B) Mr. A.H.T. Heisterkamp (C) Mr. M.W.C. Feteris (B) Mevrouw mr. W.F. Groos (S) Mr. C.H.W.M. Sterk (B) Mr. P.M.F. van Loon (B) Mr. M.A. Loth (C) Mr. M.A. Fierstra (B) Mr. R.J. Koopman (B) Mr. C.E. Drion (C) Mr. G. Snijders (C)

Raadsheren in
buitengewone
dienst

Griffier

Mr. Y. Buruma (S)
Mr. Th. Groeneveld (B)
Mr. J. Wortel (S)
Mevrouw mr. G. de Groot (B)
Mr. N. Jörg (S)
Mr. M.V. Polak (C)
Mr. V. van den Brink (S)

Mevrouw mr. A.E.M. van der Putt-Lauwers (B)
Mr. P. Lourens (B)
Mr. J.P. Balkema (S)
Mr. J.W. Ilsink (S)

Mr. J. Storm

*Mutaties in de Hoge Raad
der Nederlanden in 2012*

Ontslag verleend aan

Mr. F.H. Koster

Per 1 januari 2012

Mevrouw mr.

W.M.E. Thomassen

Per 1 januari 2012

Mr. A.R. Leemreis

Per 1 juli 2012

Mr. J.B. Fleers

Per 1 september 2012

Mr. W.D.H. Asser

Per 1 september 2012

Ontslag als raadsheer en
benoemd tot raadsheer in
buitengewone dienst

Mr. A.R. Leemreis

Per 1 januari 2012

Benoemd tot raadsheer

Mr. Th. Groeneveld

Per 1 februari 2012

Mr. J. Wortel

Per 1 februari 2012

Mevrouw mr. G. de Groot

Per 1 februari 2012

Mr. N. Jörg

Per 11 mei 2012

Mr. M.V. Polak

Per 1 september 2012

Mr. V. van den Brink

Per 1 oktober 2012

Parket bij de Hoge Raad der Nederlanden

Procureur-generaal	Mr. J.W. Fokkens (S)
Plaatsvervangend procureur-generaal	Mevrouw mr. C.L. de Vries Lentsch-Kostense (C)
Advocaten-generaal	Mr. A.J.M. Machielse (S) Mr. F.F. Langemeijer (C) Mr. J. Spier (C) Mr. P.J. Wattel (B) Mevrouw mr. E.M. Wesseling-van Gent (C) Jhr. mr. J.L.R.A. Huydecoper (C) Mr. L.A.D. Keus (C) Mr. W.H. Vellinga (S) Mr. L. Timmerman (C) Mr. R.E.C.M. Niessen (B) Mr. G. Knigge (S) Mr. J.B.M.M. Wuisman (C) Mevrouw mr. M.E. van Hilten (B) Mr. R.L.H. IJzerman (B) Mevrouw mr. E.B. Rank-Berenschot (C) Mr. P.C. Vegter (S) Mr. D.J.C. Aben (S) Mr. E.J. Hofstee (S) Mr. M.H. Wissink (C) Mr. P. Vlas (C)
Advocaat-generaal in buitengewone dienst	Mr. D.W.F. Verkade (C)

*Mutaties in het parket bij de
Hoge Raad der Nederlanden in 2012*

Waarnemend
advocaat-generaal

.....
Mr. A. Hammerstein (C)
.....

Ontslag verleend aan

.....
Mr. C.W.M. van Ballegooijen ..... Per 1 januari 2012
Mr. N. Jörg ..... Per 11 mei 2012
.....
Mr. J. Silvis ..... Per 1 november 2012

bijlage twee: cijfers per sector

Totaaloverzicht

Tabel » Totaal overzicht van de zaakontwikkeling in de sectoren civiel, straf en belasting in 2012 ten opzichte van 2011

<i>sector</i>	<i>civiel</i>			<i>straf</i>			<i>belasting</i>			<i>totaal</i>		
	2011	2012	2012 in % 2011	2011	2012	2012 in % 2011	2011	2012	2012 in % 2011	2011	2012	2012 in % 2011
instroom	557	564	101%	3919	3895	99%	1042	1140	109%	5518	5599	101%
uitstroom	652	648	99%	4070	3688	91%	1033	1256	122%	5755	5592	97%
uitspraken	610	576		3868	3461		905	1081		5383	5118	
intrekkingen/royementen	39	31		186	198		95	105		320	334	
afdoening griffier	0	0		16	29		17	46		33	75	
schorsing	3	41					0			3	41	
uitstroom op verzet							16	24		16	24	
conclusies*	642	664	103%	2281	1992	87%	140	135	96%	3063	2791	91%
eindwerkvoorraad	612	528	86%	3314	3521	106%	969	853	88%	4895	4902	100%

*Vanaf oktober 2012: inclusief toepassing artikel 80a RO-zaken

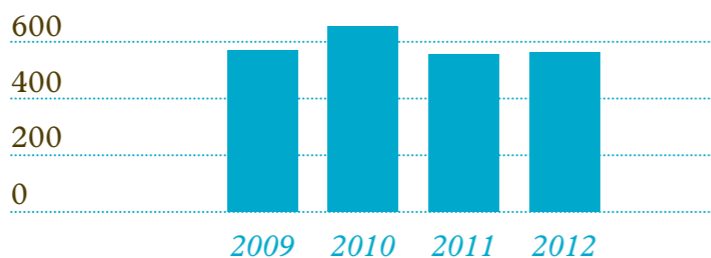
Cijfers van de civiele sector

Tabel 1-a » Ingekomen en afgedane zaken in aantallen (inclusief de zaken afkomstig van het Gemeenschappelijk Hof voor Aruba, Curaçao, Sint Maarten en van Bonaire, Saba en Sint Eustatius)

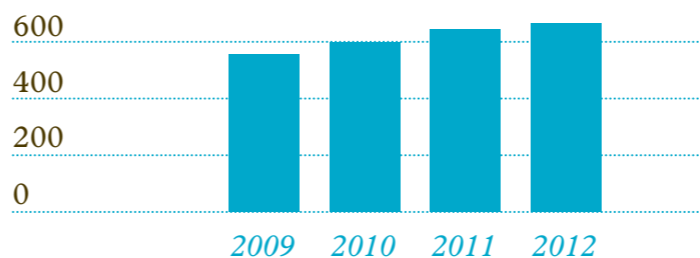
	2009	2010	2011	2012
ingekomen	569	653	557	564
conclusies*	556	596	642	664
uitspraken	527	582	610	576
intrekkingen/royementen	55	45	39	31
schorsing	4		3	41

*Vanaf oktober 2012: inclusief toepassing artikel 80a RO-zaken. Inclusief 7 conclusies genomen door het fiscale parket inzake civiele onteigeningszaken. De productie van het civiele parket bedraagt exclusief deze zaken 657 zaken.

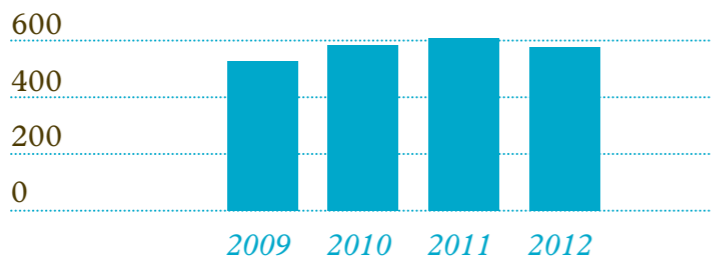
ingekomen

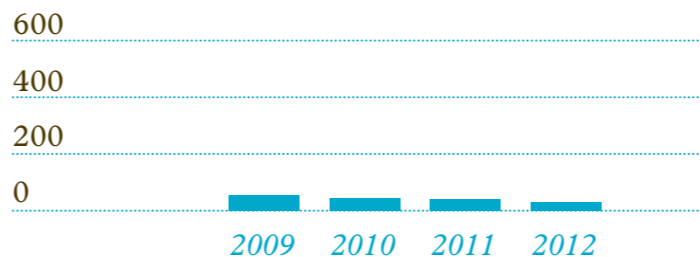
conclusie

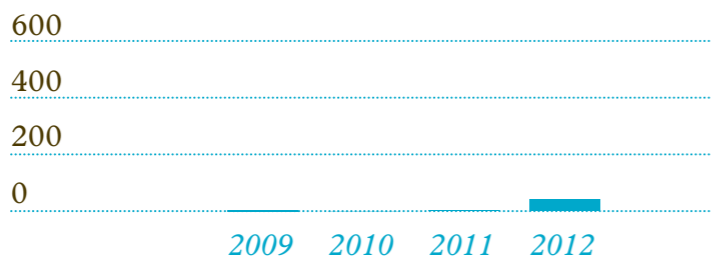
uitspraken

intrek./royementen

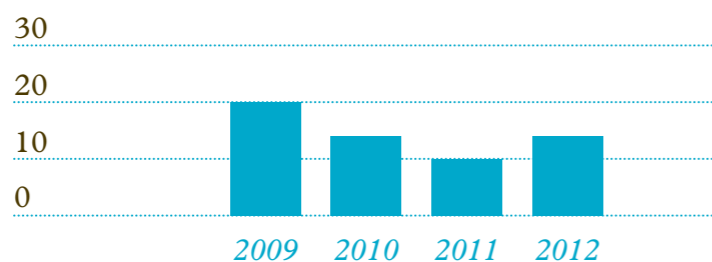
schorsing

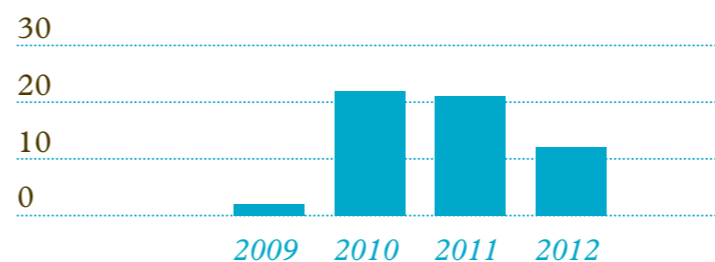
Tabel 1-b » Zaken in aantallen afkomstig van het Gemeenschappelijk Hof voor Aruba, Curaçao, Sint Maarten en van Bonaire, Saba en Sint Eustatius

	2009	2010	2011	2012
ingekomen	20	14	10	14
uitspraken	2	22	21	12
ingetrokken	1	1		1
royement	1	1		
uitspraak bij vervroeging	8			

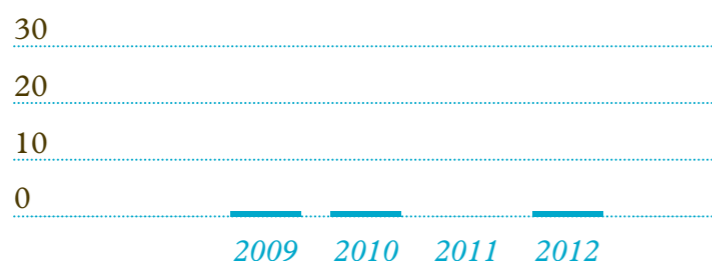
ingekomen

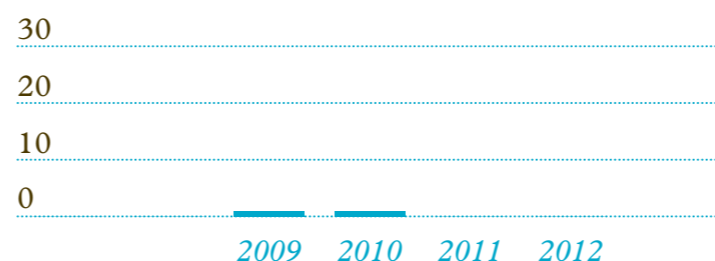
uitspraken

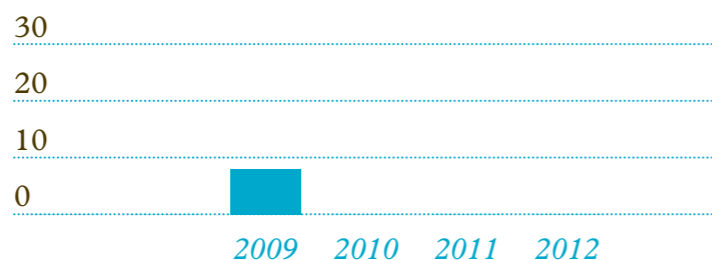
ingetrokken

royement

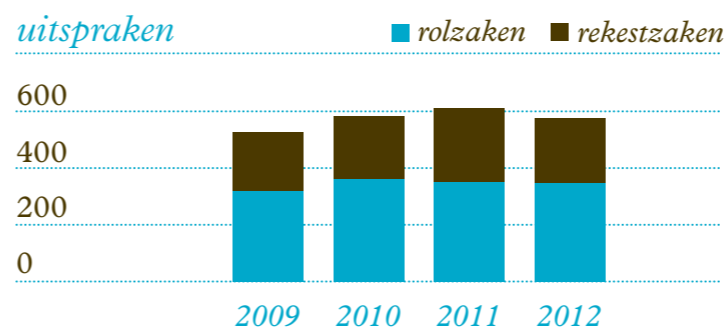
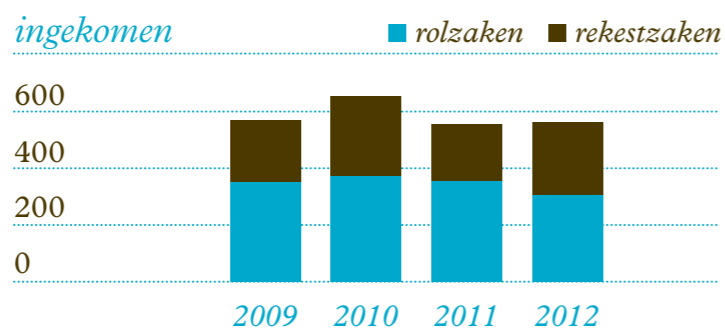
uitspraak bij vervroeging

Tabel II » Verdeling naar soort zaken

	2009	2010	2011	2012
ingekomen				
rolzaken	352	373	354	306
rekestzaken	217	280	203	256
<i>totaal</i>	569	653	557	562*
uitspraken				
rolzaken	319	362	350	347
rekestzaken	208	220	260	229
<i>totaal</i>	527	582	610	576

* Exclusief twee prejudiciële vragen

Tabel II » Verdeling naar soort zaken

aanhangige zaken per 31 december

	2009	2010	2011	2012
rolzaken	501	480	456	352
rekestzaken	180	227	156	174*
<i>totaal</i>	<i>681</i>	<i>707</i>	<i>612</i>	<i>526</i>

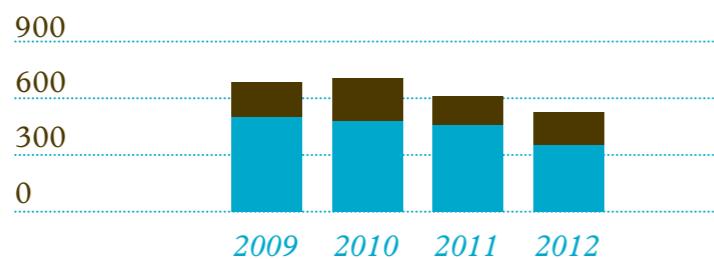
* Exclusief twee prejudiciële vragen

gemiddelde doorlooptijden in kalenderdagen

rolzaken	576	547	501	454
rekestzaken	323	319	319	252

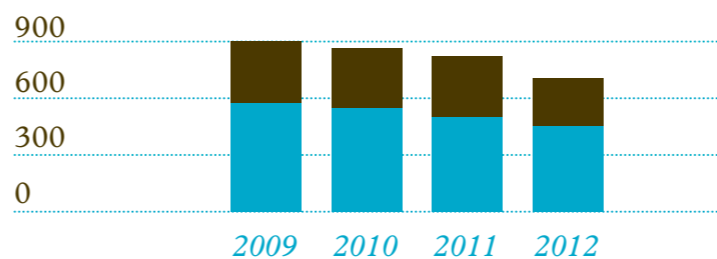
aanhangige zaken

■ rolzaken ■ rekestzaken

doorlooptijden

■ rolzaken ■ rekestzaken

Tabel III » Resultaten van cassatieberoepen in aantallen

	<i>totaal</i>	<i>vervoering</i>	<i>niet- ontvankelijk</i>	<i>vernietiging</i>	<i>overig</i>
2009					
rolzaken	319	223	7	83	6
waarvan artikel 81 RO		137			
rekestzaken	208	162	17	28	1
waarvan artikel 81 RO		132			
<i>totaal aantal zaken</i>	<i>527</i>	<i>385</i>	<i>24</i>	<i>111</i>	<i>7</i>
waarvan artikel 81 RO		269			
2010					
rolzaken	362	267	7	84	4
waarvan artikel 81 RO		172			
rekestzaken	220	168	11	40	1
waarvan artikel 81 RO		131			
<i>totaal aantal zaken</i>	<i>582</i>	<i>435</i>	<i>18</i>	<i>124</i>	<i>5</i>
waarvan artikel 81 RO		303			
2011					
rolzaken	350	262	4	79	5
waarvan artikel 81 RO		174			
rekestzaken	260	204	9	38	9
waarvan artikel 81 RO		163			
<i>totaal aantal zaken</i>	<i>610</i>	<i>466</i>	<i>13</i>	<i>117</i>	<i>14</i>
waarvan artikel 81 RO		337			

[vervolg >](#)

Tabel III » Resultaten van cassatieberoepen in aantallen

(vervolg)

	<i>totaal</i>	<i>verwerping</i>	<i>niet- ontvankelijk</i>	<i>vermindering</i>	<i>overig</i>
2012					
rolzaken	347	230	9	100	8
waarvan artikel 81 RO		143			
rekestzaken	229	156	28	39	6
waarvan artikel 81 RO		125			
<i>totaal aantal zaken</i>	<i>576</i>	<i>386</i>	<i>37</i>	<i>139</i>	<i>14</i>
waarvan artikel 81 RO		268			

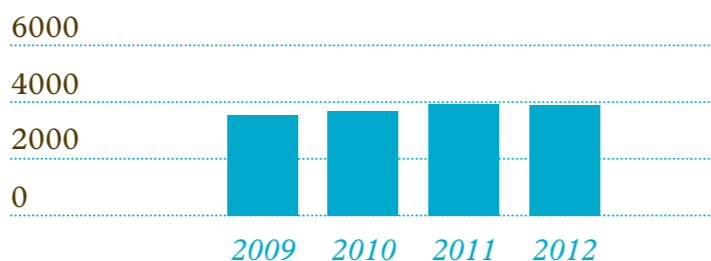
Cijfers van de strafsector

Tabel 1 » Ingekomen en afgedane zaken in aantallen

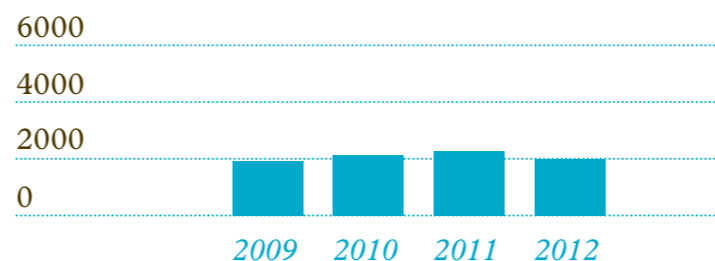
	2009	2010	2011	2012
ingekomen	3554	3685	3919	3895
conclusies*	1912	2135	2281	1992
uitspraken	3464	3496	3868	3461
waarvan afkomstig van het gemeenschappelijk hof**	58	44	36	40
intrekkingen/royementen	231	185	202	227
<i>totale uitstroom</i>	<i>3695</i>	<i>3681</i>	<i>4070</i>	<i>3688</i>

* Er wordt slechts door het parket geconcludeerd in de zaken, waarin door een advocaat namens de verdachte of door het openbaar ministerie een schriftuur met cassatiemiddelen is ingediend.
 ** Het Gemeenschappelijk Hof voor Aruba, Curaçao, Sint Maarten en van Bonaire, Saba en Sint Eustatius.

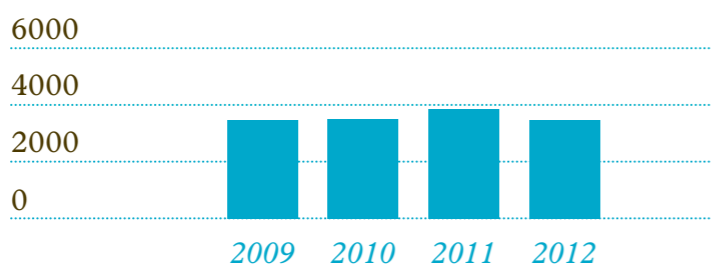
ingekomen

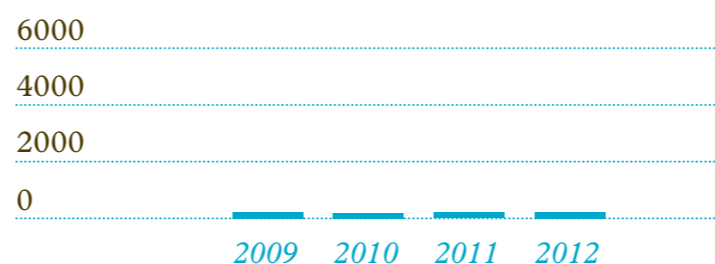
conclusies

uitspraken

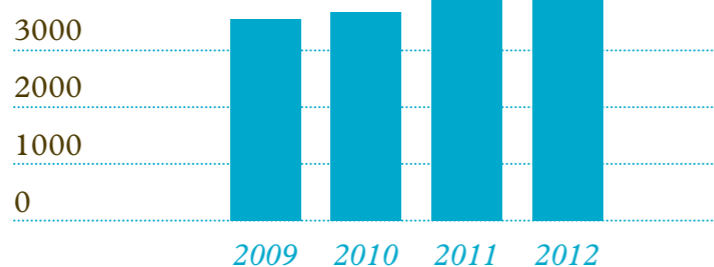
intrek./royementen

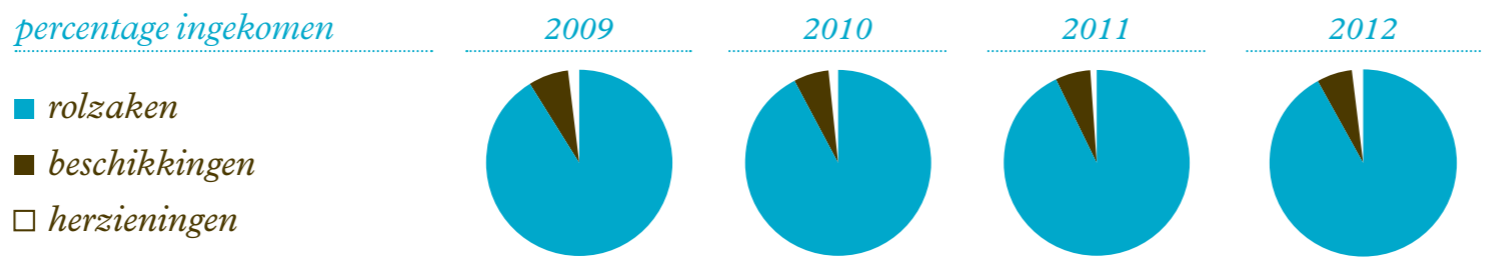
Tabel II » Verdeling naar soort zaken

<i>ingekomen</i>	2009	2010	2011	2012
rolzaken	3245	3408	3641	3582
beschikkingen	244	221	235	244
herzieningen	65	56	43	69
<i>totaal</i>	3554	3685	3919	3895

ingekomen totaal

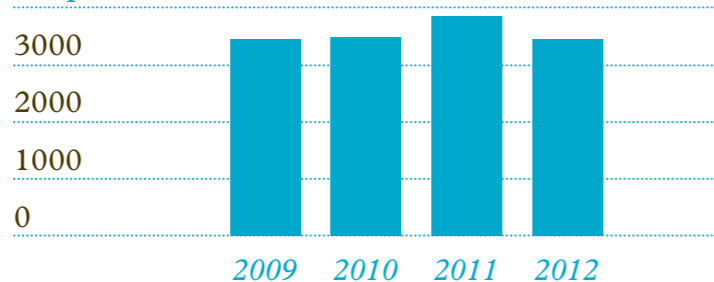
percentage ingekomen

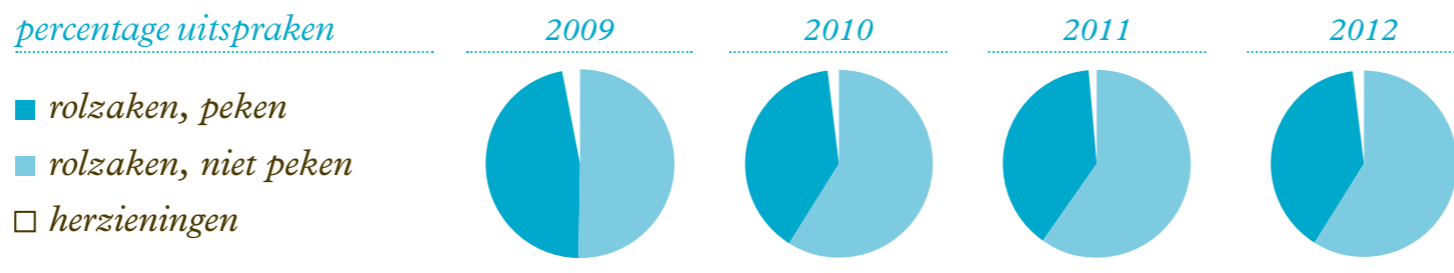
Tabel II » Verdeling naar soort zaken (vervolg)

<i>uitspraken</i>	2009	2010	2011	2012
rolzaken, niet peken	1745	2062	2319	2041
rolzaken, peken*	1619	1369	1499	1362
<i>subtotaal</i>	3364	3431	3818	3403
beschikkingen	100	65	50	58
<i>totaal</i>	3464	3496	3868	3461

uitspraken totaal

percentage uitspraken

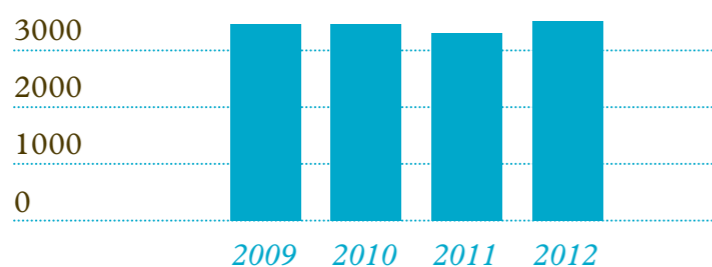

* Onder een 'peek' wordt verstaan: een zaal waarin cassatieberoep is ingesteld, maar waarin geen schriftuur met klachten door een advocaat of door het openbaar ministerie is ingediend. De verdachte of het openbaar ministerie wordt dan niet-ontvankelijk verklaard in zijn cassatieberoep.

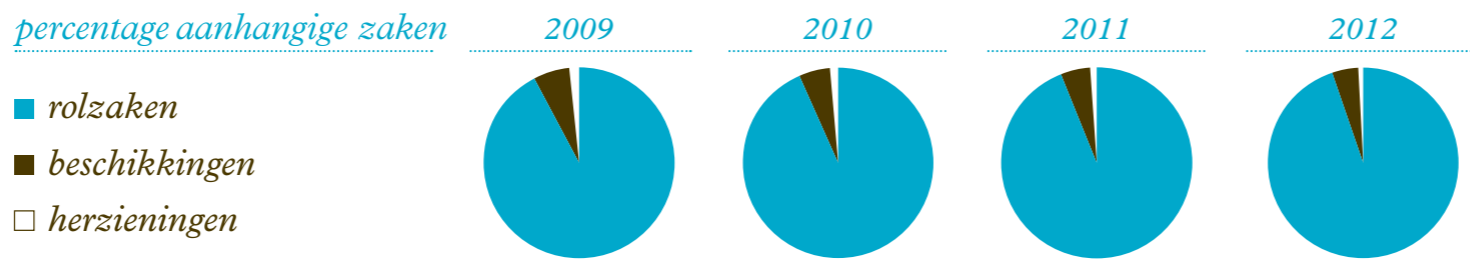
Tabel II » Aanhangige zaken per 31 december

	2009	2010	2011	2012
rolzaken	3194	3236	3115	3336
beschikkingen	206	185	166	156
herzieningen	57	44	33	29
<i>totaal</i>	<i>3461</i>	<i>3465</i>	<i>3314</i>	<i>3521</i>

aanhangige zaken totaal

percentage aanhangige zaken

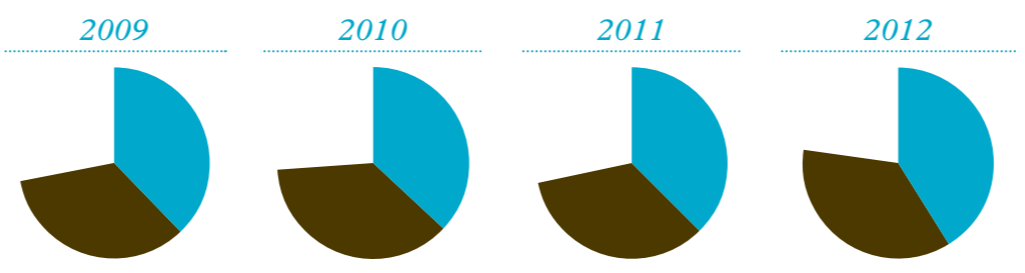

Tabel II » Gemiddelde doorlooptijden in kalenderdagen bij niet-peken

	2009	2010	2011	2012
rolzaken	534	525	459	421
beschikkingen	484	525	416	371
herzieningen	392	369	342	232

percentage doorlooptijden

- rolzaken
- beschikkingen
- herzieningen

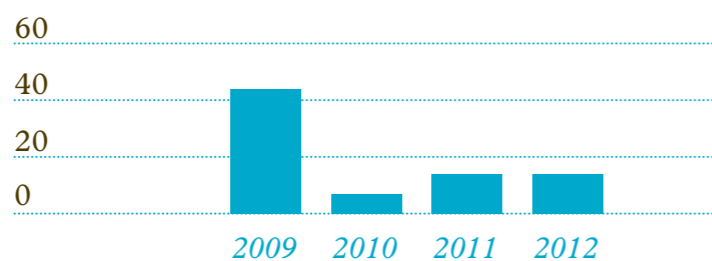
Tabel III-A » Resultaat van cassatieberoepen in rolzaken

	<i>totaal</i>	<i>verwerping</i>	<i>niet- ontvankelijk</i>	<i>vernietiging +verwijzing</i>	<i>vernietiging + HR doet af</i>	<i>overig</i>
2009						
rolzaken, peken	1619	0	1612	0	1	6
rolzaken, niet-peken	1745	917	145	250	401	32
waarvan artikel 81 ro		645				
<i>totaal rolzaken</i>	<i>3364</i>	<i>917</i>	<i>1757</i>	<i>250</i>	<i>402</i>	<i>38</i>
2010						
rolzaken, peken	1369	0	1361	0	7	1
rolzaken, niet-peken	2062	1130	221	281	418	12
waarvan artikel 81 ro		868				
<i>totaal rolzaken</i>	<i>3431</i>	<i>1130</i>	<i>1582</i>	<i>281</i>	<i>425</i>	<i>13</i>
2011						
rolzaken, peken	1499	0	1492	0	7	0
rolzaken, niet-peken	2319	1428	232	322	320	17
waarvan artikel 81 ro		1165				
<i>totaal rolzaken</i>	<i>3818</i>	<i>1428</i>	<i>1724</i>	<i>322</i>	<i>327</i>	<i>17</i>
2012						
rolzaken, peken	1362	0	1356	0	6	0
rolzaken, niet-peken	2041	1218	243	262	296	22
waarvan artikel 81 ro		926				
<i>totaal rolzaken</i>	<i>3403</i>	<i>1218</i>	<i>1599</i>	<i>262</i>	<i>302</i>	<i>22</i>

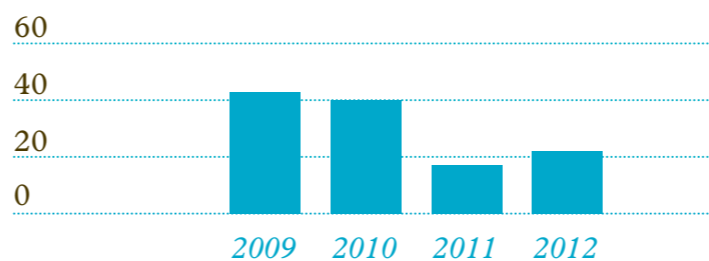
Tabel III-B » Resultaten van herzieningen in aantallen

	2009	2010	2011	2012
gegrond	44	7	14	14
afwijzing	43	40	17	22
niet-ontvankelijk	13	18	19	22
totaal	100	65	50	58

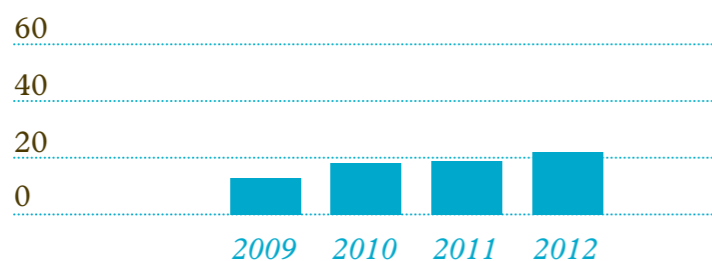
gegrond

afwijzing

niet-ontvankelijk

Cijfers van de belastingsector

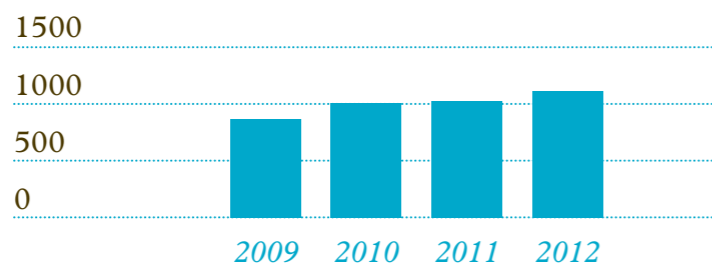
Tabel 1 » Ingekomen en afgedane zaken in aantallen

	2009	2010	2011	2012
ingekomen	867	1009	1026	1112
instroom op verzet		22	16	28
conclusies	168	164	135	135
uitspraken	999	968	919	1081
intrek./royementen	66	92	97	105
afdoening griffier	13	15	17	46
uitstroom op verzet		8	5	24

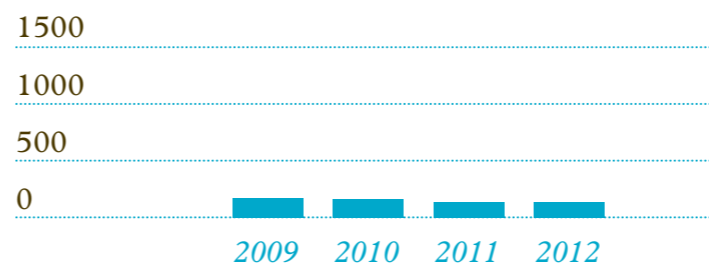

Tabel 1 » Ingekomen en afgedane zaken in aantallen

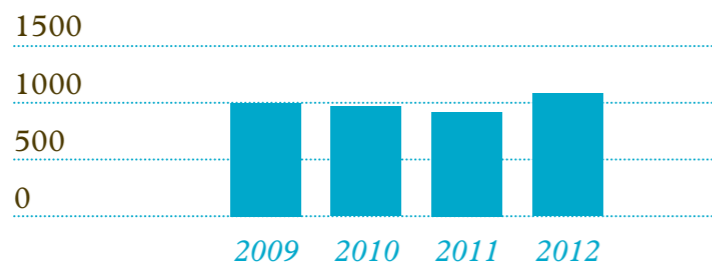
ingekomen

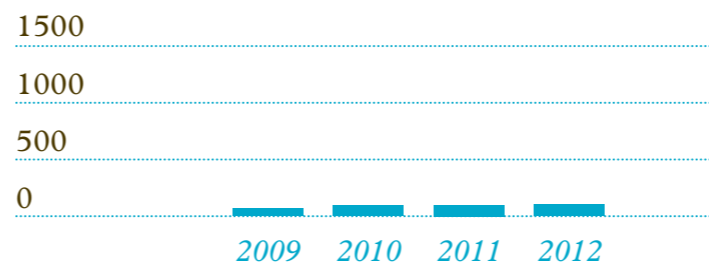
conclusies

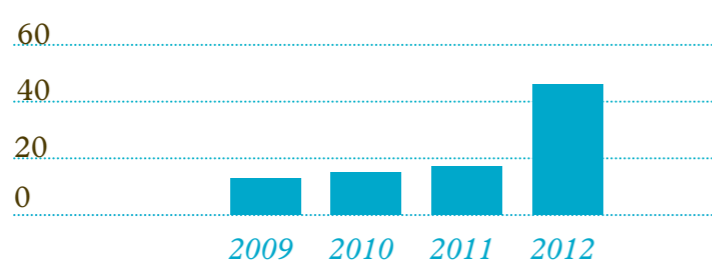
uitspraken

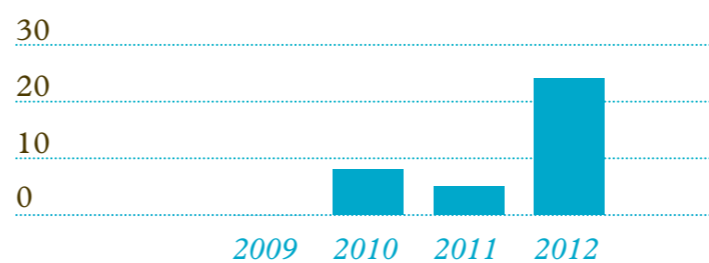
intrek./royementen

afdoening griffier

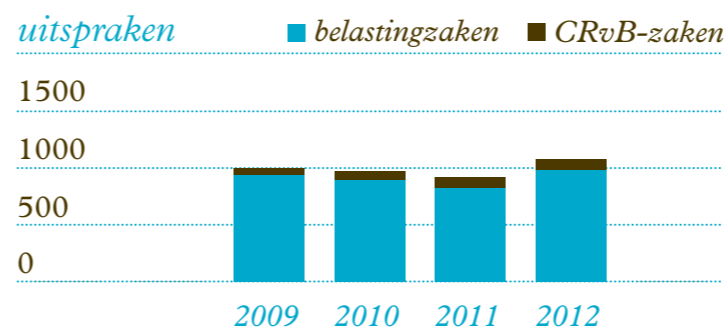
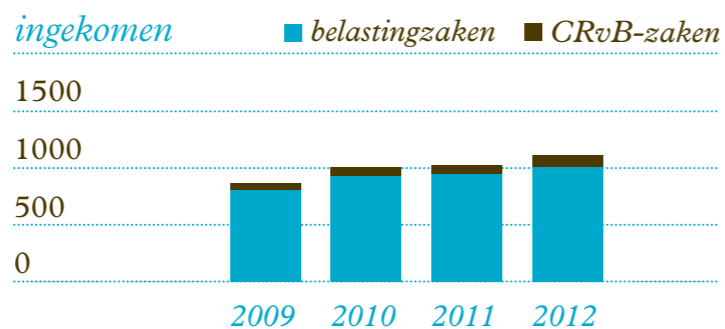

uitstroom op verzet

Tabel II » Verdeling naar soort zaken in aantallen

	2009	2010	2011	2012
ingekomen				
belastingzaken	810	934	952	1008
CRvB-zaken	57	75	74	104
<i>totaal</i>	<i>867</i>	<i>1009</i>	<i>1026</i>	<i>1112</i>
uitspraken				
belastingzaken	943	896	818	985
CRvB-zaken	56	72	87	96
<i>totaal</i>	<i>999</i>	<i>968</i>	<i>905</i>	<i>1081</i>

Tabel II » Verdeling naar soort zaken in aantallen

aanhangige zaken per 31 december

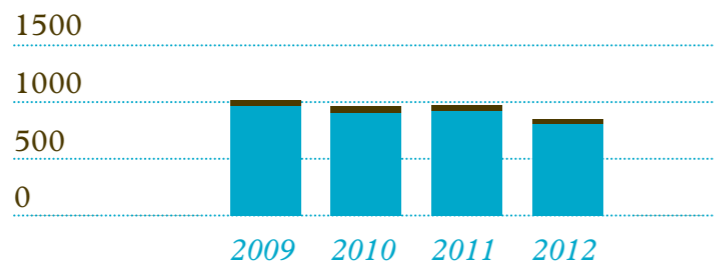
	2009	2010	2011	2012
belastingzaken	963	901	923	804
CRvB-zaken	52	59	46	49
<i>totaal</i>	<i>1012</i>	<i>960</i>	<i>969</i>	<i>853</i>

gemiddelde doorlooptijden in kalenderdagen bij niet-peken

belastingzaken	662	451	420	356
CRvB-zaken	429	350	265	223

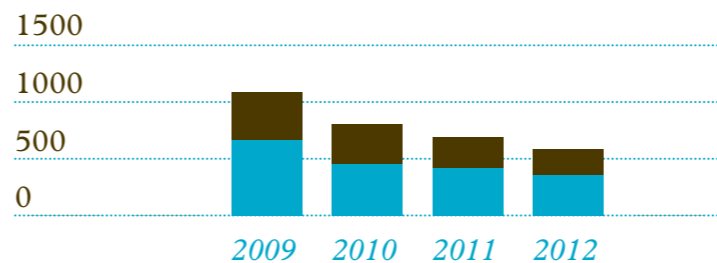
aanhangig

■ belastingzaken ■ CRvB-zaken

gemiddeld

■ belastingzaken ■ CRvB-zaken

Tabel III » Resultaten van cassatieberoepen in aantallen

	<i>totaal</i>	<i>ongegrond*</i>	<i>niet-ontvankelijk</i>	<i>gegrond + verwijzing</i>	<i>gegrond + HR doet af</i>	<i>overig</i>
2009						
Belastingzaken	999	633	128	109	105	24
waarvan artikel 81 RO		453				
2010						
Belastingzaken	968	644	91	110	71	52
waarvan artikel 81 RO		432				
2011						
Belastingzaken	905	585	96	124	62	38
waarvan artikel 81 RO		413				
2012						
Belastingzaken	1081	757	131	127	45	21
waarvan artikel 81 RO		515				

* *Dictum conform artikel 29 AWR jo. 8:70 Awb*

Tabel iv » Wrakingsverzoeken tegen leden Hoge Raad

	2009	2010	2011	2012
toegewezen				
afgewezen	3	2	2	
niet-ontvankelijk			2	6
niet in behandeling				4
totaal	3	2	4	10

bijlage drie:
financiële
verantwoording

Jaarrekening 2012

Tabel 1 » Staat van verplichtingen, uitgaven en ontvangsten

	<i>jaarplan</i>	<i>verplichtingen</i>	<i>realisatie 2012</i>	<i>verschil realisatie vs jaarplan</i>	<i>%</i>
Uitgaven					
personele uitgaven	21.062.500	21.354.564	21.354.564	292.064	1,4%
personeelsgebonden uitgaven	975.000	622.971	622.971	-352.029	-36,1%
exploitatiekosten	4.100.000	3.412.647	3.389.309	-710.691	-17,3%
aanschaffingen	538.000	625.200	625.200	87.200	16,2%
totale uitgaven	26.675.500	26.015.382	25.992.044	-683.456	-2,6%
Ontvangsten					
inhoudingen/ontvangsten personeel	-200.000		-92.486	107.514	-53,8%
overige ontvangsten	0		0	0	0,0%
totale ontvangsten	-200.000	0	-92.486	107.514	0,0%

* Eventuele verschillen in bovenstaande en volgende tabellen worden veroorzaakt door afrondingen op hele euro's.

Tabel II » Saldibalans per 31 december 2012

	<i>debet</i>		<i>credit</i>
Uitgaven		Ontvangsten	
Uitgaven ten laste van de begroting	42.519.886	Ontvangsten ten gunste van de begroting	92.486
Uitgaven buiten begrotingsverband	0	Rekening-courant RHB	42.427.400
Liquide middelen	0	Ontvangsten buiten begrotingsverband	0
Extra-comptabele vorderingen	0	Tegenrekening extra- comptabele vorderingen	0
Tegenrekening openstaande verplichtingen	23.338	Openstaande verplichtingen	23.338
Totaal	42.543.224	Totaal	42.543.224

3. Toelichting op de jaarrekening 2012

3.1 Uitgangspunten bij het opstellen van de jaarrekening

De jaarrekening geeft inzicht in de gerealiseerde kasuitgaven en -ontvangsten ten opzichte van de begroting in het jaarplan 2012. De kasuitgaven worden onderscheiden naar personele uitgaven, personeelsgebonden uitgaven, exploitatiekosten, aanschaffingen en gerechtskosten. De ontvangsten zijn

onderverdeeld naar inhoudingen en ontvangsten personeel, overige ontvangsten en de bijdragen van het ministerie. In de jaarrekening wordt onderscheid gemaakt tussen kasuitgaven en -ontvangsten binnen en buiten begrotingsverband. Tot kasuitgaven buiten begrotingsverband behoren de kasuitgaven

die niet op het budget van de Hoge Raad drukken. Tot ontvangsten buiten begrotingsverband behoren de ontvangsten die direct ten gunste van de begroting van het ministerie van Veiligheid en Justitie worden gebracht.

3.2

Tabel III » Mutaties ten opzichte van het oorspronkelijke budget 2012

<i>begrotingsmutaties</i>	<i>bedrag</i>	<i>bedrag</i>
budgettair kader begroting 2012		23.883.000
overschrijdingsruimte max. 2.000.000, zie schrijven MvVenJ dd 27-10-2011	2.000.000	
diverse maatregelen (Digi-inkoop / Leonardo / P-Direkt)	-36.000	
desaldering	0	
totaal		1.964.000
begroting per 31 december 2012		25.847.000

3.3

Uitgaven

Zoals uit de staat onder 1 en bovenstaande tabel 3.2 blijkt, is er een verschil tussen de ingediende begroting en het toegekende budget door het ministerie. Dit verschil bedraagt € 628.500. Het ministerie heeft aangegeven het ingediende jaarplan niet te kunnen overnemen. Men wilde rekening houden met een maximale overschrijding van het toegekende budget met € 400.000.

De realisatie van de uitgaven in 2012 is uitgekomen op € 25.992.044. De overschrijding van het beschikbare budget is

daarmee uitgekomen op € 145.044, ruim binnen de nadere afspraken die met het ministerie zijn gemaakt. Ten opzichte van de ingediende begroting is ruim € 500.000 bezuinigd. Deze bezuiniging is grotendeels gerealiseerd door te besluiten om projecten als kennismanagement, de digitale rol, digitaal procederen, vervanging van de zogenaamde BI-tool niet in 2012 uit te voeren. Deze projecten zijn uitgesteld, maar moeten op enig moment uitgevoerd worden. Het beschikbare kader voor de komende jaren geeft hiervoor echter slechts beperkt ruimte. Daarnaast is door

een strakke sturing en temporisering op de invulling van vacatures, bereikt dat het budget slechts marginaal is overschreden.

Door een intensieve samenwerking tussen de afdeling A en I en de afdeling AO is de Hoge Raad in staat geweest om aanpassingen aan het Casussysteem die noodzakelijk waren in verband met gewijzigde wetgeving in eigen beheer uit te voeren. In verband hiermee behoefde beduidend minder beroep te worden gedaan op externe ondersteuning.

Tabel iv » Personele uitgaven

<i>Personele uitgaven</i>	<i>Jaarplan</i>	<i>Realisatie</i>	<i>Vershil realisatie vs jaarplan</i>	<i>%</i>
Raad	5.285.000	5.358.648	73.648	1,4%
Parket	3.500.000	3.545.716	45.716	1,3%
WB	7.140.000	7.235.798	95.798	1,3%
Ondersteuning	5.137.500	5.214.402	76.902	1,5%
Eindtotaal	21.062.500	21.354.564	292.064	1,4%

De realisatie van de personele uitgaven is o.a. hoger geweest door de formatie van de stafunit automatisering & informatisering uit te breiden waardoor de kostenpost inhuur extern automatiseringspersoneel neerwaarts kon worden bijgesteld. Deze neerwaartse bijstelling komt duidelijk naar voren in de realisatie van de exploitatiekosten (kosten deskundigen adviseurs).

Door het ministerie zijn op de kostenpost “overige personeelskosten” ontvangsten geboekt in verband met zwangerschapsverloven en ziektebewijzen, die feitelijk ten gunste van het salarisartikel hadden moeten worden gebracht. Daarnaast is de gemiddelde personele bezetting hoger geweest dan waarmee in de raming rekening is gehouden.

Tabel v » Personeelsgebonden uitgaven

<i>Personeelsgebonden uitgaven</i>	<i>Jaarplan</i>	<i>Realisatie</i>	<i>Vershil realisatie vs jaarplan</i>	<i>%</i>
Opleidingen en oefeningen	245.000	149.531	-95.469	-39,0%
Overige personeelskosten	250.000	-14.294	-264.294	-105,7%
Vergoeding woon-werkverkeer	480.000	487.734	7.734	1,6%
Eindtotaal	975.000	622.971	-352.029	-36,1%

In 2012 is er drastisch bezuinigd op de post opleidingen. Dit heeft geleid tot een aanzienlijke besparing op deze post.

De ogenschijnlijk grote onderschrijding op de post overige personeelskosten is

o.a. het gevolg van het boeken van ontvangsten in verband met zwangerschapsverloven en ziektebewakingen, die feitelijk ten gunste van het salarisartikel hadden moeten worden gebracht.

Tabel vi » Exploitatiekosten

<i>Exploitatieuitgaven</i>	<i>Jaarplan</i>	<i>Realisatie</i>	<i>Vershil realisatie vs jaarplan</i>	<i>%</i>
Huisvestingskosten	985.000	892.654	-92.346	-9,4%
Bureaunkosten	555.500	520.631	-34.869	-6,3%
Kosten documentatie en publicatie	625.000	489.163	-135.837	-21,7%
Onderhoud en exploitatie overige	1.158.000	1.075.874	-82.126	-7,1%
Werving & selectiekosten	25.000	15.057	-9.943	-39,8%
Kosten deskundigen/ adviseurs	751.500	395.929	-355.571	-47,3%
Eindtotaal	4.100.000	3.389.309	-710.691	-17,3%

Binnen de kostenpost exploitatie is flink bezuinigd. De huisvestingskosten zijn beduidend lager uitgevallen door het terughoudend beleid dat gevoerd wordt ten aanzien van onderhoud en vervanging in verband met de naderende nieuwbouw. De langdurige staking onder het schoonmaakpersoneel heeft geleid tot het terugvorderen en terug betalen van gelden. Dit leidde tot een financiële meevaller in de post “Onderhoud en exploitatie overige”.

De bureaunkosten zijn lager uitgevallen door meer digitaal werken en als gevolg

van het terugdringen van de vaste telefoonkosten door het afsluiten van nieuwe contracten. Hier staat echter tegenover dat de uitgaven voor porti- en verzendkosten zijn toegenomen als gevolg van een kostenverhoging door TNT voor aangetekend verzenden.

De onderschrijding op de post documentatie en publicatie is voor een groot deel het gevolg van het stopzetten van diverse abonnementen (supplementen). Hiervoor in de plaats wordt gebruik gemaakt van digitale bronnen.

Vanwege het terughoudende beleid bij het vervullen van vacatures zijn de wervingskosten lager uitgevallen. De lagere uitgaven op de post inhuur deskundigen/adviseurs is onder meer het gevolg van het uitbreiden van de formatie van de stafunit automatisering en informatisering. Bovendien is een aantal projecten geschrapt waarvoor inhuur van extern personeel was voorzien.

Tabel VII » Aanschaffingen

<i>Aanschaffingen</i>	<i>Jaarplan</i>	<i>Realisatie</i>	<i>Vershil realisatie vs jaarplan</i>	<i>%</i>
Vervoermiddelen	2.500	0	-2.500	-100,0%
Installaties, gebouwelijke voorzieningen en materieel	45.000	0	-45.000	-100,0%
Automatiseringsapp. en kantoor machines	390.000	597.752	207.752	53,3%
Meubilair en stoffering	25.000	27.448	2.448	9,8%
Aanschaffingen diversen	75.500	0	-75.500	-100,0%
Eindtotaal	538.000	625.200	87.200	16,2%

Het was niet nodig om in 2012 vervoermiddelen [fietsen] te vervangen.

Er deden zich ook geen calamiteiten voor met betrekking tot installaties, zodat hiervoor geen uitgaven behoeften te worden gedaan. De overschrijding op de post automatiseringsapparatuur en

kantoor machines is het gevolg van noodzakelijke vervangingen op het gebied van zowel hard- als software. Een deel van deze investeringen waren voorzien in 2013. Deze investeringen waren financieel mogelijk door de gedeeltelijk vrijvallende middelen voor de inhuur van extern per-

soneel. Voor wat betreft de post aanschaffingen diversen geldt als criterium dat gelet op de aanstaande nieuwbouw alleen datgene wordt vervangen wat strikt noodzakelijk is.

3.4 ONTVANGSTEN

Tabel VIII » Personeel en exploitatie

<i>Exploitatieuitgaven</i>	<i>Jaarplan</i>	<i>Realisatie</i>	<i>Vershil realisatie vs jaarplan</i>	<i>%</i>
Overige ontvangsten personeel	-200.000	-92.486	107.514	-53,8%
Eindtotaal	-200.000	-92.486	107.514	-53,8%

De ontvangsten, die als desaldering worden aangemerkt, zijn in belangrijke mate toe te schrijven aan detacheringen van HR-personeel bij rechtbanken, gerechtshoven.

De onderschrijding is mede het gevolg dat invorderbare ingestelde bedragen niet tijdig zijn ontvangen c.q. vorderingen niet tijdig konden worden ingesteld.

4. Toelichting op de saldibalans per 31 december 2012

Tabel x » Openstaande verplichtingen

<i>Openstaande verplichtingen</i>	<i>bedrag</i>
exploitatiekosten/ aanschaffingen	23.338
Totaal per 31 december 2012	23.338

Bovenstaande openstaande verplichtingen betreffen lopende contracten en activa in bestelling.

5.

Tabel xi » Staat van verplichtingen, uitgaven en ontvangsten model hafir

	<i>jaarplan</i>		<i>realisatie</i>		<i>verschil</i>	
	<i>verplichtingen</i>	<i>begroot</i>	<i>verplichtingen</i>	<i>uitgaven</i>	<i>oorspronkelijke realisatie vs jaarplan</i>	
					<i>verplichtingen</i>	<i>uitgaven</i>
Uitgaven						
Personele uitgaven	21.062.500	21.062.500	21.354.564	21.354.564	292.064	292.064
Personeelsgebonden uitgaven	975.000	975.000	622.971	622.971	-352.029	-352.029
Exploitatiekosten	4.100.000	4.100.000	3.412.647	3.389.309	-687.353	-710.691
Aanschaffingen	538.000	538.000	625.200	625.200	87.200	87.200
Totale uitgaven	26.675.500	26.675.500	26.015.382	25.992.045	-660.118	-683.456
Ontvangsten						
Inhoudingen/ ontvangsten personeel	-200.000	-200.000	-92.486	-92.486	107.514	107.514
Overige ontvangsten	0	0	0	0	0	0
Totale ontvangsten	-200.000	-200.000	-92.486	-92.486	107.514	107.514

Model Hafir is opgenomen om te voldoen aan de bepalingen van de comptabiliteitswet

Accountantsverklaring

Hoge Raad der Nederlanden
T.a.v. de heer A. Rotscheid
Postbus 20303
2500 EH Den Haag

26 maart 2013

Referentie: AEG/284345/nl/3012175630121756/rk

Betreft: Accountantsverklaring bij de jaarrekening 2012 Hoge Raad der Nederlanden

Geachte heer Rotscheid,

Hierbij ontvangt u een gewaarmerkt exemplaar van de jaarstukken 2012, en onze getekende controleverklaring d.d. 26 maart 2013. Tevens zenden wij u twee afschriften van bovengenoemde controleverklaring.

Toestemming gebruik en openbaarmaking controleverklaring en daaraan verbonden voorwaarden

Wij bevestigen u akkoord te gaan met het opnemen van deze afschriften van de verklaring in exemplaren van de jaarrekeningen 2012, die overeenkomen met het bijgevoegde gewaarmerkte exemplaar.

Wij bevestigen u ermee akkoord te gaan dat het afschrift van onze controleverklaring, zoals opgenomen in de bijlage van bijgaande - door ons gewaarmerkte - stukken, wordt openbaar gemaakt. Openbaarmaking van de controleverklaring is slechts toegestaan tezamen met de jaarrekening.

Indien u deze jaarrekening en een afschrift van de verklaring opneemt op internet, dient u te waarborgen dat deze goed zijn afgescheiden van andere informatie op de internetsite. Afscheiding kan bijvoorbeeld plaatsvinden door de jaarrekening in niet-bewerkbare vorm als een afzonderlijk bestand op te nemen of door een waarschuwing op te nemen indien de lezer de jaarrekening verlaat ("U verlaat de beveiligde, door de accountant gecontroleerde jaarrekening").

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V., Prinses Margrietplantsoen 46, 2595 BR Den Haag, Postbus 30715, 2500 GS Den Haag
T: 088 792 00 70, F: 088 792 95 20, www.pwc.nl

PwC is het merk waarder: PricewaterhouseCoopers Accountants N.V. (KvK 34112255), PricewaterhouseCoopers (in België) N.V. (KvK 34112254), PricewaterhouseCoopers Advisory B.V. (KvK 34118020), PricewaterhouseCoopers Compliance Services B.V. (KvK 34114405), PricewaterhouseCoopers Persons, Actions & Insurance Services B.V. (KvK 34226268), PricewaterhouseCoopers B.V. (KvK 34180295), en andere vennootschappen handelen en denken voor enen. Dit zijn allemaal zijn algemeen voorwaarden van toepassing, waaronder meer aansprakelijkheidsvoorwaarden zijn opgenomen. Op tevens zijn deze voorwaarden van toepassing. Op www.pwc.nl treft u meer informatie te vinden over de voorwaarden, waaronder deze algemeen voorwaarden van toepassing zijn. Het is niet mogelijk om deze voorwaarden te downloaden.

Accountantsverklaring

Ondertekening jaarrekening

Een exemplaar van de jaarrekening dient te worden ondertekend door de directeur bedrijfsvoering. De vaststelling van de jaarrekening door het algemeen bestuur dient te worden genoteerd.

Tot het geven van een nadere toelichting zijn wij gaarne bereid.

Hoogachtend,
PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

drs. A.E. Gerritsma RA
Senior Director

Accountantsverklaring

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: het Bestuur van de Hoge Raad der Nederlanden

Wij hebben de financiële overzichten 2012 van de Hoge Raad der Nederlanden (hierna: Hoge Raad) te Den Haag gecontroleerd. Deze financiële overzichten omvatten de jaarrekening 2012 zoals opgenomen in bijlage II bij het jaarverslag van de Hoge Raad, bestaande uit:

- de staat van verplichtingen, uitgaven en ontvangsten over 2012 met de financiële toelichting daarbij;
- de saldbalans per 31 december 2012 met de toelichting daarbij;

en de in bijlage I Mededeling bedrijfsvoering bij het jaarverslag van de Hoge Raad opgenomen rapportage over de comptabele rechtmatigheid en de getrouwe weergave van de uitkomsten van de begrotingsuitvoering over 2012.

Verantwoordelijkheid van de Directeur Bedrijfsvoering

De Directeur Bedrijfsvoering van de Hoge Raad maakt over elk jaar in aansluiting op de begroting een jaarverslag op. Conform het convenant van 22 mei 2002 tussen de Hoge Raad en de minister van Justitie is de Directeur Bedrijfsvoering verantwoordelijk voor de bedrijfsvoering van de Hoge Raad.

De Directeur Bedrijfsvoering is verder verantwoordelijk voor het opmaken van de jaarrekening die de uitkomsten van de begrotingsuitvoering getrouw dienen weer te geven, alsmede voor het opstellen van de overige onderdelen van het jaarverslag, beide in overeenstemming met de Comptabiliteitswet 2001 en de daaruit voortvloeiende regelgeving. De Directeur Bedrijfsvoering is tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing als deze noodzakelijk acht om het opmaken van de financiële overzichten mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten.

Verantwoordelijkheid van de accountant

Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel over de financiële overzichten op basis van onze controle. Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder de Nederlandse controlestandaarden. Dit vereist dat wij voldoen aan de voor ons geldende ethische voorschriften en dat wij onze controle zodanig plannen en uitvoeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de financiële overzichten geen afwijkingen van materieel belang bevatten.

Een controle omvat het uitvoeren van werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de bedragen en de toelichtingen in de financiële overzichten. De geselecteerde werkzaamheden zijn afhankelijk van de door de accountant toegepaste oordeelsvorming, met inbegrip van het inschatten van de risico's dat de financiële overzichten een afwijking van materieel belang bevatten als gevolg van fraude of fouten.

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V., Prinses Margrietplantsoen 46, 2595 BR Den Haag, Postbus 30715, 2500 GS Den Haag

T: 088 792 00 70, F: 088 792 95 20, www.pwc.nl

PwC is het merk waartoe PricewaterhouseCoopers Accountants N.V. (KvK 34180285), PricewaterhouseCoopers Belastingadviseurs N.V. (KvK 34182246), PricewaterhouseCoopers Advisory S.V. (KvK 34180287), PricewaterhouseCoopers Coöperatieve Samenwerkende B.V. (KvK 51414426), PricewaterhouseCoopers PricewaterhouseCoopers & Insurance Services B.V. (KvK 54726366), PricewaterhouseCoopers B.V. (KvK 34182285), en andere vennootschappen behorende tot de groep van PwC. Deze diensten zijn tevens te verkrijgen van andere leden van de groep van PwC. De naam van de vennootschap die de dienst uitvoert is niet bedoeld als aanbeveling van deze vennootschap. Het is de verantwoordelijkheid van de gebruiker van de dienst te bevestigen dat de dienst wordt uitgevoerd door een lid van de groep van PwC.

Accountantsverklaring

Bij het maken van deze risico-inschattingen neemt de accountant de interne beheersing in aanmerking die relevant is voor het opmaken van de financiële overzichten en voor het getrouwe beeld daarvan, gericht op het opzetten van controlewerkzaamheden die passend zijn in de omstandigheden. Deze risico-inschattingen hebben echter niet tot doel een oordeel tot uitdrukking te brengen over de effectiviteit van de interne beheersing van de Hoge Raad. Een controle omvat tevens het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving.

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is om een onderbouwing voor ons oordeel te bieden.

Oordeel

Naar ons oordeel geven de financiële overzichten een getrouw beeld van de uitkomsten van de begrotingsuitvoering over 2012 in overeenstemming met de Comptabiliteitswet 2001 en de daaruit voortvloeiende regelgeving.

Verklaring betreffende overige bij of krachtens de wet gestelde eisen

Op grond van de wettelijke verplichting ingevolge artikel 66 van de Comptabiliteitswet 2001 melden wij dat de overige onderdelen van het jaarverslag in alle van materieel belang zijnde aspecten, voor zover wij dat kunnen beoordelen, niet strijdig zijn met de in dit jaarverslag opgenomen financiële overzichten.

Den Haag, 26 maart 2013
PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

drs. A.E. Gerfasma RA

Hoge Raad der Nederlanden, 26 maart 2013, ARG/284345/nr/3012175630121756/rk

Pagina 2 van 2

Verklaring directeur

Mededeling bedrijfsvoering

Reikwijdte

In 2012 heeft de Hoge Raad (de effectiviteit van) het managementcontrolesysteem periodiek beoordeeld en zijn risico's beheerst. Daarbij is in het bijzonder aandacht besteed aan:

- De in- en uitstroom van zaken;
- De ontwikkeling van werkvoorraad en doorlooptijden;
- Het beschikbaar gestelde budget versus de realisatie van de uitgaven;
- De implementatie van het systeem Leonardo en de overdracht van de uitvoering van specifieke taken binnen het financieel proces aan het in 2012 opgerichte Landelijk Diensten Centrum Rechtspraak;
- De beveiliging van mensen, informatie en gebouwen;
- Thema's uit de personeelsmanagementcyclus (w.o. de kwaliteit van de personeelsinformatievoorziening in relatie tot P-direkt);
- De naleving van richtlijnen op het terrein van de overheidsfinanciën en in het bijzonder de richtlijnen voor Europese aanbesteding.

Mededeling

Als directeur bedrijfsvoering van de Hoge Raad der Nederlanden deel ik, mede namens het bestuur van de gemeenschappelijke organisatie van de Hoge Raad der Nederlanden, mee:

1. dat in het verslagjaar 2012 op een gestructureerde wijze is gewerkt en gehandeld naar de voornemens in het jaarplan 2012 met de bijbehorende begroting resp. budgettoekenning 2012, e.e.a. in overeenstemming met het op 22 mei 2002 tussen de Hoge Raad en de minister van Veiligheid en Justitie gesloten convenant, het op 17 juni 2002 door de Hoge Raad vastgestelde statuut van de gemeenschappelijke organisatie, alsmede de mandaat- en organisatieregeling, dat dit naar eigen oordeel zal leiden tot de uitkomsten zoals opgenomen in het jaarverslag en de jaarrekening.
2. dat dit naar eigen oordeel zal leiden tot de uitkomsten zoals opgenomen in het jaarverslag en de jaarrekening.
3. Dat de bijbehorende accountantsverklaring in een later stadium beschikbaar zal komen. Dat dit het gevolg is van een vertraagde jaarafsluiting in het in 2012 geïntroduceerde financiële- en inkoopstelsel Leonardo.

De directeur bedrijfsvoering heeft gedurende het jaar een zodanig intern beheersingssysteem in stand gehouden relevant voor het opmaken van en getrouw weergeven in de jaarrekening en voor de totstandkoming van verplichtingen, uitgaven en ontvangsten in overeenstemming met begrotingswetten en met andere van toepassing zijnde wettelijke regelingen, dat de jaarrekening naar zijn overtuiging geen afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten bevat.

12 februari 2013

drs. A.R. Rotscheid
Directeur bedrijfsvoering van de Hoge Raad der Nederlanden

Jaarrekening 2012, Hoge Raad der Nederlanden

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.
Uitsluitend voor identificatiedoeleinden

Colofon

Hoge Raad der Nederlanden
Kazernestraat 52
Postbus 20303, 2500 EH Den Haag
Telefoon 070-3611311
www.hogeraad.nl

Uitgave Hoge Raad der Nederlanden
Ontwerp VormVijf, Den Haag

Redactie
mw. drs. M. Beentjes
mr. J. Storm

HOGE RAAD DER NEDERLANDEN

HR